

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

**Přeshraniční spolupráce. Příklad okresu Domažlice
v letech 1989 – 2007**

Bc. Ivana Drofová

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Ivana Drofová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Přeshraniční spolupráce. Příklad okresu Domažlice v letech 1989 – 2007.

Název anglicky

Cross border cooperation. Example for the district of Domažlice in years 1989 – 2007.

Cíle práce

Diplomová práce se v obecné rovině zaměřuje na problematiku přeshraniční spolupráce, jež je sledována na příkladu okresu Domažlice v letech 1989 až 2007. Cílem je zjistit, jak je tato spolupráce vnímána obyvateli žijícími ve sledovaném regionu.

Metodika

K dosažení cíle bude využito kvantitativního výzkumu za pomoci dotazníkového šetření. Osloveni budou vybraní obyvatelé okresu Domažlice.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran.

Klíčová slova

Přeshraniční spolupráce, pohraničí, euroregion Šumava, okres Domažlice.

Doporučené zdroje informací

- DOKOUPIL, Jaroslav. Vliv hranice na přírodní a socioekonomické prostředí česko-bavorského pohraničí. 1. vyd. Plzeň : Západočeská univerzita v Plzni, 2011. 160 s. ISBN 978-80-261-0089-8.
- Evropská komise. A practical guide to cross-border cooperation. 1. vyd. Brussels : European Commission, 1992. 96 s. ISBN 92-826-3143-5 .
- JERÁBEK, Milan. České pohraničí bariéra nebo prostor zprostředkování? 1. vyd. Praha : Academia, 2004. 296 s. ISBN 80-200-1051-3.
- JÍLEK, Tomáš. Železná opona. 1. vydání. Plzeň : Západočeská univerzita, 2002. 48 s. ISBN 80-7082-900-1.
- Kolektiv autorů. Historie a současnost podnikání na Domažlicku. 1. vyd. Žehušice : Městské knihy, 2006. 167 s. ISBN 80-86699-36-6.
- VAISHAR, Antonín. Regiony v pohraničí. 1. vyd. Brno : Ústav geoniky AV ČR, 2011. 133 s. ISBN 978-80-86407-16-6.
- VAVREČKOVÁ, Jana. Monitoring zahraniční pracovní migrace a jejích podmiňujících faktorů se zaměřením na česko-německé a česko-rakouské příhraničí. 1. vyd. Praha : VÚPSV, 2004. 97 s. ISBN 80-239-4923-3.
- ZICH, František. Vytváření přeshraničního společenství na česko-německé hranici. 1. vyd. Ústí nad Labem: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2000. 271 s. ISBN 80-85950-88-X.
-

Předběžný termín obhajoby

2016/17 ZS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Sandra Kreisslová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 11. 10. 2013

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 12. 2013

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 23. 11. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Přeshraniční spolupráce. Příklad okresu Domažlice v letech 1989 – 2007" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 11. 2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Sandře Kreisslové, Ph.D. za odborné vedení, konzultace a cenné rady při psaní této práce.

Přeshraniční spolupráce. Příklad okresu Domažlice v letech 1989 – 2007

Cross border cooperation. Example for the district of Domažlice in years 1989 – 2007

Souhrn

Předkládaná diplomová práce se v obecné rovině zabývá problematikou přeshraniční spolupráce, kterou sleduje na příkladu okresu Domažlice ve vybraném období let 1989 až 2007. Cílem práce je zjistit, jaká je percepce přeshraniční spolupráce ze strany obyvatel, kteří ve sledovaném regionu žijí.

Práce se v teoretické rovině zaměřuje na pojmy a koncepty hranice, mikroregionů, příhraničních regionů, v neposlední řadě přeshraniční spolupráce a jejích forem a vývoje v prostoru střední Evropy, potažmo České republiky, a v nejužším popise v okrese Domažlice, který se nachází na hranici Česka a Bavorska. Dále se práce věnuje problematice euroregionů jako nejčastější formě spolupráce, konkrétně Euroregionu Šumava, ve kterém se sledovaná oblast nachází. Praktická část práce nejdříve přibližuje okres Domažlice a konkrétní formy přeshraniční spolupráce, které v něm probíhají. Dále se soustředí na výsledky dotazníkového šetření k tématu povědomí a vnímání přeshraniční spolupráce a Euroregionu Šumava, které probíhalo mezi obyvateli okresu Domažlice.

Summary

Submitted thesis in general deals with overboard cooperation problematic that it seeks on Domažlice district among the years 1989 and 2007 example. The thesis's goal is to find out what the perception of overboard cooperation of inhabitants living in watched area is.

The dissertation focuses on the concepts of boundaries, mikroregion, border regions. Last but not least deals with overboard cooperation and its forms and development in the area of Middle Europe, Czech Republic and the Domažlice district that lies on the Czech and Bavarian boundary. Next thesis issue is euroregions problematic as the most

frequently form of cooperation. Especially Šumava euroregion, where watched area lies. Practical part of thesis at first describes Domažlice district and specific forms of overboard cooperation that are in progress in this area. Another focus of this thesis are the results of the awareness and perception of the overboard cooperation and Euroregion Šumava survey which took place among the inhabitants of Domažlice district.

Klíčová slova: hranice, přeshraniční spolupráce, euroregiony, euroregion Šumava, Schengenský prostor, okres Domažlice, kvantitativní výzkum

Keywords: border, cross-border cooperation, euroregions, euroregion Šumava, Schengen area, district of Domažlice, quantitative research

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Cíl práce a metodika	13
3	Literární rešerše	19
4	Teoretická část	21
4.1	Hranice.....	21
4.2	Region, regionalizace a regionalismus	24
4.3	Přeshraniční spolupráce	25
4.3.1	Právní rámec přeshraniční spolupráce v EU.....	28
4.3.2	Vývoj přeshraniční spolupráce v EU	32
4.4	Euroregiony	37
4.5	Schengenská spolupráce	39
4.6	Přeshraniční spolupráce v České republice.....	40
4.7	Euroregiony v České republice	44
4.8	Euroregion Šumava.....	48
5	Praktická část	53
5.1	Charakteristika zájmové oblasti - okres Domažlice.....	53
5.2	Příklady přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice po roce 1989	56
5.3	Percepce přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice dle dotazníkového šetření ...	61
5.3.1	Sociodemografické údaje.....	61
5.3.2	Jazyková vybavenost respondentů a návštěvnost Německa	66
5.3.3	Testování hypotéz - přeshraniční spolupráce z pohledu respondentů	71
5.3.2.1	Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na pohlaví	71
5.3.2.2	Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na věku	72
5.3.2.3	Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na vzdělání	74
5.3.2.4	Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na bydlišti	75
5.3.2.5	Vyhodnocení empirického výzkumu	76
5.3.3	Testování hypotéz – Euroregion Šumava z pohledu respondentů	80
5.3.3.1	Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na pohlaví	81
5.3.3.2	Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na věku	82
5.3.3.3	Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na vzdělání.....	83
5.3.3.4	Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na bydlišti	85

5.3.3.5	Vyhodnocení empirického výzkumu	86
5.3.4	Testování hypotéz – otevření západní hranice z pohledu respondentů	89
5.3.4.1	Percepce otevření západní hranice v závislosti na pohlaví.....	90
5.3.4.2	Percepce otevření západní hranice v závislosti na věku	91
5.3.4.3	Percepce otevření západní hranice v závislosti na vzdělání	93
5.3.4.4	Percepce otevření západní hranice v závislosti na bydlišti.....	95
5.3.4.5	Vyhodnocení empirického výzkumu	96
6	Výsledky a diskuze	99
7	Závěr	102
8	Seznam použitých zdrojů.....	104
9	Přílohy.....	112

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Pohlaví respondentů	61
Tabulka 2:	Věk respondentů	62
Tabulka 3:	Vzdělání respondentů	63
Tabulka 4:	Bydliště respondentů	64
Tabulka 5:	Četnost návštěv Německa.....	66
Tabulka 6:	Nejčastější důvod návštěv	67
Tabulka 7:	Jazyková znalost repondentů	68
Tabulka 8:	Vliv neznalosti jazyka na návštěvnost.....	69
Tabulka 9:	Vliv znalosti jazyka na návštěvnost.....	70
Tabulka 10:	Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na pohlaví.....	72
Tabulka 11:	Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na věku	73
Tabulka 12:	Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na vzdělání	74
Tabulka 13:	Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na bydlišti.....	76
Tabulka 14:	Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na pohlaví	81
Tabulka 15:	Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na věku	83
Tabulka 16:	Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na vzdělání	84
Tabulka 17:	Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na bydlišti	86
Tabulka 18:	Percepce otevření západní hranice v závislosti na pohlaví.....	90
Tabulka 19:	Percepce otevření západní hranice v závislosti na věku.....	92

Tabulka 20: Percepce otevření západní hranice v závislosti na věku – korekce	92
Tabulka 21: Percepce otevření západní hranice v závislosti na vzdělání	94
Tabulka 22: Percepce otevření západní hranice v závislosti na vzdělání – korekce	94
Tabulka 23: Percepce otevření západní hranice v závislosti na bydlišti.....	96

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů	62
Graf 2: Věk respondentů.....	63
Graf 3: Vzdělání respondentů	64
Graf 4: Bydliště respondentů	65
Graf 5: Četnost návštěv Německa	66
Graf 6: Nejčastější důvod návštěv	67
Graf 7: Jazyková znalost repondentů.....	68
Graf 8: Vliv neznalosti jazyka na návštěvnost.....	69
Graf 9: Vliv znalosti jazyka na návštěvnost	70
Graf 10: Vnímání přeshraniční spolupráce	77
Graf 11: Osobní vnímání dopadů přeshraniční spolupráce	78
Graf 12: Vliv přeshraniční spolupráce na zlepšování vztahu mezi Čechy a Němci.....	79
Graf 13: Percepce důležitosti spolupráce s Bavorskem pro rozvoj regionu	80
Graf 14: Povědomí o Euroregionu Šumava	87
Graf 15: Znalost projektů Euroregionu Šumava.....	88
Graf 16: Vliv Euroregionu Šumava na česko-bavorské vztahy.....	89
Graf 17: Percepce otevření hranic po vstupu České republiky do schengenského prostoru	97

Seznam obrázků

Obrázek 1: Mapa euroregionů v České republice.....	47
Obrázek 2: Logo Euroregionu Šumava	48
Obrázek 3: Mapa Euroregionu Šumava.....	52
Obrázek 4: Mapa okresu Domažlice.....	56

1 Úvod

Pohraniční regiony představují periferní oblasti státu, které byly vystavovány překážkám, jež často ztěžovaly jejich identický vývoj s oblastmi vnitrozemskými. Důležitost těchto oblastí byla vyzdvížena na počátku padesátých let 20. století, kdy započal proces integrace a evropské země si uvědomily důležitost příhraničních regionů a možnost jejich využití k přeshraniční spolupráci se svými sousedními státy. Spolupráce v příhraničních oblastech vznikala na mnoha místech západní Evropy spontánně a jejím hlavním cílem bylo oboustranné odstranění bariér bránících vzájemné spolupráci.

Předkládaná diplomová práce v obecné rovině popisuje přeshraniční spolupráci a témata s ní úzce spjatá – euroregiony, Schengen, programy předvstupní pomoci a další. Přibližuje přeshraniční spolupráci České republiky, euroregiony zde působící a v neposlední řadě Euroregion Šumava, ve kterém se okres Domažlice nachází. Praktická část práce je zaměřena na okres Domažlice a formy přeshraniční spolupráce zde aplikované. V rámci kvantitativně orientovaného výzkumu pak práce sleduje otázku percepce této spolupráce obyvateli zkoumané oblasti.

Okres Domažlice se rozkládá na západní hranici České republiky a je součástí Plzeňského kraje. Oblast Domažlicka měla již od 10. století výhodnou polohu pro přeshraniční spolupráci, vedly přes ni významné obchodní stezky do Bavorska. K nejvýznamnějšímu rozmachu spolupráce v oblasti však mohlo dojít až po pádu tzv. železné opony. Po roce 1989 se okres prakticky ihned zapojil do přeshraniční spolupráce skrze Operační program Česká republika – Svobodný stát Bavorsko, který byl financován fondem ERDF. Velký význam měly také další programy – např. Program Phare, který mohly využívat členské i nečlenské země Evropské unie. Okres se stal součástí euroregionu Šumava. Právě v důsledku spolupráce s ekonomicky velmi silným sousedem můžeme ekonomický vývoj Domažlicka považovat za příznivý. Hranice nezaměstnanosti se dlouhodobě drží pod celorepublikovým průměrem v důsledku pracovních příležitostí z Bavorska. Bavorsko také dlouhodobě zajišťuje pravidelný přísun prostředků do státního rozpočtu. Na Domažlicko, a zejména do hlavního centra Domažlic, míří dennodenně stovky turistů využívající zdejších

služeb. Na vývoj a zlepšování přeshraniční spolupráce mezi státy je kladen stále větší důraz, a to jak ze strany Evropské unie, tak ze strany členských států. Zejména u menších zemí je patrná závislost na spolupráci s větším sousedem. Fungující spolupráce mezi státy je jednou ze základních myšlenek sjednocené Evropy.

Diplomová práce je tématicky členěna do deseti kapitol. V částech *Úvod* a *Cíl práce a metodika* je stručně popsáno téma práce a použitá kvantitativní výzkumná metoda dotazníkového šetření. Kapitola *Literární rešerže* představuje ve zkratce stěžejní literaturu, která se tématu přeshraniční spolupráce věnuje, a na základě které byla práce zpracována. V teoretické části práce jsou stručně vysvětleny základní pojmy, které provázejí celou práci, a jejichž vysvětlení je klíčové pro pochopení problematiky. Teoretická část dále popisuje problematiku přeshraniční spolupráce, její definice, důvody, principy, formy, právní zakotvení a vývoj v Evropě. Prostor je věnován i stručným popisům programů Phare, Interreg a Tacis, které byly určeny na pomoc při integraci a vytváření přeshraniční spolupráce u nečlenských zemí Evropské unie. Blíže představeno je téma euroregionů jako nejčastější formy přeshraniční spolupráce v Evropě, jejich obecné znaky a vývoj v rámci Evropské unie. Práce popisuje již zmíněnou problematiku také v českém prostředí. V oblasti euroregionů nejvíce přibližuje Euroregionu Šumava, jehož je okres Domažlice součástí.

Navazující praktická část je věnována okresu Domažlice, stručné charakteristice jeho vývoje a formám přeshraniční spolupráce v popisované oblasti. Stěžejní kapitolou praktické části práce je následující vyhodnocení dotazníkového šetření na téma percepce přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice v letech 1989 — 2007 samotnými obyvateli daného regionu. Vyhodnocení práce je předmětem kapitol *Vyhodnocení a diskuze* a závěrečné úvahy jsou součástí kapitoly *Závěr*. Následuje *Seznam použitých zdrojů*.

2 Cíl práce a metodika

Předkládaná diplomová práce se v obecné rovině věnuje tématu přeshraniční spolupráce. Tato problematika bude sledována na příkladu přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice od otevření západní hranice v roce 1989 do vstupu České republiky do schengenského prostoru, kdy došlo k úplnému odstranění celních kontrol.

Cílem diplomové práce je zjistit, jaké povědomí o přeshraniční spolupráci se sousedním Bavorskem mají obyvatelé okresu Domažlice, a jak tuto spolupráci vnímají. K zodpovězení této otázky je využito kvantitativně orientovaného výzkumu¹ formou dotazníkového šetření, v rámci kterého se stanovilo následujících dvanáct nulových hypotéz, které byly otestovány pomocí statistických metod:

Nulové hypotézy týkající se přeshraniční spolupráce:

- 1) $H_{0(1)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný genderový rozdíl ve vnímání přeshraniční spolupráce.
- 2) $H_{0(2)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný generační rozdíl ve vnímání přeshraniční spolupráce.
- 3) $H_{0(3)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl ve vnímání přeshraniční spolupráce v závislosti na vzdělání.
- 4) $H_{0(4)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl ve vnímání přeshraniční spolupráce v závislosti na bydlišti.

Nulové hypotézy týkající se Euroregionu Šumava:

- 5) $H_{0(5)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný genderový rozdíl v povědomí o Euroregionu Šumava.
- 6) $H_{0(6)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný generační rozdíl v povědomí o Euroregionu Šumava.

¹ Blíže ke kvantitativnímu výzkumu: DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*, s. 141–143.

- 7) $H_{0(7)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl v povědomí o Euroregionu Šumava v závislosti na vzdělání.
- 8) $H_{0(8)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl v povědomí o Euroregionu Šumava v závislosti na bydlišti.

Nulové hypotézy týkající se vnímání otevření západní hranice

- 9) $H_{0(9)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný genderový rozdíl ve vnímání otevření západní hranice.
- 10) $H_{0(10)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný generační rozdíl ve vnímání otevření západní hranice.
- 11) $H_{0(11)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl ve vnímání otevření západní hranice v závislosti na vzdělání.
- 12) $H_{0(12)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl ve vnímání otevření západní hranice v závislosti na bydlišti.

Výzkum byl zaměřen na vybrané respondenty z okresu Domažlice, kteří ke dni vyplnění dotazníku dosáhli plnoletosti. Úvodní odstavec dotazníku vybraný vzorek seznámil s důvodem vytvoření dotazníku, podal základní informace o autorovi výzkumu a o dotazníku jako takovém, a v neposlední řadě ujistil, že všechny odpovědi jsou správné a zůstanou anonymní.

Ke sběru dat docházelo v období od 1. 3. 2016 do 30. 7. 2016. Pro výzkum bylo osloveno celkem 300 lidí, vrátilo se 213 dotazníků. Návratnost činí 71 %. Počet vrácených dotazníků je vzhledem k výzkumu relevantní. Dotazník byl distribuován osobně v papírové formě a zároveň elektronicky na portále (www.survio.cz). Efektivita elektronického dotazování pramení především z rychlosti a jednoduchosti vyplňování a odevzdávání dotazníku. Dotazník byl v první části zaměřen na obecné informace o respondentovi (pohlaví, věk, vzdělání, bydliště), v dalších částech obsahoval otázky koncipované k tématům přeshraniční spolupráce, Euroregionu Šumava a otevření západní hranice hranice, ať už v roce 1989 nebo v roce 2007.

Zvolené nulové hypotézy byly testovány na základě následujících testovacích postupů:²

- χ^2 test o nezávislosti znaků,
- Fisherův faktoriálový test.

Testování je realizováno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Výběr testu vhodného k ověření nezávislosti nulové hypotézy ovlivňuje rozsah výběrového souboru, nastat mohou následující tři případy:

- rozsah souboru je větší než 40 - bude použit χ^2 test o nezávislosti znaků,
- rozsah souboru je menší než 20 – bude použit Fisherův faktoriálový test;
- rozsah souboru je v intervalu (20;40) - dojde k vyjádření očekávané četnosti a_0 , b_0 , c_0 , d_0 .

$$a_0 = \frac{(a+b)(a+c)}{n}$$

(vztah 1.1)

$$b_0 = \frac{(a+b)(b+d)}{n}$$

(vztah 1.2)

$$c_0 = \frac{(c+d)(a+c)}{n}$$

(vztah 1.3)

$$d_0 = \frac{(c+d)(b+d)}{n}$$

(vztah 1.4)

V případě vyjádření očekávané četnosti větší než pět se pro výpočet hodnoty testového kritéria χ^2 využije test o nezávislosti znaků. V opačném případě je nutné použít Fisherův faktoriálový test.

² SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 8–15.

χ^2 test nezávislosti znaků

χ^2 testu nezávislosti znaků se užívá k ověření nulových hypotéz v případě, že výběrový soubor je větší než 40.

Asociační tabulka

Nulová hypotéza o nezávislosti je testována v asociační tabulce (2x2) pomocí následujícího kritéria:

$$\chi^2 = \frac{n(ad - bc)^2}{(a + b)(a + c)(b + d)(c + d)}$$

(vztah 1.5)

Výsledek testového kritéria je porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{\alpha(1)}$, pro určenou hladinu významnosti $\alpha = 0,05$. Nulová hypotéza o nezávislosti znaků se zamítá v případě, kdy $\chi^2 > \chi^2_{\alpha(1)}$.

Kontingenční tabulka

V kontingenční tabulce vychází χ^2 test o nezávislosti znaků z rozdílu skutečných četností n_{ij} a teoretických četností n_{oj} . χ^2 test nezávislosti je možné použít v případě, že podíl očekávaných četností, které jsou menší než pět, nepřesáhne 20 % z dané asociační nebo kontingenční tabulky a ani jedna z očekávaných četností není být menší než jedna. Pokud nejsou tyto podmínky splněny, je nutné přistoupit ke sloučení slabých skupin. Ke slučování může docházet v oblasti celých řádek nebo sloupců, ale pouze tak, aby toto sloučení bylo logické a věcně odůvodnitelné. Po sloučení slabých skupin je nutné znovu spočítat očekávané četnosti. Pokud nebude ani následně zmíněné kritérium splněno, je nutné celý proces zopakovat.

V testu kontingenční tabulkou je vyšetřována závislost daných kvalitativních znaků, kdy **znak A** (1. znak) dosahuje **k** různých variant (a_1, a_2, \dots, a_k) a **znak B** (2. znak) dosahuje **m** různých variant (b_1, b_2, \dots, b_m). Výsledné hodnoty šetření jsou zapisovány do kontingenční tabulky $k \times m$.

Testové kritérium χ^2 testu pro nezávislost:

$$\chi^2 = \sum \sum \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}}$$

(vztah 1.6)

n_{ij} ... skutečné četnosti

n_{oj} ... teoretické četnost

Výsledek testového kritéria je konfrontován s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{\alpha(f)}$, pro určenou hladinu významnosti $\alpha = 0,05$ a pro daný stupeň volnosti $f = (k-1)(m-1)$. Podle rozhodovacího pravidla $\chi^2 > \chi^2_{\alpha(f)}$, platí, že v tom případě je nulová hypotéza o nezávislosti znaků zamítána.

Fisherův faktoriálový test

V případě, že je rozsah souboru menší než 20, využívá se Fisherův faktoriálový test. V tomto testu se vyhledá nejmenší skutečná sdružená četnost a postupně se v pomocných tabulkách 2x2 zmenšuje o jednotku do té doby, než se dojde k nule. Celý proces se odehrává při zachování všech marginálních četností.

Pro pomocné tabulky 2x2 je pomocí faktoriálů vypočítána pravděpodobnost p_i .

$$p_i = \frac{(a+b)! + (c+d)! + (a+c)! + (b+d)!}{n! a! b! c! d!}$$

(vztah 1.7)

Rozhodovací pravidlo: ulová hypotéza o nezávislosti zamítána v případě, že součet všech hodnot p_i je hodnotou testového kritéria a je porovnáván s hladinou významnosti α . Je-li $\sum p_i < \alpha$.

Určení závislosti

V případě, že mezi sledovanými znaky existuje statisticky významná závislost, lze určit sílu této závislosti pomocí následujících vztahů.

Aasociační tabulka (koeficient asociace)

$$V = \frac{ad - bc}{\sqrt{(a+b)(c+d)(a+c)(b+d)}}$$

(vztah 1.8)

Koeficient asociace nabývá hodnot z intervalu $\langle -1; 1 \rangle$. Nulová hodnota koeficientu značí nezávislost znaků. Krajní limity 1 a -1 značí úplnou závislost znaků.

Kontingenční tabulka (Cramérův koeficient kontingence)

$$V = \sqrt{\frac{\chi^2}{n(q-1)}} \quad , \text{ kde } q = \min(r, s)$$

(vztah 1.9)

Cramérův koeficient kontingence nabývá hodnot v intervalu $\langle 0, 1 \rangle$, kdy jasně mohou být interpretovány pouze krajní hodnoty. Nulová hodnota značí nezávislost znaků, hodnota 1 značí úplnou závislost znaků.

3 Literární rešerše

Tato část práce popisuje literaturu, která je zaměřena na přeshraniční spolupráci a s ní související témata, kterým je předkládaná diplomová práce věnována. Problematice přeshraniční spolupráce se v české literatuře věnuje poměrně velká skupina autorů.

Přeshraniční spolupráci se významně věnuje publikace *České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování?*, která je sborníkem kolektivu autorů vydaným v roce 2004. Mezi hlavními autory knihy je nutné zmínit především významné české politické geografy Milana Jeřábka, Jaroslava Dokoupila a Tomáše Havlíčka. Publikace sleduje problematiku českého pohraničí od teoretických východisek a popisu základních pojmů až po konkrétní události, které v českém příhraničním prostoru nastaly. Autoři sami považují tuto publikaci za první souhrnnou práci věnovanou tomuto fenoménu, která byla v českém prostředí vydána.

Již zmiňovaný Milan Jeřábek je spolu s Martinem Balejem autorem sborníku *Pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony*, který vznikl po desátém sjezdu České geografické společnosti v roce 2002. Přeshraniční spolupráci na česko-německé hranici se věnuje především příspěvek Františka Zicha *Přeshraniční Společenství na česko-německé hranici*. Jeřábek je také editorem studie s názvem *Reflexe regionálního rozvoje pohraničí České republiky*. Studie z roku 2001 se zaměřuje především na statistické zpracování dat z terénního výzkumu. Součástí je například i vyhodnocení šetření na téma Vnímání pohraničí a přeshraniční problematiky starosty obcí z inkriminované oblasti.

Problematikou česko-německé hranice a spolupráce jsou hlavním tématem publikace Václava Houžvičky, Františka Zicha a Milana Jeřábka s názvem *Reflexe sudetoněmecké otázky a postoje obyvatelstva českého pohraničí k Německu z roku 2007*. Publikace rozebírá zásadní otázky pohraničního prostoru jako například vstup do EU a NATO nebo důsledky otevření hranice po roce 1989 a každou kapitolu doplňuje o výsledky terénního výzkumu.

Teorii přeshraniční spolupráce se věnuje také Dočkal a kolektiv autorů v knize *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček*

a hrana reality. Kniha je členěna na teoretickou část a dále část případových studií věnující se spolupráci euroregionů na česko-polské hranici. Dočkal se spolu s dalšími autory (Matušková, Preis, Rousová, Kaňka) věnuje také přímo problematice Euroregionu Šumava v publikaci z roku 2012.

Asi nejvýznamnější publikací zahraničních autorů je *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci z roku 2000*, který byl vydán Asociací evropských hraničních regionů. Příručka je určena všem obyvatelům příhraničních regionů Evropy. Průvodce je rozdělen do několika částí, pro větší přehlednost předchází každé z nich stručný přehled, hlavní body kapitoly a odkazy na použitou literaturu. Téma přeshraniční spolupráce je zpracováno v obecné rovině, v historických souvislostech, dále v samotných formách a možnostech spolupráce v rámci EU. Obsahuje také krátkou charakteristiku euroregionů působících v době vzniku průvodce.

Poměrně velké množství publikací lze nalézt i na téma finančních podpor podkytnutých České republice před vstupem do Evropské unie. Zde je nutné zmínit alespoň *Program Phare v České republice* z roku 1995, který byl vydán Ministerstvem hospodářství České republiky, dále publikaci *Finanční zdroje Evropské unie poskytnuté České republice před vstupem do Evropské unie v letech 1990 — 2003* vydaný Ministerstvem pro místní rozvoj v roce 2003. Publikace popisuje jednotlivé programy pomoci obecně, a dále konkrétní případy pomoci v jednotlivých regionech České republiky.

4 Teoretická část

4.1 Hranice

Kapitola popisuje základní problematiku, která se vztahuje k diplomové práci. Nejdůležitějším pojmem pospívaným v rámci kapitoly je hranice, jejíž vymezení je základním předpokladem k pochopení přeshraničních vztahů a potažmo i přeshraniční spolupráce. Blíže specifikovány jsou i související fenomény jako hraniční efekt, příhraniční oblast a dále pojmy region, regionalismus a mikroregion.

Základním předpokladem úspěšné přeshraniční spolupráce je charakter hranice. Hranice je v geografii nejčastěji chápán jako nástroj pro vymezení státního území, suverenity státu a možnost a schopnost kontrolovat, spravovat a chránit toto území. Podle Petra Šindlera, který se věnuje především politické geografii, představuje státní hranice *„konvenčně (smluvně) stanovenou linii na mapách a v terénu, která odděluje území jednoho suverenního státu od území jiného suverenního státu nebo od oblasti nepodléhající suverenní moci žádného státu (volné moře)”*³.

Na pojem hranice lze nahlížet pohlížet z několika hledisek, nejčastěji z hlediska geografického, hospodářského, politického, sociálního, kulturního, právního a vojenského. Podle dalšího významného politického geografa Jaroslava Dokoupila lze definovat hranici geografickou, lidskou prostorovou, politickou, ekonomickou hranici a politikogeografickou hranici. Geografická hranice je charakterizována jako státní území vymezené státní hranicí. Státní hranice je smluvně stanovená linie na mapách a v terénu, která odděluje území jednoho suverenního státu od území jiného suverenního státu nebo od oblasti nepodléhající suverenní moci žádného státu. Lidská prostorová hranice je definována společenskou aktivitou a prostorem, který závisí na charakteru příslušné společenské aktivity (např. hranice jazykové, náboženské, sociální atd.). Politická a ekonomická hranice představuje linii, která odděluje sousedské území dříve hraničními kameny, dnes výstražnými tabulemi. Tyto hranice lze dále dělit na vnitrostátní hranice (mezi dílčími vnitrostátními jednotkami), státní hranice (hranice

³ DOKOUPIL, J. Hranice a hraniční efekt. In: JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 47.

ve smyslu mezinárodní politiky), vnitřní hranice (pojem užívaný pro hranici dvou členských států EU) a vnější hranice (obvod celé EU). Politickogeografickou hranici představuje buď přírodní hranice, která je tvořena přírodními prvky v krajině, nebo umělá hranice, jež při vymezení nerespекtuje přírodní prvky, ale prvky kulturní (národnostní hranice, historické hranice atd.)⁴

Ekonomický, kulturní a sociální rozvoj dale významně ovlivňuje propustnost hranice, která je dána počtem a kvalitou hraničních přechodů na společné hranici dvou států. Podle propustnosti lze rozeznávat hranici uzavřenou, částečně otevřenou a otevřenou. Uzavřená hranice neumožňuje v podstatě žádné přeshraniční kontakty, region se stává periferním a sociální, ekonomický i kulturní život obyvatel bývá zcela potlačen. Při částečně otevřené hranici není zcela vyloučen přeshraniční styk, avšak k jeho uskutečnění je nutné překonat mnoho překážek, ať už ekonomického nebo politického charakteru. Pro otevřenou hranici je typickým znakem vysoká propustnost, ochranná funkce hranice se vytrácí. Region se může rozvíjet po stránce kulturní, ekonomické i sociologické.⁵

Typickým příkladem uzavřené hranice byla tzv. železná opona. Při tomto charakteru hranice je jakákoliv forma přeshraniční spolupráce automaticky vyloučena. Jak ale uvádí český sociolog František Zich: „*I v podmínkách neprodyšného uzavření státních hranic – jako tomu bylo v období studené války mezi tehdejšími Československem a Německem – docházelo k řadě vzájemných kontaktů včetně sociálních.*”⁶ V současném mezinárodním systému lze uvažovat o hranicích jako o propustných přechodných zónách, ve kterých dochází ke každodennímu styku obyvatel ze všech stran státní hranice.

Od funkce a charakteru hranice se dále odvíjí také charakter a síla hraničního efektu. Hraniční efekt nabývá různých typů (př. bariérový, periferní, kontaktní, filtrační, atd.).⁷ Bariérový hraniční efekt představuje absolutní orientaci regionu v příhraničí do vnitrozemí a je typický pro uzavřený příhraniční region. Protikladem tomu je

⁴ DOKOUPIL, J. Hranice a hraniční efekt. In: JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 47–49.

⁵ NETOLICKÝ, V. *Euroregiony: úvod do problematiky*, s. 2–4.

⁶ ZICH, F. *Přeshraniční společenství na česko-německé hranici*. In: *Pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony: sborník tematického okruhu PSE: XX. jubilejní sjezd ČGS: Ústí nad Labem 28. -30. 8. 2002.* s. 43.

⁷ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J. *Hraniční regiony Evropské unie*. In: JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 163–177.

kontaktní hraniční efekt, který naopak předpokládá rozvoj vztahů přes hranici, a lze jej nelézt v otevřeném příhraničním regionu. Filtrační hraniční efekt představuje opatření, které má za cíl usměrňovat procesy, ke kterým dochází na hraničních přechodech, a je určován propustností hranice. V případě menší propustnosti se hovoří o tzv. filtračním hraničním efektu, v případě větší propustnosti o koncentračním hraničním efektu. Oba efekty s sebou nesou pozitivní i negativní dopady. Jako pozitivum lze jmenovat budování dopravní a obslužné infrastruktury, zatímco negativní je dopad na životní prostředí, které se vlivem velké koncentrace silniční dopravy v příhraničních regionech zhoršuje.⁸

Příhraniční region je takový, ve kterém je narozdíl od ostatních regionů patrný vliv hranice a hraničního efektu. Tento pojem vznikl již v době konstituování prvních moderních států v Evropě a často byl používán zejména jako označení pro region, kde docházelo k politickým a vojenským nasazením. Dokoupil říká, že „*příhraniční region je velmi specifickým územím, neboť prostřednictvím hranice je v přímém kontaktu se sousedním euroregionem, čímž tvořil v minulosti i ochranou zónu svého centra – jádra. Jako každý region má i příhraniční region svá specifika. Přímý kontakt zesiluje hospodářský, kulturní aj. vliv sousedního prostředí na příhraniční region, což však může být velmi protichůdně vnímáno.*”⁹

V druhé polovině 20. století existovaly v Evropě různé druhy hraničních efektů, které byly velmi diferenciovány. Přeshraniční spolupráce byla touto diferenciací zásadně ovlivněna. Zatímco v zemích západní Evropy měla přeshraniční spolupráce v osmdesátých letech již dlouholetou tradici, země střední a východní Evropy mohly v důsledku svého historického vývoje začít s prvními pokusy spolupráce až v devadesátých letech 20. století. Nepropustným charakterem hranice byla zásadně ovlivněna i spolupráce na česko-bavorské hranici. V regionu byl posilován periferní hraniční efekt, neexistovala zde téměř žádná životní aktivita člověka. Právě zde jsou patrné pozitivní dopady tohoto hraničního efektu, kdy byla až do devadesátých let 20. století prakticky netknuta přírodní krajina této oblasti.

⁸ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. *Hranice a hraniční efekt*. In: *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 53.

⁹ DOKOUPIL, J. *Euroregion Šumava/Bayerischer Wald-Unterer Inn/Mühlviertel*, s. 20.

4.2 Region, regionalizace a regionalismus

Dalšími významnými fenomény jsou region, regionalizace a regionalismus. Význam a chápání termínu region se během jednotlivých historických etap měnilo. I v dnešní době se lze setkat s mnoha různými definicemi podle zaměření vědních disciplín, které s pojmem pracují. Region lze z pohledu geografie vnímat jako prostor diferenciované krajinné sféry, regionalistické pojetí jej vnímá jako oblast určenou historickým, ekonomickým, sociálním, geologickým, geografickým a administrativním vymezením. Pohled na region se zásadně modifikoval během minulého století, kdy se na něj začalo nahlížet i z hlediska jeho homogenity či heterogenity. V současné době je region chápán jako územní celek, jehož velikost je menší než stát, ve kterém se nachází. Tyto celky jsou pojímány jako specifické právní, politické, kulturní i ekonomické jednotky.¹⁰ Region je schopný reagovat na změny a přizpůsobit se jim. Typickými znaky regionu jsou hranice. Vystihující je pojetí předních českých geografů Petra Klapky a Petra Toneva, že „*region je složitý dynamický prostorový systém, vzniklý na základě interakce přírodních a sociálně-ekonomických jevů a procesů a vykazující určitý typ organizační jednoty, která jej odlišuje od ostatních regionů*“¹¹.

Regiony se vyznačují různou velikostí území, které zahrnují. Podle velikosti jsou rozeznávány v mezinárodním prostředí makroregiony, subregiony a mikroregiony. Makroregiony představují velké geografické jednotky či subsystémy; jedná se o region na stupni mezi státní a globální úrovni (např. Evropská unie). Subregiony jsou bez bližší specifikace, představují pouze hierarchický stupeň. Mikroregiony představují regiony na lokální úrovni, přičemž tyto mohou být buď v rámci jednoho státu, nebo více států (tzv. přeshraniční regiony). Na úrovni mikroregionů dochází v současné době k nejnižší úrovni ke spolupráci, kdy kooperují především méně hospodářsky úspěšné regiony zemí, které na základě mikroregionalismu získávají přístup k větším hospodářským systémům. Tato území často obcházejí státy a státní instituce, na jejichž území se nacházejí. V prostoru Evropské unie jsou mikroregiony nazývány euroregiony. Problematika je více přiblížena v kapitole *Euroregiony*.¹²

¹⁰ KADEŘÁBKOVÁ, J., KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Z. *Region a regionální vědy: (vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty)*. s. 9.

¹¹ KREJČÍ, T. a kol. *Regionální rozvoj: teorie, aplikace, regionalizace*, s. 116.

¹² KADEŘÁBKOVÁ, J., KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Z. *Region a regionální vědy: (vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty)*. s. 9.

Regionalizace, tedy činnost, která směřuje k vymezení regionů, je systémem kvantitativních i kvalitativních metod využívaných pro označení a dělení regionů.¹³ Stejně jako u definice pojmu region existuje u regionalismu mnoho různých pojetí. Regionalismus je v současné době používán pro označení přístupu, jehož hlavním cílem je nastavení regionálního řádu v rámci geografického prostoru nebo jako typu světového řádu. Regionalismus je dále spojován s pojmy program nebo strategie a má za úkol zdůvodnit vytváření formálních institucí v rámci jednotlivých regionů. S pojmem regionalismus dále souvisí regionalizace, která označuje proces, jenž vede k vytvoření modelů kooperace, intergace, vzájemného doplňování a sbližování a to v rámci specifického geografického prostoru, kde dochází k střetávání více států a národů.¹⁴

Současný regionalismus je označován jako nový a jako směr se začal objevovat v osmdesátých letech 20. století jako reakce na konec studené války a následující globalizaci. Nový regionalismus se zaměřuje na státní i nestátní aktéry, lépe reaguje na rychle se měnící prostředí a procesy nastávající v současném mezinárodním systému.

4.3 Přeshraniční spolupráce

Evropský prostor tak, jak je známý dnes, se formoval během 19. a 20. století. U některých států nedošlo od té doby prakticky k žádné změně hranice, zatímco u jiných docházelo ke změnám v důsledku různých, nejčastěji politických, důvodů. Přeshraniční spolupráce představuje v současnosti jednu z nejdůležitějších forem rozvoje spolupráce regionů a obcí v Evropě a je nutno na ni nahlížet komplexně. Z původního zaměření na řešení dílčích problémů na stranách jednotlivých zemí se přešlo na decentralizaci kompetencí. *„Jestliže jsou hranice průchodnější a ztrácejí se, zvyšuje se význam pohraničí. Okrajové oblasti jednotlivých států se stávají spisedními, a to při objevování (nastolování) společných struktur, cílů a rozvojových možností. Sousedská spolupráce může začít, serp. Se rošířit. Díky intenzivnějším vztahům sousedních států se omezuje perifernost a pohraničí se dostává do středu zájmů.“*¹⁵

¹³ KADERÁBKOVÁ, J., KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Z. *Region a regionální vědy: (vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty)*. s. 9.

¹⁴ HETTNE, B., SÖDERBAUM, F. *Theorising the Rise of Regionness. New Political Economy*, s. 457–473.

¹⁵ JEŘÁBEK, M. *Pohraničí a přeshraniční spolupráce v regionálním rozvoji*. In: JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 81.

Hlavním cílem přeshraniční spolupráce je zmírňování či úplné odstranění bariér rozvoje mezi jednotlivými regiony, které jsou zapříčiněny okrajovou polohou regionů. Přeshraniční spolupráci lze tedy pojmut jako „*nástroj pro oslabování záporných efektů hranic a zlepšování všedního života tamních obyvatel a meziregionální spolupráce, sloužící transferům poznatků a zkušeností ve vztahu ke specifickým problémům regionů a prosazování evropské integrace*“¹⁶.

Definice pojmu podle Rady Evropy v druhém článku Evropské rámcové smlouvy o přeshraniční spolupráci mezi územními orgány z roku 1980: „*Z hlediska naplňování dané úmluvy se pod termínem přeshraniční spolupráce rozumí jakékoliv společně odsouhlasené akce, jejichž cílem je propagovat a podporovat dobré sousedské vztahy mezi územními společenstvími nebo úřady v pravomoci dvou nebo více smluvních stran, jakož i uzavírání jakýchkoliv dohod a smluv, které budou nezbytné pro dosažení uvedených cílů. Přeshraniční spolupráce bude probíhat v rámci pravomocí jednotlivých územních společenství nebo úřadů, jež jsou stanoveny právními normami jednotlivých států*“¹⁷.

Přeshraniční spolupráce je založena na široké škále různorodých činností, které vykonávají oba aktéři od počátku dohromady. Aby byla zajištěna efektivita spolupráce, bylo nutné se zvyšující se členskou základnou Evropské unie definovat základní pravidla, která musí každá přeshraniční spolupráce splňovat. Podle AEER¹⁸ (asociace evropských hraničních regionů) jsou to následující základní principy: „*Měly by být zapojeny všechny aspekty denního života: hospodářství, práce, volný čas, kultura, sociální záležitosti, bydlení, plánování, atd.; musí probíhat každodenně a pravidelně a dále musí zapojovat od samého počátku partnery ze všech oblastí na obou stranách hranice; měla by být realizována na všech úrovních, tj. na národní, regionální i místní úrovni.*“¹⁹ Z posledního principu vyplývá, že je nutné procesy koordinovat tak, aby nedocházelo ke kompetenčním meziúrovňovým sporům.

Podle Zicha lze rozeznat tři typy kontaktů lidí, které přispívají k vytváření přeshraniční spolupráce. Prvním je jednoduché zaznamenání cizích lidí, které potkáme

¹⁶ WILAM, P. *Přeshraniční spolupráce* [online]. 2003, s. 4., [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://www1.osu.cz/home/Rumpel/JEAN%20MONET/Texty/Preshranicni_spoluprace_text_Wilam.pdf

¹⁷ ÚŘAD VLÁDY ČR. *Madridská úmluva* [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/673c05a558563cf7802566d7002fff15?OpenDocument>

¹⁸ Blíže k tomu AEER. [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://www.aeer.eu/en/index.php>

¹⁹ GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H., *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 12.

na ulici. Tento kontakt nepředpokládá žádnou verbální ani neverbální komunikaci a je převažující. Pokročilejším kontaktem je navazující zdvořilé míjení, které již zahrnuje neverbální komunikaci s minimální verbální komunikací. Posledním stupněm, který nejvíce přispívá k vytváření spolupráce, je navázání verbální komunikace. Vytváření přeshraničních vztahů je přímo úměrné opakování styků s využitím verbální komunikace.²⁰

Sdružení evropských příhraničních regionů dále stanovilo čtyři základní principy pro přeshraniční spolupráci. Jsou to princip partnerství, princip subsidiarity, princip existence společné přeshraniční rozvojové koncepce nebo programu a princip společných struktur na regionální úrovni a vlastní finanční zdroje. Tyto principy jsou všeobecně uznávané a zaručují úspěšnou spolupráci regionů.²¹

Princip partnerství lze dělit na horizontální a vertikální; vertikální partnerství představuje spolupráci na národní, regionální a místní úrovni u obou států, zatímco při horizontálním partnerství obě oblasti příhraničí spolupracují. Tuto formu partnerství je možné nastolit teprve po překonání mnoha překážek (rozdílná správa, kompetence a finanční zdroje). Princip subsidiarity je založen na předpokladu, že iniciativa vzniká zdola, tedy ze strany regionálních či místních aktérů; subsidiarita v tomto kontextu představuje delegování kompetencí na co nejnižší možnou úroveň správy. Většina dohod o přeshraniční spolupráci vzniká na nadnárodní úrovni, jejich plnění však nejvíc závisí na aktérech přímo zúčastněných příhraničních regionů, kteří jsou prostřednictvím své flexibility schopni překonat rozdílné přístupy a struktury a mají nadstandardní přehled o území a jeho možnostech. Princip existence společné přeshraniční rozvojové koncepce nebo programu je klíčovým předpokladem fungující přeshraniční spolupráce a představuje jednotnou střednědobou či dlouhodobou koncepci nebo strategii, která musí vycházet z již vytvořené národní a evropské strategie rozvoje. Cílem společné koncepce je vytvoření společných cílů a perspektiv přeshraniční spolupráce. Přeshraniční rozvojové koncepce jsou nejčastěji založeny na SWOT analýze, která určí silné a slabé stránky, možnosti i hrozby obou příhraničních regionů, a tím určí obecné cíle. Princip společných struktur na regionální úrovni a vlastní finanční zdroje

²⁰ ZICH, F. *Přeshraniční společenství na česko-německé hranici*. In: *Pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony: sborník tematického okruhu PSE: XX. jubilejní sjezd ČGS: Ústí nad Labem 28. - 30. 8. 2002.*, s. 45–46.

²¹ WILAM, P. *Přeshraniční spolupráce* [online]. 2003, s. 9–15., [cit. 2014-08-10]. Dostupné z: http://www1.osu.cz/home/Rumpel/JEAN%20MONET/Texty/Preshranicni_spoluprace_text_Wilam.pdf

vymezuje, že všechny formy přeshraniční spolupráce musí mít jasně stanovený vnitřní řád, který určuje kompetence jednotlivých orgánů. Finanční zdroje jsou zaštiťovány především z rozpočtů států a nadnárodních organizací, dále z darů, členských příspěvků apod.²²

Přeshraniční spolupráci lze dělit do několika rovin. Podle zahraničních autorů věnujících se přeshraniční spolupráci Gabbe, Malchuse a Martionse existují tři základní formy spolupráce a to přímá přeshraniční spolupráce, interregionální spolupráce a transnacionální spolupráce. Přímá přeshraniční spolupráce představuje přímou sousedskou spolupráci na úrovni regionálních a místních instancí na území hranice. Tato forma spolupráce se vyznačuje svou organizovaností a dlouhodobou tradicí. Zasahuje do oblastí každodenního života všech obyvatel regionů, jedná se o nejintenzivnější formu spolupráce. V rámci přímé přeshraniční spolupráce vznikají u obou zemí podél státní hranice euroregiony. Interregionální spolupráce představuje spolupráci regionálních a místních institucí regionů, které spolu však nesousedí. Přestože tato forma spolupráce nemá dlouhou tradici, zaznamenala v posledních letech vysoký nárůst, a proto byla právně upraveně dodatkovým Protokolem k Evropské rámcové úmluvě o přeshraniční spolupráci. Transnárodní spolupráce je spolupráce ústředních, regionálních a místních orgánů v oblasti jednoho tématu. Cílem transnacionální spolupráce je dosažení vyššího stupně územní integrace, objevuje se tedy na velkých souvisejících územích.²³

4.3.1 Právní rámec přeshraniční spolupráce v EU

Jako důsledek rozvoje evropské přeshraniční spolupráce roste nutnost vytvoření právních a legislativních nástrojů, které by jí dávaly jasnou formu a především ji usnadňovaly. Pro přeshraniční spolupráci v současné chvíli neexistuje jednotná právní norma, která by byla platná pro všechny země v Evropě. Mezi dokumenty, na jejichž základě se v současnosti vyvíjí spolupráce mezi zeměmi, jsou řazeny multilaterální smlouvy, bilaterální a trilaterální smlouvy a dohody na regionální a místní úrovni.²⁴

²² WILAM, P. *Přeshraniční spolupráce* [online]. 2003, s. 9–15., [cit. 2014-08-10]. Dostupné z: http://www1.osu.cz/home/Rumpel/JEAN%20MONET/Texty/Preshranicni_spoluprace_text_Wilam.pdf

²³ GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H. *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 13.

²⁴ GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H. *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 1–6.

Multilaterální smlouvy představují nástroje, jež vytvářejí rámcové podmínky přeshraniční spolupráce pro všechny její úrovně (mluví se tedy o úrovni místní, regionální, mezivládní i nadnárodní). Jejich hlavním cílem je nahrazená neexistujícího jednotného právního dokumentu – vytvoření rámce pro přeshraniční spolupráci. Tyto smlouvy netvůří přímo smluvní podklad, ale pouze podmínky, které musí být dále implemetovány do národních zákonů. Multilaterální smlouvy se dělí na smlouvy zabývající se regionální integrací a smlouvy uzavřené mezinárodní organizací.²⁵

Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady neboli Madridská úmluva byla vydána Radou Evropy a představuje zatím nejvýznamnější multilaterální dohodu. V platnost vstoupila 22. 12. 1981. Úmluva definuje přeshraniční spolupráci jako „*jakékoliv společně odsouhlasené akce, jejichž cílem je propagovat a podporovat dobré sousedské vztahy mezi územními společenstvími nebo úřady v pravomoci dvou nebo více smluvních stran, jakož i uzavírání jakýchkoliv dohod a smluv, které budou nezbytné pro dosažení uvedených cílů*“²⁶. Základní ustanovení Madridské úmluvy mají napomáhat při odstraňování bariér právního, administrativního i politického charakteru, které jsou nejčastější překážkou pro vzájemnou spolupráci institucí jednotlivých zemí. Je nutné zdůraznit, že úmluva nezasahuje do vnitřní integrity systému veřejné správy států samotných. Mezi nejdůležitější úkoly, ke kterým se státy signatující Úmluvu zavazují, patří: „*Každá smluvní strana musí vynaložit úsilí na vyřešení jakýchkoliv právních, administrativních nebo technických problémů, které by bránily rozvoji a hladkému průběhu přeshraniční spolupráce, a musí s druhou nebo dalšími smluvními stranami konzultovat případné sporné otázky v nezbytném rozsahu. Smluvní strany se zavazují, že územním společenstvím a úřadům, které budou zapojeny do přeshraniční spolupráce v souladu se zněním této úmluvy, poskytnou stejné možnosti, jako kdyby prováděly spolupráci na národní úrovni. Každá smluvní strana se zavazuje, že poskytne v nejširším možném rozsahu informace požadované druhou smluvní stranou, aby tato strana mohla plnit své povinnosti vyplývající z uvedené úmluvy. Každá smluvní strana*

²⁵ GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H. *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 34.

²⁶ ÚŘAD VLÁDY ČR. *Madridská úmluva* [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/673c05a558563cf7802566d7002fff15?OpenDocument>

se zavazuje informovat územní společenství a orgány o možnostech spolupráce, které zaručuje tato úmluva.”²⁷

Úmluva ve své druhé části zahrnuje vzory pro mezinárodní dohody, stanovy a smlouvy o přeshraniční spolupráci, které uzavírají orgány jednotlivých územních společenství. Úmluva neobsahovala žádná nařízení ani opatření pro přeshraniční spolupráci, měla spíše rámcovitý charakter a v devadesátých letech byla dvakrát doplněna. První dodatkový protokol vstoupil v platnost 9. 11. 1995 a upravoval pravomoci uzavírání dohod o přeshraniční spolupráci, kterou přidělil úřadům na regionální a místní úrovni. Tím došlo k výraznému zjednodušení možnosti spolupracovat se sousedními partnery. Dodatek dále obsahuje ustanovení o financování přeshraniční spolupráce skrze veřejné prostředky. Druhý dodatkový protokol podepsaný 5. 5. 1998 se zabývá otázkou meziteritoriální spolupráce, tedy spolupráce nesousedících regionů. Dodatkové protokoly reagovaly na situaci v Evropě, zejména na uzavření Evropské charty místní samosprávy a Deklarace o přeshraniční spolupráci v Evropě.²⁸

Evropská charta místní samosprávy, která je další významnou multilaterální smlouvou, byla přijata 1. 10. 1985 a její význam je určen především obsahem pravidel, na jejichž základě má dojít ke sjednocení místní samosprávy. Charta zdůrazňuje dva základní principy a to, že základem demokratického systému jsou místní společenství a občané mají právo podílet se na řízení věcí veřejných. Toto právo může být nejnadhěji vykonáváno na místní úrovni. Hlavním cílem je zapojení místních lidí do chodu veřejných záležitostí v největším možném rozsahu. Charta přímo vyslovuje nutnost existence místní samosprávy.²⁹

Článek 3. Evropské charty místní samosprávy definuje samosprávu takto: *„Místní samospráva označuje právo a schopnost místních společenství v mezích daných zákonem na svou odpovědnost a v zájmu místního obyvatelstva upravovat a spravovat podstatnou část věcí veřejných. Toto právo vykonávají rady nebo shromáždění, které jsou složeny z členů svobodně zvolených tajným hlasováním na základě přímého,*

²⁷ ÚŘAD VLÁDY ČR. *Madridská úmluva* [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/673c05a558563cf7802566d7002fff15?OpenDocument>

²⁸ ÚŘAD VLÁDY ČR. *Madridská úmluva* [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/673c05a558563cf7802566d7002fff15?OpenDocument>

²⁹ JANŠOVÁ, M. *Evropská charta místní samosprávy* [online]. 2001, s. 2 [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <http://myop.wz.cz/pdf/evropska.pdf>

rovného a všeobecného volebního práva a které mohou mít výkonné orgány, jež jim jsou odpovědné. Toto ustanovení se nijak nedotýká využívání shromáždění občanů, referend nebo jakékoli jiné formy přímé účasti občanů, kde toto využívání dovoluje zákon.“³⁰

Poslední zmíněná multilaterální smlouva Evropská charta hraničních a příhraničních regionů zdůrazňuje význam přeshraničních a hraničních regionů v procesu intergrace evropských států a celkový význam přeshraniční spolupráce. Vychází z cílů ze Smlouvy o Evropské unii a v rámci problematiky přeshraniční spolupráce stanovuje tyto cíle: „nová kvalita hranic: místa setkávání; sladění politik územního plánování a rozvoje v příhraničních oblastech (zde se odvolává na Evropskou chartu územního plánování); odstranění nevýhod vzniklých v důsledku existence hranic a využití příležitostí s důrazem na zlepšení infrastruktury, podpory místního a hospodářského rozvoje; zlepšení přeshraniční ochrany životního prostředí a přírody; podpora přeshraniční kulturní spolupráce; uskutečňování principu partnerství a subsidiarity.“³¹

Bilaterální a trilaterální smlouvy upravují možnosti přeshraniční spolupráce národních úřadů. Tato spolupráce probíhá v rámci mezinárodních komisí, které dohlížejí na akční plány pro geograficky vymezené území. Hlavním úkolem komisí je definice podmínek pro vytvoření a další rozvoj přeshraniční spolupráce v předem určených oblastech. Smlouvy tohoto charakteru byly uzavírány již v šedesátých letech minulého století a mohou nabývat různých forem - od smluv o dobrých sousedských vztazích až po strategické dohody o přeshraniční a regionální podpoře a mezistátní smlouvy aplikující body Madridské úmluvy. Smlouvy o dobrých sousedských vztazích, porozumění, přátelství a sousedství s okolními státy Maďarska byly uzavřeny během let 1991 až 1996. Mezi bilaterální a trilaterální smlouvy jsou dále řazeny smlouvy z oblastí prevence, katastrof, těžkých nehod, zaměstnání, turistiky, veřejné zdravotní péče atd.³²

Do skupiny Smlouvy o malém pohraničním styku dohod na regionální a místní úrovni jsou řazeny pracovní protokoly, na jejichž základě vznikala pracovní sdružení (euroregiony, mezoregiony, spolupráce měst a obcí, dobrovolná sdružení měst a obcí

³⁰ JANŠOVÁ, M. *Evropská charta místní samosprávy*. [online]. 2001, s. 2 [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <http://myop.wz.cz/pdf/evropska.pdf>

³¹ ÚŘAD VLÁDY ČR. *Stanovy Svazu měst a obcí České republiky – výňatek*. [online]. [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/7f723857997b924bc1257926004bd509/a1dc8b478976c2e5802566d7004d532f?OpenDocument>

³² GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H. *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 35.

atd.) v rámci vnitřních i vnějších hranic Evropské unie. Jako základní právní dokument, který se věnuje spolupráci obcí v České republice, je považován zákon o obcích (128/2000 Sb.)³³.

4.3.2 Vývoj přeshraniční spolupráce v EU

První náznaky přeshraniční spolupráce v Evropě se objevovaly již v padesátých letech 20. století v podobě tzv. přeshraničních sdružení. Tato sdružení měla zajišťovat především udržení mírového stavu mezi státy a zlepšení životní úrovně tamějších obyvatel. Prvním takovým sdružením bylo Euregio Gronau (sdružení na hranici Německo – Nizozemsko). Od šedesátých let se politika a tím i zaměření svazků začala zaměřovat na minimalizaci negativních vlivů způsobovaných polohou příhraničních regionů. Problematika byla rozšířena o témata infrastruktury, územního plánování, životního prostředí a v neposlední řadě zlepšování sociální, kulturní a ekonomické situace všech obyvatel příhraničních regionů. Při silící integraci v Evropě hrály v procesech rozvoje přeshraniční spolupráce významnou roli orgány Evropské unie, především Evropská komise a Rada Evropy. Jejich aktivity reagovaly na spontánně vznikající spolupráci mezi příhraničními regiony zemí západní Evropy. V roce 1971 byla založena Asociace evropských hraničních regionů (AEBR – the Association for European Border Regions), jejíž hlavním cílem je odhalování problémů vyskytujících se speciálně v příhraničních regionech. Hájí společné zájmy euroregionů při jednání s orgány evropských institucí, pomáhá s realizováním projektů a programů a s tím související administrativou. Od roku 1979 je oficiálním pozorovatelem v Radě Evropy.³⁴

V osmdesátých letech 20. století vzniká v rámci Madridské úmluvy přesná definice přeshraniční spolupráce a je utvořen právní rámec pro vznik přeshraničních regionů na mezinárodní i lokální úrovni. Přeshraniční spolupráce ještě posílila po podepsání Jednotného evropského aktu v roce 1986. Povaha euroregionu se mění, z původně zamýšlené politicko-geografické jednotky nabývá významu ve smyslu

³³ ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon o obcích*. [online]. 2000. [cit. 2015-18-11]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

³⁴ PEKOVÁ, J. *Význam příhraniční spolupráce v rámci euroregionů v kontextu regionální a strukturální politiky*. In: *Euroregiony, státní správa a samospráva: sborník příspěvků z vědecké konference Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě: VŠE Praha 2. 12. 2005*. s. 66–67.

ekonomickém. Přeshraniční spolupráce zaznamenala v těchto letech nejvíce dynamický rozvoj, čemuž významně přispěly změny politických režimů zemí střední a východní Evropy. Tyto změny znamenaly především otevření hranic, které do té doby představovaly uzavřenou a nepropustnou bariéru. Počet euroregionů nejvíce narostl po ukončení studené války, které umožnilo integritu i zemím střední a východní Evropy. Po podepsání Maastrichtské smlouvy roku 1992 posiluje přeshraniční spolupráce. Na základě hesla EU „sociální a ekonomická soudržnost“, vznikla Hospodářská a měnová unie a také evropské občanství. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let 20. století vzniká celá řada programů na podporu a rozvoj periferních oblastí na hranici Evropského Společenství a později i Evropské unie. Mezi tyto programy finanční podpory patří INTERREG, PHARE CBC a TACIS.³⁵

Přeshraniční spolupráce zemí střední a východní Evropy vykazovala od západní značné odlišnosti, které byly způsobeny především způsobem vzniku. Jak uvádí přední český regionalista Vít Dočkal, přeshraniční spolupráce západních zemí vznikala víceméně spontánně a teprve časem byla nutná mezinárodněprávní regulace, zatímco struktury vznikající na hranicích zemí střední a východní Evropy byly zakládány na základě stimulů z vnějšku (Evropské unie). Dalším rozdílem je v právní status a legální kompetence. Západoevropské přeshraniční spolupráce byly ošetřeny bilaterálními nebo trilaterálními smlouvami, zatímco středoevropské a východoevropské spolupráce vznikaly jako soukromoprávní úkony. Od toho se dále odvíjí možnosti přeshraniční spolupráce, která byla u zemí střední a východní Evropy značně omezena. Zatímco na západě Evropy zahrnovala oblasti kultury, životního prostředí, dopravy, pracovního trhu atd., na druhé straně se spolupráce změňovala téměř výhradně na kulturu a vzdělávání.³⁶

Fond PHARE³⁷ byl založen roku 1989 za účelem financování projektů zemí bývalého sovětského bloku, které chtěly vstoupit do Evropské unie, přesněji „byl počátku určen pouze Polsku a Maďarsku jako podpora radikálních reformních

³⁵ CHOVANČÍK, M. *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality*, s. 17.

³⁶ CHOVANČÍK, M. *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality*, s. 17.

³⁷ Blíže k tomu: EUROSOP. [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/168/sekce/predvstupni-pomoc/>

*program realizovaných v těchto zemích, avšak později se rozšířil také na Československo a další postkomunistické země*³⁸.

Program Phare byl členěn na několik základních druhů a to Národní program (dohody mezi Evropskou komisí a vládami států, které se účastnily program Phare), Programy přesahující hranice (přeshraniční spolupráce zemí Evropské unie a států uplatňujících program Phare), Mezinárodní program Phare (týká se řešení problémů, které se dotýkaly více zemí využívajících program) a Program na podporu demokracie (měl za cíl prosazování principů demokratické společnosti).³⁹ Fiala uvádí, že realizaci projektů financovaných z programu PHARE doprovázela řada komplikací pramenících z neschopnosti připravení vhodných podmínek pro projekty a také z nevědomosti cíle, pro který mají být dané finanční prostředky využity.⁴⁰

Fond je aktivní i v dnešní době, kdy jsou jeho součástí Programy přeshraniční spolupráce (tzv. PHARE CBC). Hlavním cílem programu je příprava kandidátských zemí EU na čerpání prostředků z evropských finančních fondů.⁴¹ Během prvního programového období (roky 1994 až 1999) dosahovaly výše dotací zemí na patnácti státních hranicích jedné miliardy Euro. Projekty financované z programu byly orientovány především na problematiku zlepšování dopravní infrastruktury, životního prostředí a ekonomického rozvoje. Následující programové období v letech 2000 až 2006 představovalo postupné přibližování s programem INTERREG. Oba programy byly zaměřeny především na podporu přeshraniční spolupráce.⁴²

Mezi aktivity iniciativy PHARE CBC patřilo především usnadnění volného pohybu osob a zboží přes státní hranice pomocí odstraňování a snižování administrativních bariér, aniž by tento pohyb nějak narušil bezpečnost v prostoru EU; zkvalitňování systému tvrdé infrastruktury v nedostatečně vybavených oblastech; ochrana životního prostředí a snaha o eliminaci či neutralizaci již vzniklého poškození či znečištění; využití v mnoha případech zemědělské povahy periferních oblastí, tedy rozvoj venkova, zefektivnění zemědělské výroby a rozvoj cestovního ruchu; podpora terciálního sektoru, především v oblasti obchodu a služeb a podpora malého a středního podnikání; podpora hospodářského rozvoje a aplikace inovativních řešení; zvyšování životní úrovně

³⁸ MAREK, D., BAUN, M. *Česká republika a Evropská unie*, s. 27.

³⁹ Ministerstvo hospodářství ČR. *Program Phare v České republice*, s. 9.

⁴⁰ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*, s. 163.

⁴¹ EUROSKOP. [online]. [cit. 2014-27-10]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/289/sekce/o-q/>

⁴² GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H. *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 43.

obyvatel formou zkvalitňování zdravotní a sociální péče, projektu na zvyšování kvalifikace a snižování nezaměstnanosti a v neposlední řadě také propojování a poznávání národních kultur.⁴³

Program INTERREG⁴⁴ vznikl v roce 1990 za účelem pomoci při odstraňování obtíží regionů na vnitřních i vnějších stranách hranic členských států Evropské unie. Jako jediný program podporuje spolupráci přeshraničních struktur napřímo aniž by se jeho činnost překrývala s programy na podporu regionální politiky Evropské Unie. Během vývoje iniciativy docházelo ke změnám jejího zaměření a zároveň nárůstu významu jak na poli finančních prostředků, tak co se týče rozsahu jejího působení.⁴⁵

V prvním programovém období (1991 až 1993) docházelo k výhradní podpoře přeshraniční spolupráce zejména v oblastech zlepšení infrastruktury, komunikace, obchodu, rozvoje cestovního ruchu, školství a ochrany životního prostředí. Druhé programové období pro roky 1994 až 2000 bylo zaměřeno na přeshraniční spolupráci rozšířenou o námořní hranice, modernizaci, výstavbu a rozšíření energetických sítí a projekty spojené s nadnárodním prostorovým plánováním. Třetí programovací období pro roky 2000 až 2006 pokračuje s podporou přeshraniční spolupráce zaměřenou především na ekonomickou a sociální oblast. Program je zaměřen na nadnárodní spolupráci, podporu integrace kandidátských zemí a efektivní politiku soudržnosti a regionálního rozvoje. Další programové období (2007 až 2013) bylo zaměřeno především na přeshraniční spolupráci, v další řadě mělo za cíl zvyšování informovanosti a možnosti přístupu k informačním a komunikačním technologiím a podporu rozvoje infrastruktury vedoucí k propojení dopravních sítí sousedících států. Důraz byl kladen dále na výzkum a vzdělání, které zahrnuje i podporu výměnných programů vedoucích ke sblížení kultur. INTERREG se v tomto období zaměřoval na podporu projektů mezinárodní a meziregionální spolupráce.

Program TACIS⁴⁶ založený v roce 1990 se zaměřoval na technický rozvoj v zemích střední a východní Evropy a Mongolska. Součástí programu se v roce 1996 stal TACIS

⁴³ GABBE, J., MALCHUS, V., MARTINOS, H. *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*, s. 43.

⁴⁴ Blíže k tomu: REGIONÁLNÍ POLITIKA. *Interreg: European Territorial Cooperation*. [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/cooperation/european-territorial/

⁴⁵ DOČKAL, V.; ŠKODA, J. *Regionální spolupráce a Evropská unie*. In: *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obléček a hrana reality*, s. 29–30.

⁴⁶ Blíže k tomu: EUROPEAN COMMISSION. *Tacis*. [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-92-54_en.htm

CBC, který byl zaměřen na financování budování dopravních sítí, budování hraničních přechodů, zlepšení životního prostředí a spolupráci v dalších oblastech zemí programu TACIS, které hraničily se státy Evropské Unie a střední Evropy.⁴⁷

Kromě blíže popsaných programů působilo v Evropě mnoho dalších iniciativ na podporu přeshraniční spolupráce, jako příklad lze uvést Phare CREDO (program na podporu přeshraniční spolupráce zemí bývalé střední a východní Evropy po rozpadu SSSR), CARDS (podpora spolupráce zemí balkánského poloostrova a zlepšení vztahu k Evropské unii a jejím členům) a MEDA (hlavním cílem je zajištění míru v oblasti Středomoří a Blízkého Východu). Program TACIS se spolu s programem MEDA stal 1. 1. 2007 součástí Nástroje evropské politiky sousedství.⁴⁸

Evropský parlament a Rada ministrů přijala v roce 2006 nástroj pro pomoc a podporu přeshraniční, nadnárodní a mezinárodní spolupráce, tzv. Evropské uskupení teritoriální kooperace neboli EGTC. EGTC umožňuje euroregionům právní strukturu a zaměřuje se především na spolupráci na lokální úrovni téměř bez účasti vlád jednotlivých zemí. V současné době existuje tento nový typ transhraničního regionu vedle klasických regionů. V těchto intencích se odehrávalo i programové období Evropské unie 2007 až 2013, kde byla jedním z hlavních cílů Evropská územní spolupráce.

Spolupráce vznikala především za účelem zajištění lepšího postavení pohraničních regionů, které byly v důsledku své polohy postiženy stíženými podmínkami a odlišným vývojem oproti svým vnitrostátním kolegům. Představitelé příhraničních obcí si uvědomovali, že úspěch a efektivní rozvoj je možný pouze při splnění podmínky spolupráce s regionem na druhé straně hranice. Pokusy o spolupráci byly dále vyvolány především ve snaze o zlepšení životní úrovně a překonání vzájemných antipatií a předsudků mezi lidmi na obou stranách hranic.

Spolupráci po roce 1989 rozděluje český politologický geograf Tomáš Havlíček do tří fází a to v letech 1989 až 1992 jako období charakteristické spontánní spolupráci bez větší koordinace, kdy probíhala především na komunální úrovni, v letech 1993 až 1996 jako období, kdy se do spolupráce zapojuje Evropská unie a v regionech kolem hranic vznikají tzv. euroregiony, a od roku 1997 období, kdy je přeshraniční spolupráce

⁴⁷ DOČKAL, V.; ŠKODA, J. *Regionální spolupráce a Evropská unie*. In: *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality*, s. 29–30.

⁴⁸ EUROSOP. [online]. [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/291/422/clanek/t-u/>

koordinována ze strany Evropské unie a nabývá konkrétních podob a spolupracuje se s lokálními institucemi.⁴⁹

4.4 Euroregiony

Jak bylo naznačeno v předchozích částech práce, euroregiony představují od konce padesátých let 20. století nejvýznamnější formu přeshraniční spolupráce. Jsou charakterizovány jako dobrovolné svazky měst a obcí v příhraničních oblastech dvou a více států.⁵⁰ První uskupení označované za euroregion, tedy Euroregion Gronau, který je na pomezí německo-holandských hranic, vzniklo v roce 1958 za účelem obnovení vzájemné důvěry obou zemí. Vznik Euregia asocioval založení dalších přeshraničních struktur na území celé Evropy. Největší počet založených euroregionů zaznamenala západní Evropa v sedmdesátých letech, země střední a východní Evropy následovaly vzhledem k politickým událostem až po roce 1989. V některých státech vznikala tato území víceméně spontánně, v jiných byla násilně přerušena a následně po mnoha letech složitě obnovována – typickým příkladem je západní a jižní hranice Československé resp. České republiky.

Název euroregion je odvozen z latinského slova *regere*, jehož význam je zakreslovat čáru. V současné době neexistuje obecně uznávaná definice pojmu euroregion a předpokládá se, že ani v budoucnosti nedojde k jejímu vytvoření, neboť každý z euroregionů je v jistých ohledech specifický (organizace, aktivity, velikost atd.). Existuje několik odlišných definic pojmu euroregion, z nichž plyne, že euroregion může mít formu veřejnoprávní, soukromoprávní nebo smíšenou (založenou na principu *publish-private partnership*). Český statistický úřad definuje euroregion takto: „Euroregion je funkční územní celek v Evropě v příhraničních oblastech sousedních států. Je to oblast příhraniční spolupráce, která vznikla na základě vzájemné dohody příhraničních regionů dvou nebo více zemí. Euroregion funguje na základě vlastních stanov. Podporuje zájmy měst a obcí, sdružení organizací i fyzických osob.“⁵¹

⁴⁹ HAVLÍČEK, T., JEŘÁBEK, M. *Přeshraniční spolupráce ve středoevropském prostoru*. In: JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 179–187.

⁵⁰ *Euroregiony, státní správa a samospráva: sborník příspěvků z vědecké konference Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě: VŠE Praha 2. 12. 2005*, s. 5.

⁵¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Katalog produktů*. [online]. 2014. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/7B0027B57B/\\$File/137205m.pdf](http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/7B0027B57B/$File/137205m.pdf)

Jednotlivé euroregiony se od sebe liší, i přes to ale lze najít několik znaků, které jsou všem uskupením společné – „*disponují stálými strukturami, jejich identita je oddělená od jejich členů (např. obcí), mají vlastní administrativu (byť leckdy nedostatečnou), technické a finanční zdroje, jakož i své interní rozhodovací mechanismy*”⁵². Mezi tyto znaky dále lze zařadit vznik na základě dobrovolné dohody účastníků se států a fakt, že účastníky euroregionu nemusí být veškeré obce spádové oblasti, o členství v uskupení rozhoduje zastupitelstvo každé obce. Základním předpokladem euroregionu je jeho stálost. Při vzniku svazku se předpokládá, že spolupráce bude dlouhodobá, čemuž odpovídají i plánované střednědobé a dlouhodobé strategie a programy. Dlouhodobá spolupráce umožňuje nalezení komplexních řešení případných problémů. „*Při utváření euroregionů hraje vždy významnou roli jejich územní vymezení. Na jedné straně by měly víceméně reflektovat obdobné přírodní či socioekonomické podmínky, tedy respektovat přitvozený vývoj oblasti včetně historické dimenze. Na druhou stranu se však uplatňuje přístup pragmatický, kdy začlenění zároveň představuje možnost „dosáhnout” na finanční prostředky z příslušných zdrojů (tuzemských i zahraničních) na podporu zněvýchodněných, zaostávajících či periferních oblastí.*”⁵³

Organizační struktura jednotlivých euroregionů se liší. Orgány mají v rámci legislativy vlastní rozhodovací pravomoc a identitu. Vrcholným orgánem euroregionu je nejčastěji sněm (jinde kongres či valná hromada), který rozhoduje o rozpočtu, příspěvcích členů a schvaluje výsledek hospodaření. Mezi další orgány patří představenstvo, jednatelství, komise, rada, pracovní skupina a samotné odbory. „*Euroregiony nejsou financovány z rozpočtu EU, ale z příspěvků svých členů (členských měst, obcí, institucí nebo firem).*”⁵⁴ Finanční prostředky je možné využít pouze pro úkony spojené s realizací stanovených cílů a jejich čerpání je omezeno stanovenými předpisy.⁵⁵

⁵² JEŘÁBEK, M. *Pohraničí s přeshraniční spolupráce v regionálním rozvoji*. In: JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 83.

⁵³ JEŘÁBEK, M. *Pohraničí s přeshraniční spolupráce v regionálním rozvoji*. In: JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 83.

⁵⁴ JEŘÁBEK, M., LIPSKÝ, V., POHAJDOVÁ, B. *Česko-saské pohraničí – prostor evropské integrace a vzájemného poznávání*. In: *Regionální výzkum v česko-německém pohraničí*, s. 23.

⁵⁵ JEŘÁBEK, M., LIPSKÝ, V., POHAJDOVÁ, B. *Česko-saské pohraničí – prostor evropské integrace a vzájemného poznávání*. In: *Regionální výzkum v česko-německém pohraničí*, s. 23.

4.5 Schengenská spolupráce

Euroregiony, přeshraniční spolupráce a celkový vývoj Evropské unie jasně směřují ke splnění cíle Evropského Společenství, tedy vzniku prostoru, který je tvořen členskými státy, bez existence hraničních kontrol. Jedním z výsledků tohoto snažení na poli mezinárodní spolupráce je vytvoření schengenské spolupráce.

Jako schengenská spolupráce je označována kooperace zemí v rámci schengenského prostoru, který je charakteristický zejména absencí hraničních kontrol. Vnitřní hranice Schengenu je možné překračovat prakticky kdykoliv a kdekoliv, naopak vnější hranice (mezinárodní přístavy a letiště, pozemní hranice) podléhá velmi intenzivní kontrole. V rámci schengenského prostoru je nutná úzká policejní, justiční a vízová spolupráce členských zemí. Název je odvozen od místa vzniku – Schengen (Lucembursko), kde byla v roce 1985 podepsána Schengenská dohoda. Jejimi signatáři byli představitelé Německa, Francie, Belgie, Lucemburska a Nizozemska. V současné době spadá do Schengenu dvacet šest zemí, z toho dvacet dva členů Evropské unie, Norsko, Island, Švýcarsko a Lichtenštejnsko. Za zmínku stojí fakt, že do spolupráce není zapojena Velká Británie a Irsko, Kypr, Chorvatsko, Bulharsko a Rumunsko.⁵⁶

Základní pravidla schengenské spolupráce jsou „*odstranění kontrol osob na vnitřních hranicích; společná sada pravidel vztahujících se na lidi přecházející vnější hranice členských států EU; harmonizace podmínek vstupu a pravidel vzhledem k vízům pro krátkodobé pobyty; posílená policejní spolupráce (včetně práv na přeshraniční ostrahu a bezprostřední přeshraniční pronásledování); silnější soudní spolupráce prostřednictvím rychlejšího systému vydávání a přesunu výkonu trestních soudních rozhodnutí a vytvoření a rozvoj Schengenského informačního systému (SIS)*“.⁵⁷

Schengenský informační systém pomáhá policistům při pátrání po osobách a věcech v rámci schengenského prostoru. Jedná se o databázi, do které přispívají všichni členové

⁵⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Základní informace o schengenské spolupráci*. [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx>

⁵⁷ EUROPA. *Schengenský prostor a spolupráce*. [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_migration/133020_cs.htm

přímo ze svých národních databází, informace jsou dostupné prakticky online všem bezpečnostním sborům.⁵⁸

4.6 Přeshraniční spolupráce v České republice

Přeshraniční spolupráce spadá v České republice do kompetencí Ministerstva pro místní rozvoj. Významnou roli v institucionálním zajištění hrají Centrum pro regionální rozvoj, regionální rozvojové agentury a v neposlední řadě města, kraje a samotné euroregiony. Centrum pro regionální rozvoj bylo založeno v roce 1996 jako příspěvková organizace založená Ministerstvem pro místní rozvoj. Jeho hlavním úkolem je kontrola a administrace čerpání financí z evropských fondů.⁵⁹ Regionální rozvojové agentury jsou hlavním nástrojem definování a následné realizace místní strategie regionálního rozvoje.⁶⁰

V České republice tvoří podle ČSÚ příhraniční oblast celkem 54 okresů.⁶¹ Tyto okresy tvoří téměř dvě třetiny území státu a jsou členěny podle zemí, se kterými sousedí (česko-německý, česko-polský, česko-slovenský a česko-rakouský příhraniční prostor). Přeshraniční spolupráce v Československu se mohla plně rozvíjet teprve po změně politického režimu, ke které došlo v roce 1989. Tehdejší hranice tzv. železné opony je popisována jako typický příklad nepropustné hranice. Nutno podotknout, že narozdíl od hranice s Bavorskem a Rakouskem byla hranice s Polskem a bývalou NDR částečně propustná. Po tranzici politického režimu byl zájem o komunikaci se sousedícím přeshraničním regionem velmi vysoký, obce měly zájem prakticky o jakoukoliv spolupráci. V důsledku otevření hranice mohly být řešeny problémy, které se dotýkaly obou států. První spolupráce se týkala především oblasti životního prostředí a možnosti

⁵⁸ POLICIE ČR. *Schengenský informační systém* [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/schengensky-informacni-system.aspx>

⁵⁹ CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČR. [online]. [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/o-nas/o-nas/>

⁶⁰ ÚŘAD VLÁDY ČR. *Cesty do Evropské unie*. [online]. [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/7f723857997b924bc1257926004bd509/69d06b1b1b5691e3802566da00553904?OpenDocument>

⁶¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/seznam_euroregionu_v_prihranicnich_oblastech_cr

zvyšování propustnosti hranice, tedy otevírání nových hraničních přechodů a budování infrastruktury.⁶²

Se změnou vlády se v České republice začaly naplno projevovat rozdíly mezi příhraničními oblastmi a vnitrozemím. Přestože vzájemné vztahy mezi Čechy a Němci byly v důsledku předcházejících událostí silně narušeny, docházelo zejména na západní hranici s Bavorskem k navázání intenzivních přeshraničních styků. Zatímco Německo mělo silnou ekonomickou základnu, česká strana disponovala velkými výrobními kapacitami. Už v roce 1992 došlo mezi Československem a Saskem k uzavření Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci, která se zaměřovala na vzájemnou spolupráci regionů na pohraničí a přímé partnerství měst a obcí. Ve stejném roce byla podepsána také Společná deklarace premiérů České republiky a Saska zaměřená na utváření partnerských vztahů. Spolupráce v rakouském příhraničí byla navazována pomaleji, což bylo zapříčiněno zejména jeho pozdějším vstupem do Evropské unie (Německo 1957, Rakousko 1995).⁶³

Jak bylo naznačeno, přeshraniční spolupráce se v různých příhraničních oblastech vyvíjela různou rychlostí a intenzitou, na základě čehož lze i v současnosti pozorovat mezi jednotlivými územími značné rozdíly. Kadeřábková ve své práci uvádí, že *„jednotlivé regiony si zachovávají určitá specifika, která mají hlubší historické kořeny. Euroregiony a různé formy přeshraniční spolupráce vznikají na územích, která stále ještě vykazují určité hospodářské, sociální i kulturní zvláštnosti, které ovlivňují dynamiku jejich vývoje.“*⁶⁴

Z pohledu formální spolupráce, tedy na úrovni jednotlivých euroregionů, nejsou patrné problémy. Pokud bychom se však zaměřili na neformální spolupráci, je zde patrný pomalejší vývoj zapříčiněný zejména kulturními, hospodářskými a sociálními rozdíly a v neposlední řadě jazykovou bariérou. Obtížně byla navazována spolupráce obcí při hranici s Polskem, kde sehrály významnou roli historické události

⁶² BRANDA, P. *Euroregiony v České republice, komparativní analýza* [online], s. 33. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <https://www.google.cz/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=pavel+branda+euroregiony>.

⁶³ JEŘÁBEK, M. *Regionální rozvoj českého pohraničí*. In: JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 195.

⁶⁴ KADEŘÁBKOVÁ, J. *Historické aspekty přeshraniční spolupráce v ČR*. In: *Euroregiony, státní správa a samospráva: sborník příspěvků z vědecké konference Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě: VŠE Praha 2. 12. 2005*, s. 25.

a všudypřítomná rivalita mezi oběma státy. Na hranici se Slovenskem docházelo na základě předcházejících událostí k bezproblémové spolupráci.

„Jako kandidátská země čerpala Česká republika především finanční pomoc Evropské unie prostřednictvím tří programů – PHARE, ISPA a SAPARD. Pomoc byla zaměřena na přípravu kandidátských zemí na vstup s prioritou na budování institucí, vývoj infrastruktury, podporu ekonomické a sociální soudržnosti, ochranu životního prostředí a modernizaci zemědělství. Některé z těchto programů předvstupní pomoci navíc používaly podobné procedury jako strukturální fondy, aby je kandidátské země zvládly a po vstupu do Evropské unie je mohly využívat efektivněji.“⁶⁵

Na základě možnosti čerpání z finančních zdrojů programů Phare a Interreg začala Česká republika realizovat projekty regionálního rozvoje a přeshraniční spolupráce, na které neměla vlastní prostředky. Regiony se naučily spolupracovat s přeshraničními partnery při hledání způsobů řešení společných problémů. *„Nástroj Phare CBC byl zaměřen na posílení přeshraniční spolupráce v oblastech na vnějších hranicích EU. Jeho hlavním cílem bylo připravit kandidátské země na čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů, rečp. Na následný přechod z tohoto přestrukturálního nástroje k realizaci Iniciativy Interreg. V ČR byl nejvíce využíván na hranicích se starými členskými státy. To znamená, že největší zkušenost s ním existuje na česko-německé a česko-rakouské hranici.“⁶⁶*

Česká republika byla účastníkem programu Phare od roku 1990. Spolupráci zaštitovalo v samotném začátku Ministerstvo hospodářství a národním koordinátorem byl přímo ministr hospodářství České republiky. Příprava, realizace a sledování jednotlivých národních programů byla hlavní náplní práce tzv. Jednotek pro řízení programu Phare. Zatímco zpočátku se program věnoval především problematice životního prostředí, postupně se přeorientoval na podporu reformního procesu, budování infrastruktury a všeobecnou podporu ekonomického růstu.⁶⁷

V letech 1998 až 2006 byly finanční prostředky z fondu použity především na implementaci evropské legislativy a další změny, které usnadnily vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004. Pro období let 1998 až 2003 bylo uvolněno

⁶⁵ MAREK, D., BAUN, M. *Česká republika a Evropská unie*, s. 104.

⁶⁶ DOČKAL, V.; ŠKODA, J. *Regionální spolupráce a Evropská unie*. In: *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality*, s. 29.

⁶⁷ Ministerstvo hospodářství České republiky. *Program Phare v ČR*, s. 15–16.

pro Českou republiku celkem 342 823 285 EUR, úroveň čerpání dotací dosáhla 88 %. V letech 2003-2006 dosáhla dotace výše 123 201 093 EUR a čerpáno bylo 94 % dotací.⁶⁸

Přeshraniční spolupráce se zaměřovala hlavně na projekty s investičním charakterem. Změřovaly se především na rozvoj turismu, zlepšení kvality životního prostředí a budování nové infrastruktury v příhraničních oblastech. Realizovány byly i neinvestiční projekty z oblasti školství a kultury. Tyto projekty zároveň připravovaly Českou republiku na účast v programu Interreg III.⁶⁹

Dotace v rámci programu Interreg čerpala Česká republika v důsledku vstupu do EU k 1. 5. 2004 ve zkráceném programovém období v letech 2004 až 2006. Celkem bylo v období uvolněno téměř 69 milionů EUR. Finance byly použity na projekty, na základě kterých došlo k rozvoji cestovního ruchu a turismu, obnově a budování nových komunikací, podpoře malého a středního podnikání, rozvoji velkých měst i venkova, zlepšení ochrany životního prostředí a v neposlední řadě zlepšení trhu práce. V rámci programu Interreg IIIA, jehož hlavním cílem je podpora přeshraniční spolupráce mezi členskými zeměmi a zeměmi sousedícími s členskými státy došlo k alokaci 55 milionů EUR. Finance byly rozděleny do jednotlivých operačních programů (Česká republika – Sasko: 9,90 mil. EUR, Česká republika – Bavorsko: 8,60 mil. EUR, Česká republika – Rakousko: 11,00 mil. EUR, Česká republika – Slovensko: 9,00 mil. EUR, Česká republika – Polsko: 16,50 mil. EUR). Obecná pravidla Interreg IIIA mimojiné stanovují jako základní územní jednotku NUTS III, které v České republice odpovídá krajská úroveň.⁷⁰

Projekty ISPA měly za cíl pomoci kandidátským zemím s plněním standardů týkajících se životního prostředí a vybudování kvalitní infrastruktury. Do května 2003 bylo pro Českou republiku v rámci tohoto programu pomoci uvolněno tři sta padesát

⁶⁸ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Program Phare v ČR úspěšně ukončen*. [online], 2007. [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2007/2007-01-15-tiskova-zprava-5755-5755>

⁶⁹ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR *Program Phare v ČR úspěšně ukončen ukončen*. [online], 2007. [cit. 2015-02-09] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2007/2007-01-15-tiskova-zprava-5755-5755>

⁷⁰ DOČKAL, V.; ŠKODA, J. *Regionální spolupráce a Evropská unie*. In: *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality*, s. 30–32.

milionů EUR, z nichž 55 % bylo určeno pro projekty budující infrastrukturu a 45 % pro programy spojené se životním prostředím.⁷¹

SAPARD je program, který pomocí investic do zemědělství a rozvoje venkova připravoval kandidátské země na společnou zemědělskou politiku EU a na Strukturální fondy EU. V oblasti zemědělství byly investice především do zemědělského majetku, zlepšení zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů z ryb, zlepšování struktur pro kontrolu kvality a ochranu spotřebitele, meliorace a pozemkové úpravy a metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a zachování krajiny. V oblasti rozvoje venkova byly investice zaměřeny především na obnovu a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury, rozvoj a diversifikaci hospodářských činností, zlepšování profesního vzdělávání a technickou pomoc.⁷²

4.7 Euroregiony v České republice

Právní řád České republiky umožnil vznik euroregionů na základě § 20 f zákona č.40/1964 Sb. Občanského zákoníku (*„K ochraně svých zájmů nebo k dosažení jiného účelu mohou právnické osoby vytvářet zájmová sdružení právnických osob (dále jen „sdružení“).*⁷³

Myšlenka vzniku euroregionů na území České republiky se začala plnohodnotně rozvíjet teprve se změnou politického režimu po listopadu 1989. *„Česká vláda se postupně přihlásila k myšlence euroregionů jako nejdůležitějšího prostředku přeshraniční spolupráce, ale zde i jinde (např. v Bavorsku) byla vůči společným euroregionům určitá skepse.“*⁷⁴ Vzhledem k zažitě nucené spolupráci se zeměmi bývalého východního bloku se velmi obtížně prosazovala nutnost spolupráce se sousedními státy. Jak uvádí Peková *„stimulem k prosazování euroregionů v ČR byly mnohaleté kladné zkušenosti s touto formou spolupráce v evropských zemích, tlak samotné Evropské unie a v neposlední řadě Deklarace Rady Evropy z roku 1989 o pohraniční a příhraniční spolupráci v Evropě do roku 2000. Značný vliv měly*

⁷¹ Finanční zdroje EU poskytnuté České republice před vstupem do Evropské unie v letech 1990–2003, s. 5.

⁷² Finanční zdroje EU poskytnuté České republice před vstupem do Evropské unie v letech 1990–2003, s. 5-6.

⁷³ ZÁKONY ČR. *Občanský zákoník*. [online], 2007. [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/040-1964-sb-obcansky-zakonik.html>

⁷⁴ JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. *Regionální rozvoj českého pohraničí*. In: *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 187.

*i iniciativy Evropských společenství, z nichž stěžejní místo zaujímal projekt Ouverture, což byl program Evropské komise pro podporu spolupráce mezi regiony, městy a jinými organizacemi v EU a jejich partnery ve střední a východní Evropě*⁷⁵.

*„Zakládání euroregionů v Československu, respektive Česku na začátku devadesátých let 20. století bylo reakcí na nové podmínky s vidinou jakési „zkratky do Evropy“; proto nejprve vznikaly podél celé hranice s Německem. Euroregiony jako nový prvek v našich podmínkách po roce 1989 nebyly zpočátku příliš přijímány ani politickou reprezentací, ani v dotčených oblastech.“*⁷⁶ Postupně se po vzoru spolupráce s Německem začaly vytvářet euroregiony i na hranicích se zeměmi, které nebyly členy EU. Z počátku nepravidelné kontakty se změnily v častější a plánovaném ne zřídka i smluvně potvrzené vztahy. *„Od společného organizování drobných akcí převážně kulturního, sportovního či vzdělávacího charakteru se těžiště činnosti euroregionů postupně přesouvá k řešení širších okruhů otázek regionálního charakteru, např. hospodářské spolupráce, životního prostředí, dopravy či cestovního ruchu.“*⁷⁷ Euroregiony měly a mají nezastupitelnou hodnotu především kvůli pomoci městům a obcím s přeshraniční spoluprací, zvýšení možnosti obcí a měst finančně čerpat z fondů Evropské unie a v neposlední řadě s větší možností prosazení určitých zájmů.

Postupně se na území České republiky vytvořilo třináct euroregionů, jako první vznikl v roce 1991 euroregion Nisa (Česká republika, Polsko, Německo), jako poslední v roce 2000 euroregion Bílé Karpaty na hranici se Slovenskem. Euroregiony mají společné cíle v podobě budování vzájemné spolupráce a vztahů jako takových, ochranu životního prostředí v oblastech jejich působnosti, rozvoj infrastruktury, sportu, vzdělávání a kultury a spolupráce při nutnosti řešení krizových situací.

Euroregiony v České republice:⁷⁸

- Nisa (vznik 21. 12. 1991, Česká republika + Německo + Polsko),
- Labe (vznik 24. 6. 1992, Česká republika + Německo),

⁷⁵ PEŠEK, P. *Možnosti a formy rozvoje euroregionů (příklady ze severních a severozápadních Čech)*. In: *Euroregiony, státní správa a samospráva: sborník příspěvků z vědecké konference Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě: VŠE Praha 2. 12. 2005*, s. 74.

⁷⁶ JEŘÁBEK, M. *Regionální rozvoj českého pohraničí*. In: JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 196.

⁷⁷ JEŘÁBEK, M. *Regionální rozvoj českého pohraničí*. In: JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, 198.

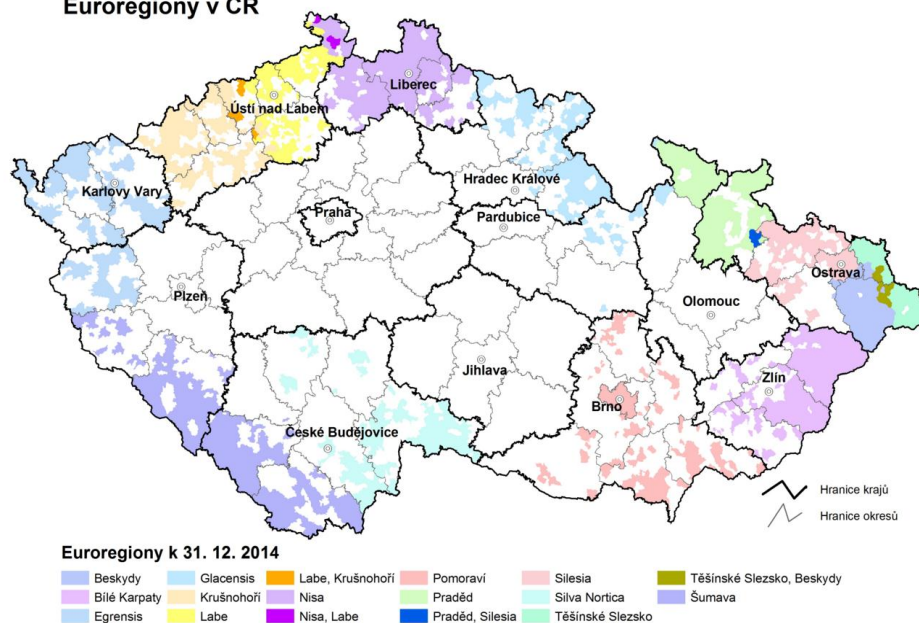
⁷⁸ JIROUŠEK, J. *Euroregiony*. [online], 2003. [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>

- Krušnohoří (vznik říjen 1992, Česká republika + Německo),
- Egrensis (vznik 3. 2. 1993, Česká republika + Německo),
- Šumava (vznik 20. 9. 1993, Česká republika + Německo + Rakousko),
- Glacensis (vznik 5. 12. 1996, Česká republika + Polsko),
- Praděd (vznik 2. 7.1997, Česká republika + Polsko),
- Těšínské Slezsko (vznik 22. 4. 1998, Česká republika + Polsko),
- Silesia (vznik 20. 9. 1998, Česká republika + Polsko),
- Beskydy (vznik 9. 6. 2000, Česká republika + Polsko + Slovensko),
- Pomoraví (vznik 23. 6. 1999, Česká republika + Slovensko + Rakousko),
- Euroregion Silva Nortica (vznik 28. 5. 2002, Česká republika + Rakousko),
- Bílé Karpaty (vznik 30. 7. 2000, Česká republika + Slovensko).

Euroregiony územně náležící do České republiky navazovaly postupně spolupráci s ostatními euroregiony v rámci Asociace evropských hraničních regionů. Země tzv. Visegrádské čtyřky zároveň založily v roce 2004 Konzultativní radu visegrádských zemí. V rámci České republiky euroregiony vzájemně spolupracují v Asociaci euroregionů České republiky.

Obrázek 1: Mapa euroregionů v České republice⁷⁹

Euroregiony v ČR

⁷⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Euroregiony v ČR*. [online]. [cit. 20. 11. 2015]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11252/17843158/euroregiony.jpg/c892dbfc-293e-4f93-8171-4747161c69dd?t=1433747554873&redirect=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Fcxu%2Fdomov%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26_3_groupId%3D0%26_3_keywords%3Deuroregiony.jpg%2B%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26_3_redirect%3D%252Fportal%252Flayout%253Fp_1_id%253D13472%2526p_v_1_s_g_id%253D0%26_3_y%3D13%26_3_x%3D10

4.8 Euroregion Šumava

Obrázek 2: Logo Euroregionu Šumava⁸⁰

Jako jeden z prvních euroregionů v České republice vznikl v roce 1993 euroregion Šumava (nazýván také Euregio), jehož území se rozkládá podél česko-rakouských a česko-bavorských hranic. Vznikl na základě trilaterální úmluvy jako formální nástroj přeshraniční spolupráce po vzoru euroregionu Gronau. Euroregion Šumava se rozkládá při jižní a jihozápadní hranici České republiky. Sousedí se Svobodným státem Bavorsko (hranice se Spolkovou republikou Německo) a spolkovou zemí Horní Rakousko (hranice s Rakouskem). Českou stranu tvoří region soudržnosti Jihozápad, který zahrnuje okresy Domažlice, Klatovy, Prachatice, Český Krumlov a Strakonice. Na hranici s Bavorskem zahrnuje okresy Cham, Degendorf, Freyung-Grafenau, Pasov, Regen a Rottal-Inn. V Rakousku se do euroregionu zapojily okresy Perg, Freistadt, Rohrbach a Urfahr-Umgebung. Členy euroregionu jsou jednotlivá města a obce výše jmenovaných okresů, nepokrývají však jejich území beze zbytku. Euroregion Šumava sousedí s euroregionem Egrensis a euroregionem Silva Nortica.⁸¹

„Euroregion Šumava/Bayerischer Wald-Unterer Inn/Mühlviertel leží na jazykové hranici mezi česky a německy mluvícím obyvatelstvem. Leží na hranici států, které byly politicky na opačných stranách v době 2. světové války i v poválečném období druhé poloviny 20. století, zejména v době tzv. studené války. Poloha euroregionu na hranici mezi socialistickými státy Evropy na jedné straně a západoevropskými demokraciemi na druhé straně, na tzv. železné oponě, předznamenala v mnohém současný život

⁸⁰ EUROREGION ŠUMAVA. *Logo_euregio*. [online]. [cit. 2015-11-29]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

⁸¹ DOKOUPIL, J. *Euroregion Šumava/Bayerischer Wald-Unterer Inn/Mühlviertel*, s. 43–48.

v euroregionu z hlediska hospodářství, stavu přírody a životního prostředí i postojů zde žijících lidí.”⁸²

Husák popisuje jako hlavní myšlenku vzniku tohoto euroregionu společné přírodní, ekonomické, sociální i kulturní podmínky a z nich plynoucí společný zájem na nalézání řešení případných komplikací, které dlouhodobě zajistí trvale udržitelný rozvoj na tomto území. Spojením oblastí těchto tří zemí navíc došlo k pomyslnému naplnění hesla „Evropa bez hranic”.⁸³ Historicky se jedná o typicky periferní oblast, kterou mimo jiné charakterizuje nízká hustota obyvatel a větší vzdálenost od center osídlení. „Česko-bavorské, resp. česko-rakouské pohraničí je typickým regionem, kde přírodní potenciál je diferencujícím aspektem pohraničí a kde v důsledku politicky rozdílných vlivů bylo výrazně jednostranně narušeno sociální prostředí českého příhraničního regionu.”⁸⁴ Přesto docházelo a stále dochází právě v této oblasti k nejintenzivnějším přeshraničním stykům. Vaishar a další k tomu říkají, že: „Bavorská hranice, ačkoliv je výraznou fyzickou bariérou s řadou zaniklých sídel, představuje jako jediná do určité míry linii rozvoje a potenciální spolupráce. Saská hranice je sice hranicí s bývalou NDR, ale potenciál spolupráce může být omezen současným postavením východních spolkových zemí v rámci Německa a jejich orientací na spolupráci spíše západním směrem. Polská hranice, na jejíž větší části proběhla po 2. světové válce etnická výměna obyvatelstva na obou stranách, je spíše hranicí maloobchodní. Rakouská hranice, která jako jediná není na většině úseků fyzickou bariérou, nesplnila očekávání spolupráce, neboť jde většinou o dlouhodobě periferní území i z rakouské strany. Vznik hranice se Slovenskem v roce 1993 prakticky po 75 letech obnovil odlehlost pohraničních sídel z doby Rakouska-Uherska”⁸⁵.

O zájmu o problematiku přeshraniční spolupráce na česko-bavorské hranici svědčí i fakt, že prakticky hned v devadesátých letech začalo v rámci Československého rozhlasu v Plzni obnovování česko-německých kontaktů, které vyústilo v pravidelnou

⁸² DOKOUPIL, J. *Euroregion Šumava/Bayerischer Wald-Unterer Inn/Mühlviertel*, s. 49.

⁸³ HUSÁK, J. *Možnosti přeshraniční spolupráce na příkladu euroregionu Šumava-Bayerischer Wald-Mühlviertel*. In: *Euroregiony, státní správa a samospráva: sborník příspěvků z vědecké konference Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě: VŠE Praha 2. 12. 2005*, s. 16.

⁸⁴ DOKOUPIL, J. *Euroregion Šumava/Bayerischer Wald-Unterer Inn/Mühlviertel*, s. 30

⁸⁵ VAISHAR, A., DVOŘÁK, P., HUBAČIKOVÁ V., NOSKOVÁ, H., NOVÁKOVÁ E., ZAPLETALOVÁ, J. *Regiony v pohraničí: (případové studie vybraných periferních regionů jednotlivých úseků českého pohraničí) : výstup projektu Národního programu výzkumu II číslo 2D06001 : rozvojové zájmy pohraničních regionů (na příkladu Orlicka)*, s. 8–9.

relaci s názvem *Die Rose je růže*, kterou uváděl tehdejší ředitel rozhlasu František Fabián. Pořad byl nejen inspirací, ale poukazoval i na vzájemnou kulturu obou zemí.

„Česko-bavorské pohraničí bylo před rokem 2004 součástí území na vnější hranici EU se zeměmi střední a východní Evropy. Politické změny v této části Evropy umožnily v jejich pohraničí se zeměmi EU vytvořit nové prostředí pro přeshraniční vztahy.“⁸⁶ Největším impulsem pro rozvoj přeshraniční spolupráce při hranicích s Německem a Rakouskem bylo spuštění programu Phare CBC v roce 1994, v důsledku čehož byla v relativně krátkém časovém období obnovena infrastruktura oblasti, což umožnilo enormní navýšení přeshraničních styků, rozvoje služeb a v neposlední řadě výrazné zlepšení životního prostředí.⁸⁷

Stanovy euroregionu Šumava uvádí jako základní cíle „zachovat a zlepšit přirozené podmínky celé oblasti; napomoci rozvoji regionálnímu hospodářství; posílit vzájemnou spolupráci mezi regiony a koordinovat jejich činnost; koordinovat výstavbu infrastruktury, přesahující hranice region; spolupracovat s významnými institucemi (krajské úřady, svazy podnikatelů, finanční ústavy) za účelem prosazování názorů a zájmů obcí v daném region v souvislosti se soudobými vývojovými trendy v daném region; vytvářet podmínky pro ekonomické zajištění jednotlivých dílčích projektů a nést záruky za účelné, efektivní a cílené využití finančních prostředků; posilovat samosprávné funkce daného území (především hlavní aktéry a nositele této funkce, tedy obce a města); zařadit region do aktivit EU.“⁸⁸

Všechny tři strany euroregionu mají svou strukturu, kdy nejvyšším orgánem je valná hromada tvořená právníckými osobami, jako právnícké osoby jsou chápány členská města a obce, ale i kraje, politická uskupení a další. Členy mohou být výjimečně i fyzické osoby – jedná se ve většině případů o čestné členství pro osoby, které výrazně přispívají k plnění cílů euroregionu. Valná hromada, jejíž zasedání se koná jednou ročně, volí ze svého středu předsedu a předsednictvo se čtyřletým mandátem. Předsednictvo české části euroregionu má devatenáct členů (stálí členové: tři zástupci za Regionální sdružení Šumava, po jednom zástupci z Jihočeského a Plzeňského kraje, po jednom zástupci z měst Domažlice, Klatovy, Prachatice a Český Krumlov a volení členové: dva zástupci okresů Domažlice, Klatovy, Prachatice a Český Krumlov). Valná

⁸⁶ DOKOUPIL, J. *Euroregion Šumava/Bayerischer Wald-Unterer Inn/Mühlviertel*, s. 32.

⁸⁷ DOKOUPIL, J. *Euroregion Šumava/Bayerischer Wald-Unterer Inn/Mühlviertel*, s. 33–34.

⁸⁸ DOKOUPIL, J. *Euroregion Šumava/Bayerischer Wald-Unterer Inn/Mühlviertel*, s. 57.

hromada schvaluje každoroční vyrovnaný rozpočet (Euroregion je financován z členských příspěvků obcí, krajů a v neposlední řadě z programů Evropské unie). Kromě valné hromady existují pracovní a projektové skupiny, které zajišťují administrativu a také kancelář, která má hlavní exekutivní pravomoc. Strategie přeshraniční spolupráce jsou vytvářeny zpravidla na schůzkách všech tří členských zemí.⁸⁹

Hlavní oblasti, do kterých směřuje euroregion Šumava své aktivity, jsou cestovní ruch, kultura a vzdělávání. V rámci cestovního ruchu je nutné vyzdvihnout vybudování nových cyklotras, turistických a naučných stezek, prostřednictvím kterých se stala Šumava často vyhledávaným cílem turistů z Čech, Rakouska i Německa. S tím souvisí i zlepšení životního prostředí, které přineslo omezení automobilové dopravy. V rámci kultury lze hovořit o velkém množství spíše malých mezinárodních projektů, které jsou ale častěji realizovány mezi partnerkými městy v rámci euroregionu. Tato forma spolupráce byla často realizována ještě dříve než euroregion Šumava vznikl, a kromě kulturních akcí zahrnuje i spolupráci základních a středních škol (výměnné pobyty), sportovní akce, akce zájmových skupin atd. Mezi poslední významné akce patřilo například připomenutí si uplynutí dvaceti pěti let od pádu tzv. železné opony, které se uskutečnilo na vrcholu Javor.⁹⁰

Zaměření aktivit euroregionu v letech 2014 až 2020 vychází z cílů evropské územní spolupráce v období 2014 až 2020, které vychází ze Strategie Evropa 2020. „*Evropská územní spolupráce představuje důležitou oblast politiky soudržnosti Evropské unie. Členské státy a region EU mají být motivovány, aby společnými silami zvládaly výzvy a problémy hluboké společenské změny v globalizované Evropě a hledaly způsoby řešení nad rámec vlastních regionů. Ve všech regionech se má usilovat o inteligentní, trvale udržitelný a integrující růst pro dosažení vysoké míry zaměstnanosti a sociální soudržnosti v celé Evropě. Největší část finančních prostředků Evropské územní spolupráce je k dispozici pro bezprostřední přehraniční spolupráci.*”⁹¹

Euroregiony obecně mají významnou schopnost v posilování vzájemných vztahů sousedních států. Tento význam ještě nabývá na intenzitě právě u Euroregionu

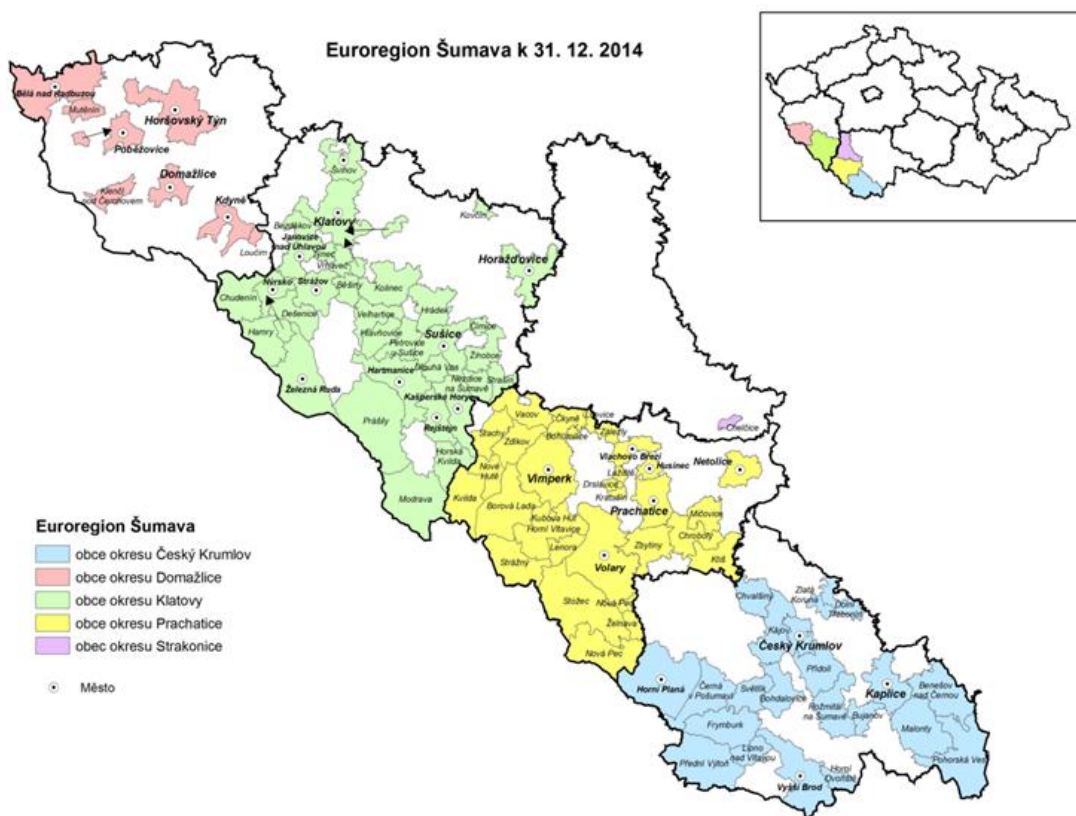
⁸⁹ DOKOUPIL, J. *Euroregion Šumava/Bayerischer Wald-Unterer Inn/Mühlviertel*, s. 57–58.

⁹⁰ EUROREGION ŠUMAVA. *Oslavy 25 let pádu železné opony*. [online], 2015. [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=37&lang=cz&sm=1>

⁹¹ EUROREGION ŠUMAVA. *Strategie přeshraniční spolupráce* [online]. [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>.

Šumava, který se rozkládá na území, které lze právem považovat za oblast s nejproblematictější společnou minulostí. Vztahy mezi Čechy a Němci byly v historii několikrát narušeny národnostním pnutím, vyvrcholením pak byla podstoupení tzv. sudet Třetí říši po Mnichovské dohodě a následně nucené vysídlení zde žijícího německy hovořícího obyvatelstva, které se stalo „nepřítelem“ znovu obnoveného Československa. Na česko-bavorské hranici jsou následky vysídlení patrné do dneška například v podobě nízké hustoty obyvatelstva (hovoří se asi o poloviční hustotě osídlení v porovnání s rakouskou a německou částí Euroregionu Šumava).

Obrázek 3: Mapa Euroregionu Šumava⁹²

⁹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11252/17843452/euroregion_sumava.jpg/284709d3-af5f-4eae-94c1-e8df74bfa5f1?version=1.3&t=1433746963081

5 Praktická část

5.1 Charakteristika zájmové oblasti - okres Domažlice

Okres Domažlice se rozkládá na západní hranici České republiky a svou rozlohou 1123 km²⁹³ zabírá téměř patnáct procent plochy Plzeňského kraje. Západní hranicí sousedí s německým Bavorskem, dalšími sousedy jsou okres Tachov, okres Klatovy a okres Plzeň – Jih. Podle údajů ČSÚ měl okres Domažlice v roce 2014 61 016 obyvatel, hustota obyvatel byla 54 osob na km².⁹⁴ Od 1. 1. 2003 se staly Domažlice obcí s rozšířenou působností a Horšovský Týn obcí s pověřeným obecním úřadem (zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností a vyhlášky ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (POU) a správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP)⁹⁵). Okres zahrnuje celkem 85 obcí, z nichž nejvýznamnějšími jsou Domažlice (ORP, POU), Horšovský Týn (ORP, POU), Kdyně (POU), Holýšov (POU), Staňkov (POU) a Poběžovice (POU).⁹⁶

Centrem okresu je město Domažlice, přes které vedly odedávna důležité obchodní stezky. Jednou z nejvýznamnějších byla obchodní stezka do Bavorska. Již v 10. století vzniká na místě současného města hradiště Tuhošť, které se později stává celním a správním střediskem kraje. Z názvu je s největší pravděpodobností odvozen německý název města Taus. Ve 13. století povyšuje král Přemysl Otakar II. osadu na královské město. V roce 1431 se do Domažlic chystali na V. výpravu křižáci, kteří byli zahnáni zpěvem pověstného husitského chorálu Ktož sú boží bojovníci. Na památku bitvy byl v srpnu 2015 na baldovském návrší odhalen šestimetrový kalich. Domažlice se staly také centrem do dnes známé národopisné oblasti Chodsko. Chodové

⁹³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika okresu Domažlice*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_domazlice

⁹⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika okresu Domažlice*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_domazlice

⁹⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika okresu Domažlice*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_domazlice

⁹⁶ MĚSTA, OBCE. *Okres Domažlice*. [online]. [cit. 2015-10-16]. Dostupné z: <http://mesta.obce.cz/vyhledat2.asp?okres=3401>

měli jako strážci hranic a obchodních stezek přes ně vedoucích přiznaná značná privilegia.

Na Domažlicku vznikla významná panství jako např. Kout-Trhanov, Horšovský Týn a Poběžovice. Po třicetileté válce se v okrese začalo usazovat německé obyvatelstvo, tento proces je nazýván germanizací neboli vnější kolonizací. Ekonomika v okrese se již tehdy vyvíjela především v oblasti zemědělství, zemědělské podniky se orientovaly především na zpracování surovin vyrobených na okrese (pivovary, lihovary, mlýny). V důsledku těžbě nerostných surovin a dřeva mohla v oblasti vzniknout řada pil, železných hutí a skláren. Město Kdyně je proslaveno textilní výrobou, která byla zahájena již v 18. století.

Jednou z nejdůležitějších událostí pro rozvoj ekonomiky na okrese byla stavba železnice Plzeň – Domažlice – Furth im Wald, která byla dokončena roku 1861. Oblast byla od té doby přímo propojena se sousedním Bavorskem. V devatenáctém století se hojně rozvíjel strojírenský a sklářský průmysl. V zemědělství hrál hlavní roli systém střídání plodin (tzv. úhorové hospodářství), pěstovalo s především obilí a na území Českého lesa méně náročné plodiny. Fungoval samozásobitelský systém a zemědělci se sjížděli do Domažlic, kde na trzích prodávali své plodiny.

Během 2. světové války došlo k rozdělení okresu, samotné Domažlice zůstaly součástí Protektorátu Čechy a Morava, zatímco zbytek vesnic patřících pod Chodsko byl připojen pod Velkoněmeckou říši. Velký hospodářský propad okresu způsobilo nucené vysídlení původního německého obyvatelstva.

Významněji bylo v tomto směru postiženo Horšovskotýnsko, kde bylo v roce 1921 evidováno 43 % obyvatelstva německé národnosti, na Domažlicku to bylo necelých 20 %.⁹⁷ Jedním z následků transferu německého obyvatelstva bylo i zániknutí mnoha obcí, které se v tehdejším okrese nacházely. Došlo k výraznému narušení struktury služeb, došlo k omezení tradičního podnikání a zániku průmyslových podniků. Po dáleostech v únoru 1948 došlo k přeorganizaci fungování celé ekonomiky, začal proces centrálního plánování, který s sebou nesl vyvlastňování a znárodnování, v zemědělství došlo po vzoru Sovětského svazu ke kolektivizaci. Většina družstev neprosperovala, ať už v důsledku chybných pětiletých plánů nebo neodbornosti zaměstnanců. Hospodaření JZD se projevovalo velmi neefektivně a prokazovalo ztráty.

⁹⁷ Dudák, V. *Český les: příroda - historie - život*. s. 270.

Na Domažlicku patřily mezi nejvýznamnější státní podniky Nábytkář, Západočeské dřevařské závody a dále mlékárny, pekárny a další výrobní družstva. V padesátých letech byla založena Kdyňská strojírna (později Elitex), která se stala největší slévárnou přesných odlitků v Čechách. Až do otevření hranice s Německem v roce 1989 se charakter hospodářství okresu Domažlice významně neměnil. Po pádu tzv. železné opony došlo k transformaci ekonomiky z plánovací na tržní. Změna ekonomického prostředí zasáhla jak průmyslové podniky, tak hospodářství. Průmyslové podniky vlivem tržního hospodářství a konkurenceschopnosti vznikaly i zanikaly. Jednotná zemědělská družstva zanikala v důsledku vysokých nákladů a nízkých výdělků. Družstva navíc musela v rámci restituce vrátet pozemky jejich původním majitelům. Ekonomika se stabilizovala koncem devadesátých let, kdy došlo ke vzniku koncepce zemědělské politiky.⁹⁸

Přímým důsledkem pádu tzv. železné opony byla mimo jiné možnost zapojení se do mezinárodního trhu práce. Obyvatelé okresu Domažlice nejčastěji hledali pracovní uplatnění v sousedním Bavorsku z důvodu lepšího finančního a sociálního zajištění, možnosti rychlejšího výdělku peněz, lepších pracovních podmínek a především z nedostatku pracovních příležitostí na české straně hranice. Část těchto zaměstnanců se po ukončení pracovního poměru rozhodla využít nabytých zkušeností v podobě vlastního podnikání.⁹⁹

Z hlediska životního prostředí vykazuje oblast okresu velmi dobré výsledky, ke kterým paradoxně přispělo rozdělení Evropy tzv. železnou oponou. Jak uvádí Dokoupil v charakteristice česko-bavorského úseku hranice České republiky: „*Celkově je životní prostředí česko-bavorského úseku pohraničí narušeno nepatrně a proto i rozsah ekologických investic je v tomto prostoru velmi nízký.*”¹⁰⁰

Významnou roli pro ekonomický růst okresu hrají každoroční Chodské slavnosti – Vavřínecká pouť, které se konají druhý týden v srpnu a jsou jednou z nejznámějších folklórních festivalů v republice. Akce každoročně přiláká do města tisíce turistů z Čech a Německa.

⁹⁸ ZEMĚDĚLSKÝ TÝDENÍK. [online], 2006. [cit. 2010-03-09]. Dostupné z: Rok 2004 / Ekonomika. Dostupné z WWW: <<http://www.zemedelskytydenik.cz/webmagazine/articles.asp?id=1716&idk=614>>.

⁹⁹ JEŽEK, J. Přehraníční hospodářské vztahy a jejich vliv na vývoj západních Čech. In: Západočeská univerzita, Ekonomická fakulta. Vybrané aspekty regionálního rozvoje. Vydavatelství ZČU v Plzni:Plzeň, 1998. ISBN 80-7082-498-0, s. 65–67.

¹⁰⁰ DOKOUPIL, J. Specifika jednotlivých úseků pohraničí ČR – česko-bavorský úsek. In Reflexe regionálního rozvoje pohraničí České republiky. s. 12–13.

Obrázek 4: Mapa okresu Domažlice¹⁰¹

5.2 Příklady přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice po roce 1989

Jak již bylo zmíněno, hlavními nositeli přeshraniční spolupráce jsou lidé a kontakty mezi nimi. V tomto ohledu Zich konstatuje, že: „*Nositelé vytváření přeshraničního společenství na česko-německé hranici se vyznačují některými specifickými rysy. Jsou mezi nimi více zastoupení lidé s vyšším vzděláním a mladší věkové skupiny. Je rovněž možné konstatovat, že se vyznačují větším rozhledem a vysokou mírou pochopení významu přeshraniční spolupráce v souvislosti s procesy integrace Evropy. Chápu*

¹⁰¹ KOMORA, J. *Mapa okresu Domažlice*. [online]. [cit. 2015-07-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=mapa+okresu+doma%C5%BElice&espv=2&biw=1920&bih=955&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjK4JHKtrbJAhXDvBQKHT4UCjAQ_AUIB#imgrc=Zw3cTrr8iG6IOM%3A

*užitečnost této spolupráce a fakticky se proto také v této oblasti většina z nich angažuje.*¹⁰²

Česko-německá přeshraniční spolupráce měla nejideálnější podmínky k tomu, aby se stala úspěšnou. Již v roce 1992 došlo mezi Československem a Německem k uzavření Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci, na kterou navazovala později česko-německá deklarace. Okres Domažlice měl a stále má výhodnou polohu pro přeshraniční spolupráci. V důsledku sousedství s vyspělým státem Bavorsko vykazuje nízkou míru nezaměstnanosti (jednu z nejnižších v České republice). Do oblasti míří podstatná část bavorského kapitálu, jelikož obyvatelé hojně využívají služeb, které se na okrese nabízejí (např. kadeřnictví, bankovníctví, restaurace, lékaři, stomatologové atd.).¹⁰³

Po otevření západní hranice došlo velmi rychle k zapojení okresu do přeshraniční spolupráce prostřednictvím Operačního programu příhraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko, který byl financován fondem ERDF a ze strany České republiky spolupracuje s Bavorskem Plzeňský, Jihočeský a Karlovarský kraj. Výsledky této spolupráce jsou například vybudované cyklostezky, spolupráce českých a německých škol nebo obnova historických objektů.¹⁰⁴

Jak uvádí Houžvička, otevření hranic s Německem vnímala část obyvatelstva také negativně, zejména v důsledku nárůstu cen, uzavření neziskových závodů, zvýšení kriminality, prostituce a další.¹⁰⁵

Významným prvkem při upevňování vztahů na česko-bavorské hranici bylo zapojení oblastí po obou stranách hranice do Euroregionu Šumava – Bayerischer Wald – Mühlviertel v roce 1993. Obecně lze konstatovat, že projekty Euroregionu Šumava se zaměřují více na socio-kulturní oblast než na projekty podporující růst hospodářství a konkurenceschopnosti. Projekty se soustředí na problematiku vzdělávání, kultury, turistiky a sportu.

¹⁰² ZICH, F. Přeshraniční společenství na česko-německé hranici, In: Sborník Pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony, s. 46.

¹⁰³ Kolektiv autorů. *Historie a současnost podnikání na Domažlicku*. Těhušice : Městské knihy s.r.o., 2006. s. 1–67.

¹⁰⁴ KRAJSKÝ ÚŘAD PLZEŇSKÉHO KRAJE. *Schválené projekty*. [online], 2010 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: WWW: <<http://www.kr-plzensky.cz/article.asp?sec=1795>>

¹⁰⁵ HOUŽVIČKA, V. a kol. *Reflexe sudetoněmecké otázky a postoje obyvatelstva českého pohraničí k Německu*. Ústí nad Labem: Sociologický ústav AV ČR, 1997. ISBN 80-85950-27-8. s. 13.

V oblasti vzdělávání je jednoznačně nejpřínosnější spolupráce škol, kterou Euroregion Šumava pomocí svého dispozičního fondu zaštiťuje. Sem patří například projekt „*Mluvíme různými jazyky, ale jdeme společnými cestami*“¹⁰⁶, do kterého je zapojeno sušické gymnázium a Realschule Bad Kötzting. Prakticky každá škola má svého partnera v Bavorsku, se kterým pořádají akce sportovního, kulturního i naučeného charakteru. Tato skutečnost má za cíl především prvotní prolomení jazykových bariér obou zúčastněných stran. Za vrchol spolupráce můžeme považovat výměnné pobyty studentů, kteří si jejich prostřednictvím mohou lépe osvojit cizí jazyk. Do oblasti vzdělávání patří o projekty zaměřené na cestovní ruch. Především se jedná o poznávací zájezdy určené pro pracovníky informačních center, během kterých si vzájemně vyměňují informace ze svého oboru, navštěvují turisticky významná místa regionů, což jim mimo jiné umožní také doporučit tato místa k návštěvě turistům, kteří do informačního centra přijdou.

Významnou zásluhu na přiblížení kultury na druhé straně hranice má publicistická činnost Euroregionu Šumava. Pod záštitou sdružení vznikají dvojjazyčné publikace. Mezi periodika patří Magazín ze Šumavy nebo Euregio Messenger, která pravidelně informují o dění v regionu. K příležitosti výročí narození spisovatele Karla Klostermanna, který byl známý svým zaměřením na jmenovaný region. Program na oslavu výročí byl koncipován účastníky euroregionu tak, aby přilákal co nejvíce turistů z Rakouska, Německa i Česka a přiblížil tím život obyvatel místa, kde v již dávné minulosti žilo více národností vedle sebe.¹⁰⁷

Známé a mezi obyvateli velmi oblíbené jsou hudební a filmové projekty euroregionu. Jedním z nejznámějších je filmový festival pro děti a mládež Filmák, na kterém se podílí město Dobruška a Obertraubling. Mezi známé hudební akce patří například tradiční Mezinárodní folklorní festival Klatovy nebo česko-bavorský rockový most. Na oslavu přátelství česko-rakouského regionu vznikají akce nejrůznějšího charakteru, například společná mše s doprovodným programem, která se koná každoročně v obci Běšiny na zřícenině kostela svatého Bartoloměje, zajímavostí je

¹⁰⁶ EUROREGION ŠUMAVA. *Výroční zpráva 2007*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

¹⁰⁷ EUROREGION ŠUMAVA. *Výroční zpráva 2007*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

projekt *Česko-bavorská kuchyně*¹⁰⁸, v rámci kterého jsou vařena tradiční české i bavorské recepty, které byly nalezeny v archivech muzeí ve městech Domažlice, Horšovský Týn, Furth im Wald a Neukirchen beim Heiligen Blut.

Z oblasti sportu je nejznámější akcí mezinárodní fotbalový turnaj *Euregio Cup*, který je určen pro starší žáky základních škol. Další známé projekty jsou například *Sport bez hranic – Ukaž, co umíš*¹⁰⁹, která je zaměřena na více sportovních disciplín dohromady a účastní se ho více dětí. Projekt, který není určen výhradně dětem je *První mezinárodní česko-bavorský Nordic Walking den*¹¹⁰, který představuje turistické setkání obyvatel při překonání trasy dlouhé 52 km (Deggerndorf – Železná Ruda).

V dostupných zdrojích nejsou informace o projektech určený pouze pro okres Domažlice v období do roku 2007, následují tedy příklady projektů, které byly realizovány v pozdějších letech. Prostřednictvím činnosti euroregionu vznikla cyklistická mapa Domažlicka, která zahrnuje často zapomenutá místa. Cyklomapa, která je určená i začínajícím sportovcům nebo rodinám s dětmi, má dále rozvíjet možnosti cestovního ruchu česko-bavorského pohraničí a podporovat vzájemnou spolupráci. Náklady na projekt byly 3 485 EUR, dotace činila 2 056 EUR.¹¹¹

V roce 2009 byla v rámci mezinárodního symposia Aradecor ve Kdyni vydána česko-německá publikace historie přádelnictví. Aradecro je tkaná tapiserie vytvořená kdyňskou firmou Elitex. Symposium bylo výsledkem projektu, jemuž předcházela seminář na téma přádelnictví na kdyňsku. Náklady na projekt činily 5 388 EUR, z toho dotace ve výši 2 693 EUR.¹¹²

Kromě účasti v euroregionu Šumava existuje v okrese hned několik měst, které uzavřely družební styky s městy v Bavorsku. Zde jmenujme například přímo město Domažlice, které letos oslavilo již pětadvacetileté výročí partnerství s bavorským městem Furth im Wald. Podepsání partnerské smlouvy a navázání bližší spolupráce vzniklo jako reakce na otevření hranice, která tato vztahy silně narušila. Partnerství

¹⁰⁸ REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Česko-bavorská kuchyně*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=25485>

¹⁰⁹ REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Sport bez hranic – ukaž, co umíš*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=19014>

¹¹⁰ REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *První mezinárodní česko-bavorský nordic walking den*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=17984>

¹¹¹ EUROREGION ŠUMAVA. *Cyklostezky v okrese Domažlice*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=87&idp=326&lang=cz&sm=3&task=on>

¹¹² EUROREGION ŠUMAVA. *Mezinárodní symposium Aradecor Kdyně 2009*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=87&idp=313&lang=cz&sm=4&task=on>

měst nevykazuje přímo ekonomický charakter, jedná se spíše o spolupráci v oblasti kultury, sportu a vzdělávání. Téměř každá škola v Domažlicích má v Bavorsku svého partnera, jako příklad uveďme partnerství domažlického gymnázia a Gerhardinger Realschule Cham. Partnerství škol umožňuje například výměnné pobyty studentů, v jejichž důsledku se zvyšuje jejich jazyková vybavenost, ale především má za následek poznání společenských zvyklostí na druhé straně hranice a posílení vzájemné spolupráce a důvěry. Mezi partnerské projekty měst patří například každoroční přátelský fotbalový zápas nebo přeshraniční půlmaraton. V termínu Chodských slavností se ve Furt im Waldu konají slavnosti Skolení draka. V tomto termínu je mezi městy zajištěna speciální doprava ve formě historického parního vlaku.

Další obce okresu, které uzavřely partnerství se zahraničním městem, jsou například Kdyně a Eschlkam, Horšovský Týn a Nabburg, Holýšov a Kümmersbruck a také Neunburg von Wald.¹¹³

Jinou formou přeshraniční spolupráce je Svazek českých měst a obcí v česko-bavorském pohraničním prostoru Domažlicko. Svazek vznikl na konci roku 1992 a čítal 24 českých a osm bavorských měst. Sdružení se aktivně podílelo na zakládání české části Euroregionu Šumava. V současnosti čítá spolek 50 členských měst a jeho činnost se zaměřuje především na rozvoj turistické infrastruktury (informační značky turisticky zajímavých míst, zaniklých obcí, budování cyklostezek a značení cyklotras atd.). Jako příklad slouží vybudování části cyklostezky na trase Plzeň-Regensburg, která byla realizována v části Domažlice-Havlovice. Cyklostezka by v budoucnu měla být protažena až do Prahy.¹¹⁴

Na roky 2007 až 2013 byl za účelem rozvoje přeshraniční spolupráce a regionálního rozvoje určen Cíl 3 strukturálních fondů Evropské unie, který obsahoval také program Česká republika – Bavorsko. Program je určen především na podporu rozvoje spolupráce v oblasti kultury, ekonomiky, životního prostředí a jeho ochrany, infrastruktury a vzdělání.

¹¹³ SVAZ MĚST A OBCÍ ČR *Mapa partnerských měst*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.partnerskamesta.cz/mapa/default.aspx>

¹¹⁴ SVAZEK ČESKÝCH MĚST A OBCÍ V ČESKO-BAVORSKÉM PROSTORU DOMAŽLICKO. *K historii svazku*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z <http://www.svazekdomazlicko.cz/o-sdruzeni/k-historii-svazku/>

5.3 Percepce přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice dle dotazníkového šetření

Kvantitativní výzkum byl prováděn pomocí standardizovaného dotazníku. Dotazník byl vytvořen v elektronické a tištěné podobě a obsahoval celkem 23 otevřených nebo uzavřených otázek. Na uzavřené otázky bylo možné reagovat výhradně jednou odpovědí. Otázky byly formulovány a strukturovány s cílem zjištění jasných odpovědí respondentů. První část dotazníku obsahuje obecné otázky týkající se dotazovaných, následují otázky zaměřené na povědomí a vnímání přeshraniční spolupráce, Euroregionu Šumava a otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru.

5.3.1 Sociodemografické údaje

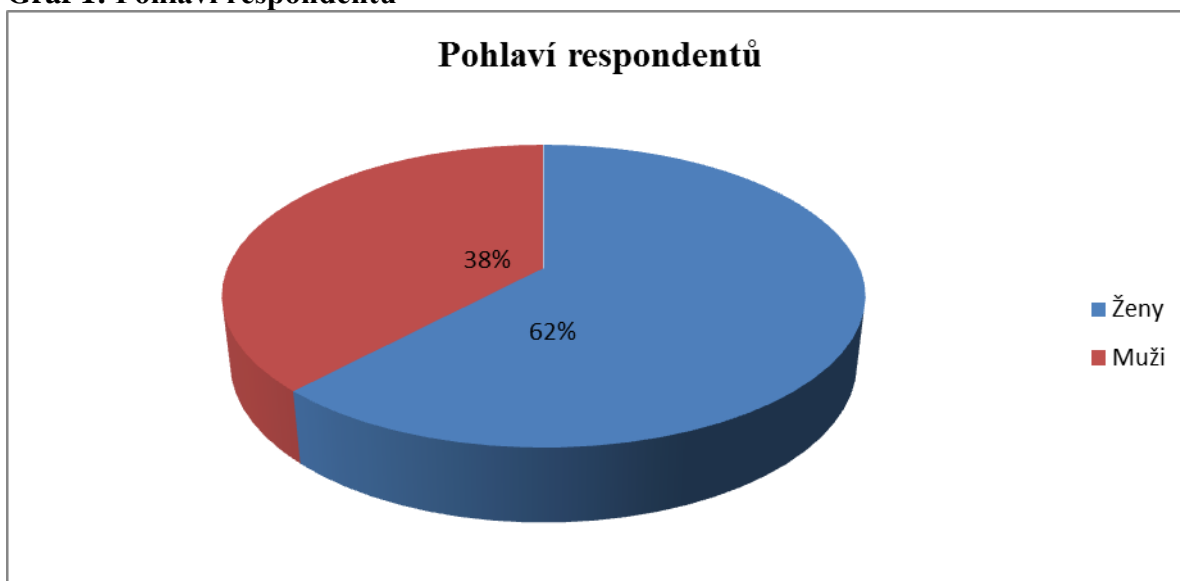
Výběrový soubor byl tvořen celkem 213 respondenty, z nichž 132 bylo žen (62 %) a 81 mužů (38 %).

Tabulka 1: Pohlaví respondentů¹¹⁵

Kategorie	Počet	%
Ženy	132	62 %
Muži	81	38 %
Součet	213	100 %

¹¹⁵ Vlastní zpracování

Graf 1: Pohlaví respondentů¹¹⁶

Respondenti se dále rozdělili do pěti věkových kategorií a to věk 18-25 let 32 respondentů (15 %), věk 26-35 let 74 respondentů (35 %), věk 36-45 let 57 respondentů (27 %), věk 46- 59 let 39 respondentů (18 %) a věk nad 60 let uvedlo 11 respondentů (5 %).

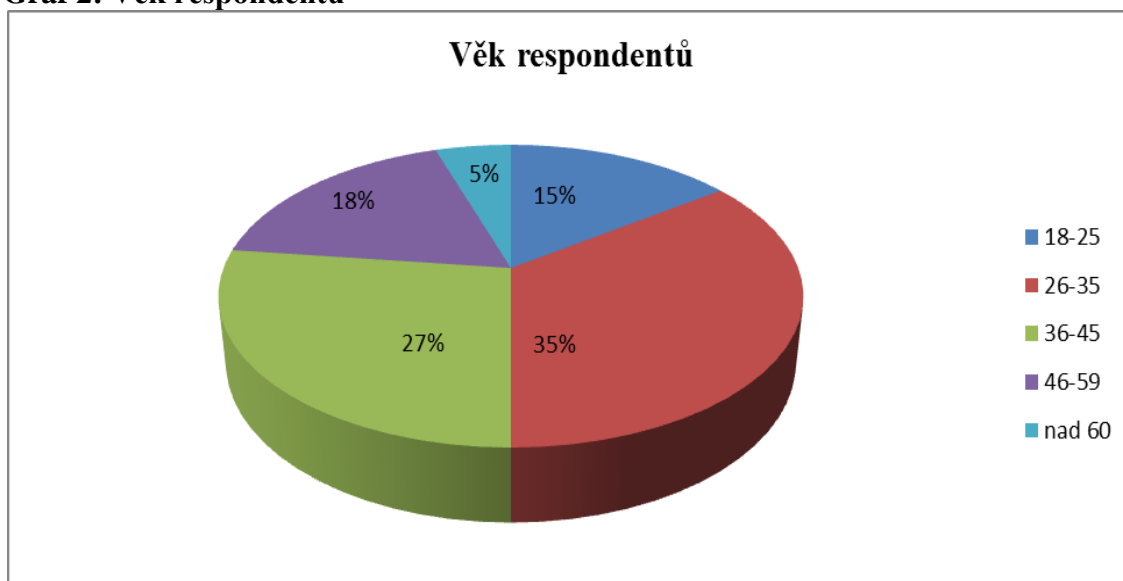
Tabulka 2: Věk respondentů¹¹⁷

Kategorie	Počet	%
18-25	32	15 %
26-35	74	35 %
36-45	57	27 %
46-59	39	18 %
Nad 60	11	5 %
Součet	213	100 %

¹¹⁶ Vlastní zpracování

¹¹⁷ Vlastní zpracování

Graf 2: Věk respondentů¹¹⁸

Následovalo rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání, respondenti volili ze čtyř možných skupin. První skupinu tvořili dotazovaní se základním vzděláním, jejichž počet byl šest (3 %), následovali respondenti se středoškolským vzděláním bez maturity, kterých bylo 34 (16 %), nejpočetnější skupinu tvořili respondenti se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou, který bylo 112 (52 %) a poslední skupinu tvořili vysokoškolsky vzdělaní účastníci, kterých bylo 61 (29 %).

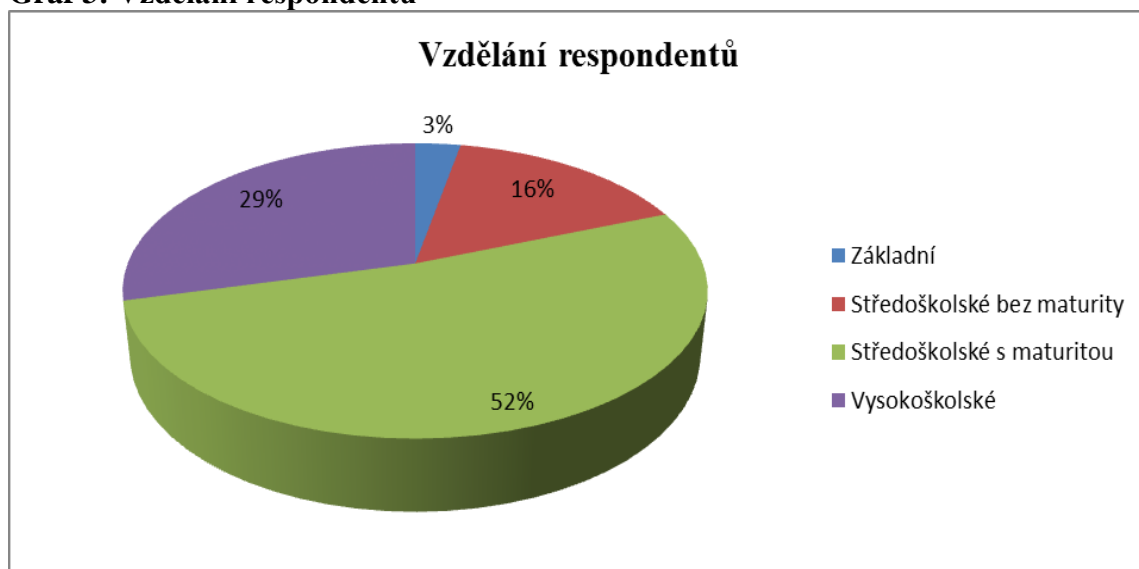
Tabulka 3: Vzdělání respondentů¹¹⁹

Kategorie	Počet	%
Základní	6	3 %
Středoškolské bez maturity	34	16 %
Středoškolské s maturitou	112	52 %
Vysokoškolské	61	29 %
Součet	213	100 %

¹¹⁸ Vlastní zpracování

¹¹⁹ Vlastní zpracování

Graf 3: Vzdělání respondentů¹²⁰

Posledním sociodemografickým údajem bylo bydliště dotazovaných. Bydlištěm se rozumí místo, kde se respondent zdržuje většinu roku bez ohledu na jeho místo trvalého bydliště. Dotazovaní měli na výběr z pěti skupin. První skupinu tvořily obce do 500 obyvatel, do které se přihlásilo sedm zúčastněných (3 %). Následovala skupina 501-2 000 obyvatel, ze které se dotazníkového šetření zúčastnilo 22 respondentů (10 %). Další kategorii tvořili respondenti z obcí o velikosti 2 001-5 000 obyvatel, kterých bylo 57 (27 %). Předposlední kategorii tvořilo 41 dotazovaných (19 %), kteří uvedli, že žijí v obci s počtem obyvatel 5 001-10 000. Poslední skupinu tvořili respondenti z obce nad 10 000 obyvatel, kterých bylo 86 (41 %).

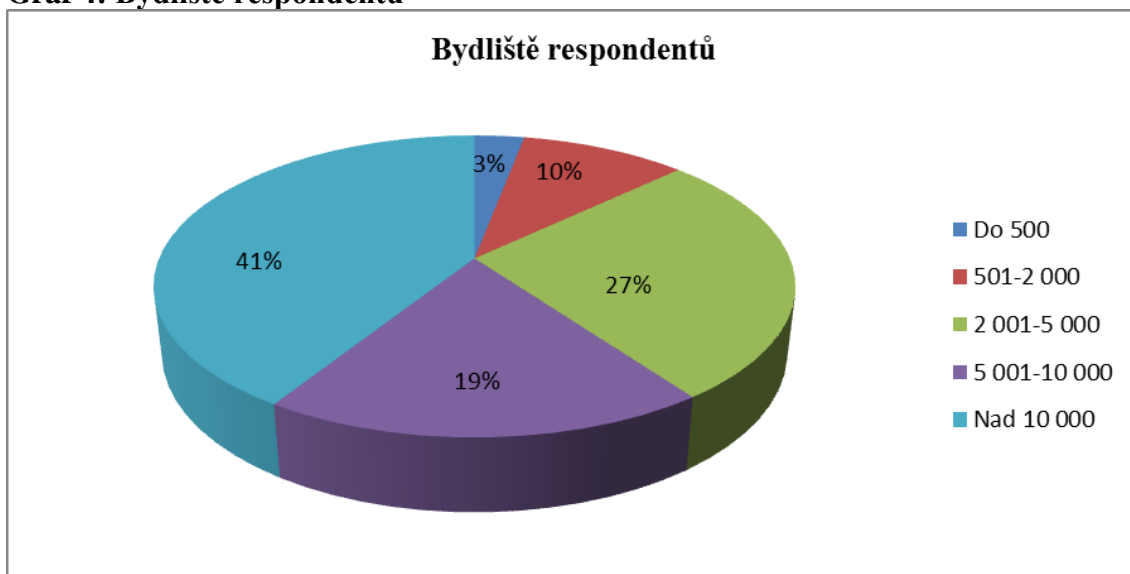
Tabulka 4: Bydliště respondentů¹²¹

Kategorie	Počet	%
Do 500	7	3 %
501-2 000	22	10 %
2 001-5 000	57	27 %
5 001-10 000	41	19 %
Nad 10 000	86	41 %
Součet	213	100 %

¹²⁰ Vlastní zpracování

¹²¹ Vlastní zpracování

Graf 4: Bydliště respondentů¹²²

V části dotazníku, která je zaměřena na Německo, uvedlo nejvíce účastníků výzkumu (25,5 %) jako odpověď na otázku četnosti návštěv sousední země odpověď jednou za měsíc. Nutno však podotknout, že těsně následovaly odpovědi jednou za týden (22 %), ale i jednou za rok (23,6). Denně jezdí do Německa 16,3 % dotazovaných, méně než jednou za rok pak 13 %. Jako nejčastější důvod návštěv uvedli respondenti nákupy potravin, oblečení, kosmetiky a hygienických přípravků, druhá nejčastější odpověď byla práce. Mezi další účely uvedli respondenti sportovní a rekreační vyžití – návštěvy bazénů, lyžování, turistika, návštěvu přátel a kulturních akcí. Tato otázka byla otevřená a většina respondentů uvedla více možností. Téměř vyrovnaný je výsledek odpovědí na otázku „umíte německy?“, kdy 52,9 % respondentů uvedla, že ano, a 47,2 % označilo odpověď ne. V navazující otázce uvedli jedinci nemluvící německy v 62,2 %, že tato skutečnost neovlivňuje četnost jejich návštěv Německa. Naopak pro 37,8 % respondentů je jazyková bariéra určujícím faktorem, aby Německo nenavštěvovali často nebo vůbec.

¹²² Vlastní zpracování

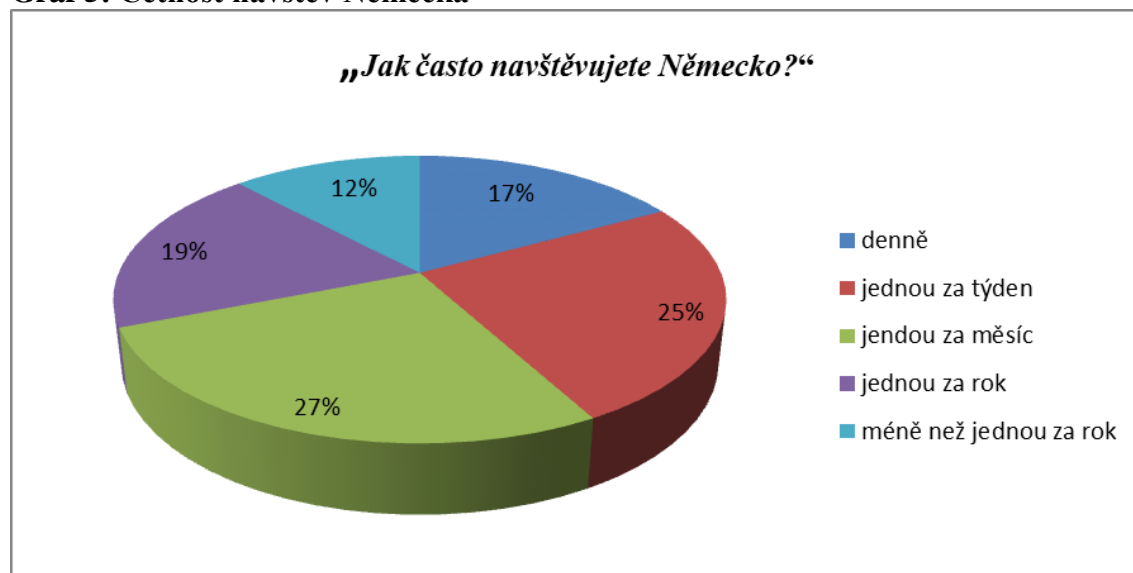
5.3.2 Jazyková vybavenost respondentů a návštěvnost Německa

První otázka další části dotazníku, která byla zaměřena na jazykovou vybavenost respondentů a návštěvy Německa, zkoumala četnost návštěv. Dotazovaní měli na výběr z pěti možností. Nejčastěji volenou odpovědí byla možnost „jednou za měsíc“, kterou uvedlo 27 % respondentů. Následovala možnost „jednou za týden“ s 25 % a „jednou za rok“ s 19 %. Ve výběrovém souboru se nacházelo 37 tzv. „pendlerů“, kteří denně dojíždějí do Německa za prací.

Tabulka 5: Četnost návštěv Německa¹²³

Kategorie	Počet	%
denně	37	17 %
jednou za týden	54	25 %
jednou za měsíc	57	27 %
jednou za rok	40	19 %
méně než jednou za rok	25	12 %
Součet	213	100 %

Graf 5: Četnost návštěv Německa¹²⁴

¹²³ Vlastní zpracování

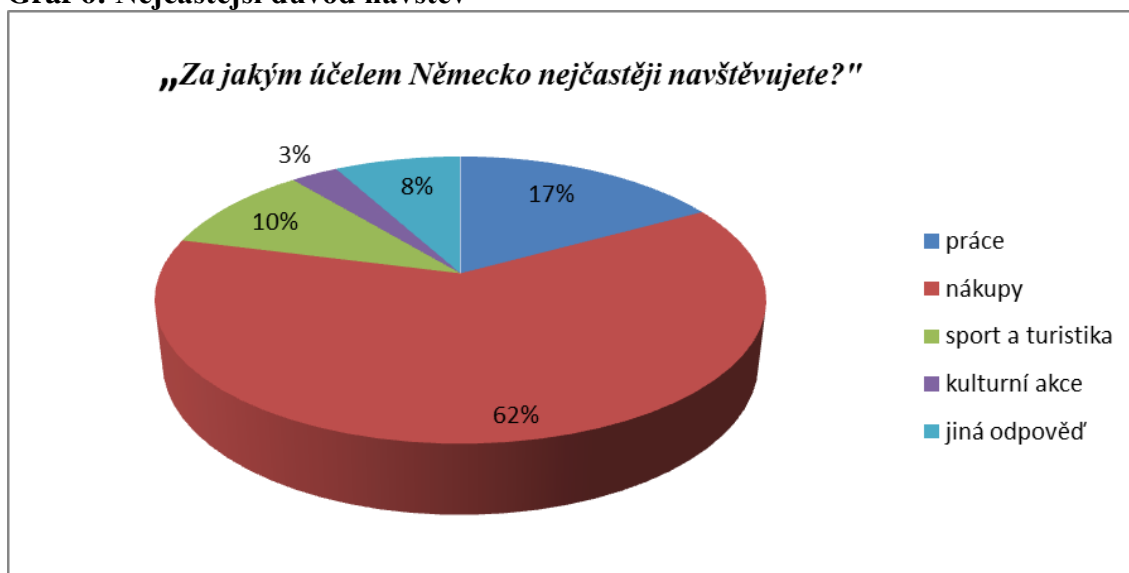
¹²⁴ Vlastní zpracování

V následující polootevřené otázce volili respondenti nejčastější důvod návštěvy sousedního státu. Na výběr měli z možností „práce“, „nákupy“, „sport a turistika“, „kulturní akce“ a možnost uvést vlastní odpověď. Nejčastěji dotazovaní volili možnost „nákupy“ (62 %), možnost „práce“ volilo 17 % zúčastněných, kvůli sportovnímu vyžití navštěvuje Německo 10 % dotazovaných, za kulturou jezdí pouhá 3 % respondentů. Jinou odpověď uvedlo 8 % dotazovaných a nejčastěji uváděný jiný důvod byla návštěva známých nebo rodinných příslušníků.

Tabulka 6: Nejčastější důvod návštěv¹²⁵

Kategorie	Počet	%
práce	37	17 %
nákupy	132	62 %
sport a turistika	21	10 %
kulturní akce	6	3 %
jiná odpověď	17	8 %
Součet	213	100 %

Graf 6: Nejčastější důvod návštěv¹²⁶

¹²⁵ Vlastní zpracování

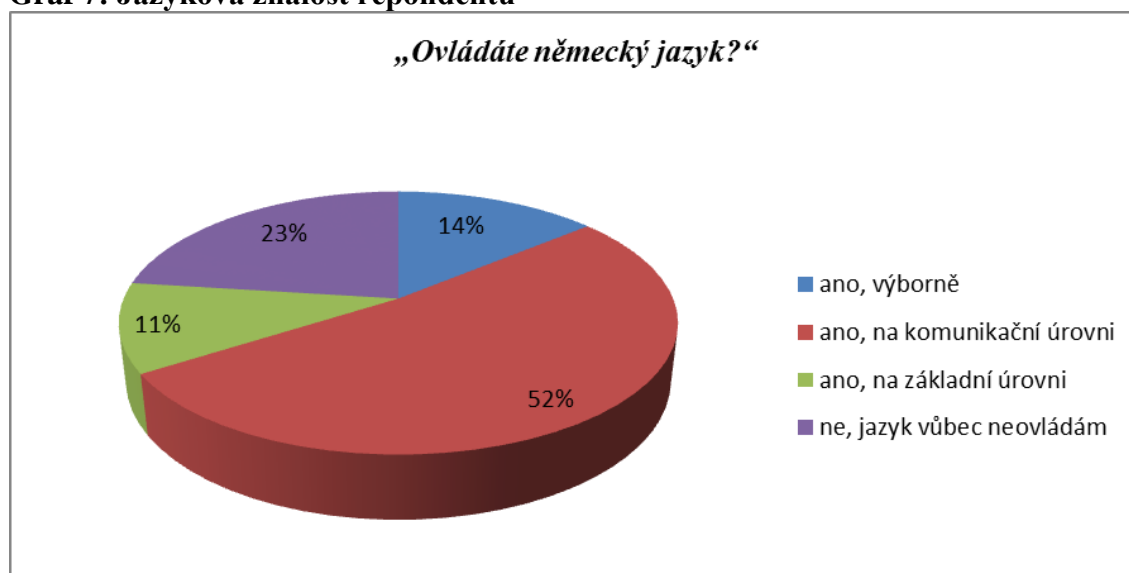
¹²⁶ Vlastní zpracování

V otázce znalosti německého jazyka je viditelné ovlivnění polohou regionu, celkově 77 % respondentů uvedlo, že má jazykovou znalost na základní, komunikativní nebo výborné úrovni. Zbýlých 23 % dotazovaných označilo odpověď „ne, jazyk vůbec neovládám“. 77 % respondentů se dále rozdělilo do skupin podle úrovně jazyka, 52 % zúčastněných uvedlo, že ovládá německý jazyk na komunikační úrovni, 14 % mluví výborně a 11 % má základní znalost jazyka.

Tabulka 7: Jazyková znalost respondentů¹²⁷

Kategorie	Počet	%
ano, výborně	30	14 %
ano, na komunikační úrovni	111	52 %
ano, na základní úrovni	23	11 %
ne, jazyk vůbec neovládám	49	23 %
Součet	213	100 %

Graf 7: Jazyková znalost respondentů¹²⁸

V dotazníku následovala otázka vnímání neznalosti jazyka jako omezující při návštěvě Německa. 64 % dotazovaných zvolilo jednu z možností „spíše ne“ nebo „ne“.

¹²⁷ Vlastní zpracování

¹²⁸ Vlastní zpracování

Zbylých 36 % respondentů naopak vnímá neznalost jazyka jako zásadní omezení pro cestování do Německa a zvolilo možnost „ano“ nebo „spíše ano“. Na otevřenou otázku, ve které měli dotazovaní zdůvodnit odpověď na předchozí dotaz, dominovala odpověď, že nejčastější důvod návštěvy Německa, tedy za účelem nakupování, není podmíněn jazykovou vybaveností člověka. Neznalost nebo základní znalost jazyka je naopak respondenty vnímána jako zásadní omezení v případě, že by se chtěli ucházet o pracovní místo v Německu. I přesto se v odpovědích objevil názor, že práce v cizí zemi donutí člověka se jazyku naučit, i kdyby nastoupil bez jakékoliv jazykové vybavenosti.

Tabulka 8: Vliv neznalosti jazyka na návštěvnost¹²⁹

Kategorie	Počet	%
ano	26	12 %
spíše ano	51	24 %
spíše ne	66	31 %
ne	70	33 %
Součet	213	100 %

Graf 8: Vliv neznalosti jazyka na návštěvnost¹³⁰

¹²⁹ Vlastní zpracování

¹³⁰ Vlastní zpracování

Znalost němčiny vnímá jako pozitivum celkem 82 % dotazovaných. Pouze 38 (18 %) respondentů zvolilo v otázce možnost „spíše ne“ nebo „ne“. Znalost jazyka dává podle odpovědí dotazovaných určitou volnost při návštěvě Německa. Jako příklad uvádím odpověď jednoho z účastníků výzkumu: „V obchodě se nemusím bát, že se mě prodavačka na cokoliv zeptá a já nebudu umět odpovědět.“ Jazyková vybavenost je přímo podmíněná i možnostem využívání dalších služeb, které jsou v sousedním státě nabízeny, například využívání služeb bankovních institucí, ale například i možnost zaregistrovat se v německé pracovní agentuře a prostřednictvím jí hledat pracovní uplatnění.

Tabulka 9: Vliv znalosti jazyka na návštěvnost¹³¹

Kategorie	Počet	%
ano	75	35 %
spíše ano	100	47 %
spíše ne	28	13 %
ne	10	5 %
Součet	213	100 %

Graf 9: Vliv znalosti jazyka na návštěvnost¹³²

¹³¹ Vlastní zpracování

¹³² Vlastní zpracování

5.3.3 Testování hypotéz - přeshraniční spolupráce z pohledu respondentů

Tato část diplomové práce je zaměřena na testování hypotéz týkajících se přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice. Testovány jsou vazby mezi vnímáním problematiky v závislosti na pohlaví, věku, vzdělání a bydlišti respondentů. Dotazovaní byli s problematikou konfrontováni prostřednictvím otázky č. 12: „*Myslíte si, že je přeshraniční spolupráce na česko-bavorské hranici přínosná?*“. Na výběr v odpovědích měli možnosti „*ano*“, „*spíše ano*“, „*spíše ne*“ a „*nedokáži posoudit*“. Jedním se znaků testované nulové hypotézy jsou odpovědi respondentů, druhým znakem je postupně pohlaví, věk, vzdělání a bydliště respondentů

5.3.2.1 Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na pohlaví

Na základě vztahu 1.6¹³³ byla ověřena závislost znaků následující nulové hypotézy $H_{0(1)}$:

$H_{0(1)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný genderový rozdíl ve vnímání přeshraniční spolupráce.

Pro výpočet testového kritéria bylo využito údajů o pohlaví respondentů a jejich vnímání přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice. Prvním znakem je pohlaví respondentů, které může nabývat hodnot „*Ženy*“ nebo „*Muži*“. Druhým znakem je vnímání přeshraniční spolupráce, kdy znak může nabývat hodnot „*ano*“, „*spíše ano*“, „*spíše ne*“ a „*nedokáži posoudit*“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

¹³³ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

Tabulka 10: Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na pohlaví¹³⁴

Percepce	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Nedokáži posoudit	Součet
Pohlaví					
Ženy	32	48	19	33	132
Muži	13	32	20	16	81
Součet	45	80	39	46	213

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2 = 5,233$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(3)} = 7,815$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu $H_{0(1)}$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Výsledek říká, že ve výběrovém souboru neexistuje se pravděpodobností 95 % významná závislost mezi pohlavím respondentů a jejich vnímáním problematiky přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice.

Z výsledků vyplývá, že přeshraniční spolupráci vnímá pozitivně nebo spíše pozitivně shodně nadpoloviční většina dotazovaných mužů (56 %) i žen (61 %). 25 % respondentů mužského pohlaví vnímá přeshraniční spolupráci negativně, zatímco u žen označilo možnost „spíše ne“ pouze 14 % dotazovaných. Na otázku nedokázalo odpovědět 20 % mužů a 25 % žen.

5.3.2.2 Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na věku

Na základě vztahu 1.6¹³⁵ byla ověřena závislost znaků následující nulové hypotézy $H_{0(2)}$:

$H_{0(2)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný generační rozdíl ve vnímání přeshraniční spolupráce.

Pro výpočet testového kritéria bylo využito údajů o věku respondentů a jejich vnímání přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice. Prvním znakem je věk respondentů, který může nabývat hodnot „18-25“, „26-35“, „36-45“, „46-59“ a „nad

¹³⁴ Vlastní zpracování

¹³⁵ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

60“. Druhým znakem je vnímání přeshraniční spolupráce, kdy znak může nabývat hodnot „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“ a „nedokáži posoudit“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 11: Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na věku¹³⁶

Percepce	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Nedokáži posoudit	Součet
Věk					
18-25	8	12	6	6	32
26-35	18	32	11	13	74
36-45	9	20	11	17	57
46-59	8	15	7	9	39
nad 60	2	1	4	4	11
Součet	45	80	39	49	213

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2 = 10,212$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(3)} = 21,026$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu $H_0(2)$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Výsledek poukazuje na to, že ve výběrovém souboru neexistuje se pravděpodobností 95 % významná závislost mezi věkem respondentů a jejich vnímáním problematiky přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice.

Jak naznačuje kontingenční tabulka, nejvíce dotazovaných bylo z věkových skupin 26-35 let (35 %) a 36-45 (27 %). Nejméně respondentů bylo naopak ve skupině nad 60 let (5 %). Statisticky nejvíce pozitivně vnímají přeshraniční spolupráci respondenti z kategorie 26 až 35 let, kdy možnost „ano“ nebo „spíše ano“ zvolilo 23 % dotazovaných. Naopak negativní vnímání problematiky lze sledovat u kategorie respondentů nad 60 let, podíl zvolené možnosti „spíše ne“ byl 36 %.

¹³⁶ Vlastní zpracování

5.3.2.3 Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na vzdělání

Na základě vztahu 1.6¹³⁷ byla ověřena závislost znaků následující nulové hypotézy $H_{0(3)}$:

$H_{0(3)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl ve vnímání přeshraniční spolupráce v závislosti na vzdělávání.

Pro výpočet testového kritéria bylo využito údajů o vzdělání respondentů a jejich vnímání přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice. Prvním ze sledovaných znaků je vzdělání respondentů, které může nabývat hodnot „základní“, „středoškolské bez maturity“, „středoškolské s maturitou“ a „vysokoškolské“. Druhou proměnnou testovaného vztahu závislosti je vnímání přeshraniční spolupráce, kdy znak může nabývat hodnot „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“ a „nedokáži posoudit“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 12: Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na vzdělání¹³⁸

Percepce	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Nedokáži posoudit	Součet
Vzdělání					
základní	1	2	1	2	6
středoškolské bez maturity	9	7	8	13	37
středoškolské s maturitou	17	46	18	28	109
vysokoškolské	18	25	12	6	61
Součet	45	80	39	49	213

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2 = 16,179$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(3)} = 16,919$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu $H_{0(3)}$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Výsledek říká, že ve výběrovém souboru neexistuje se pravděpodobností 95 % významná závislost mezi vzděláním respondentů a jejich vnímáním problematiky přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice.

¹³⁷ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

¹³⁸ Vlastní zpracování

Z výsledků je patrné, že pozitivně nebo převážně pozitivně vnímají přeshraniční spolupráci v okrese Domažlice vysokoškolsky vzdělaní respondenti, z nichž jednu z těchto možností volilo hned 70 % dotazovaných. Ve skupině respondentů, kteří dosáhli středoškolského vzdělání s maturitou, zvolilo jednu z odpovědí „ano“ nebo „spíše ano“ 58 % dotazovaných. Negativní nahlížení na problematiku lze naopak pozorovat nejvíce ve skupině vzdělání středoškolské bez maturity, kdy odpověď „spíše ne“ zvolilo 22 % respondentů.

5.3.2.4 Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na bydlišti

Na základě vztahu 1.6¹³⁹ byla ověřena závislost znaků následující nulové hypotézy $H_{0(4)}$:

$H_{0(4)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl ve vnímání přeshraniční spolupráce v závislosti na bydlišti.

Pro výpočet testového kritéria bylo využito údajů o bydlišti respondentů a jejich vnímání přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice. Prvním znakem je bydliště respondentů, které může nabývat hodnot „menší sídla“ nebo „větší sídla“. Proměnná „menší sídla“ zahrnuje kategorie „do 500“, „501-2 000“ a „2 001-5 000“. Druhá proměnná „větší sídla“ zahrnuje kategorie „5 001-10 000“ a „nad 10 000“. Druhým znakem testovaného znaku závislosti je vnímání přeshraniční spolupráce, kdy znak může nabývat hodnot „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“ a „nedokáži posoudit“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

¹³⁹ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

Tabulka 13: Percepce přeshraniční spolupráce v závislosti na bydlišti¹⁴⁰

Bydliště	Percepce	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Nedokáží posoudit	Součet
menší sídla		27	29	12	18	86
větší sídla		18	51	27	31	127
Součet		45	80	39	49	213

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2 = 9,529$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(3)} = 7,815$. Na základě rozhodovacího pravidla zamítáme nulovou hypotézu $H_{0(3)}$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Podle Cramérova koeficientu kontingence (vztah 1.9) byla určena síla závislosti znaků v kontingenční tabulce $V=0,377$. Výsledek říká, že ve výběrovém souboru existuje s pravděpodobností 95 % statisticky významná závislost mezi bydlištěm respondentů a jejich vnímáním problematiky přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice. Jak naznačuje Cramérův koeficient kontingence, je tato závislost velmi malá.

Nadpoloviční většina (65 %) respondentů s bydlištěm v menším sídle vnímá problematiku přeshraniční spolupráce pozitivně nebo spíše pozitivně, stejně tak u respondentů z větších sídel je pozitivní vnímání problematiky nadpoloviční (54 %). Více než pětina dotazovaných z větších sídel však uvedla, že přeshraniční spolupráce na česko-bavorské hranici není přínosná. U respondentů z menších sídel označilo tuto možnost odpovědi 14 % z nich. Téměř čtvrtina dotazovaných (23 %) nedokázala přínosnost přeshraniční spolupráce na česko-německé hranici posoudit.

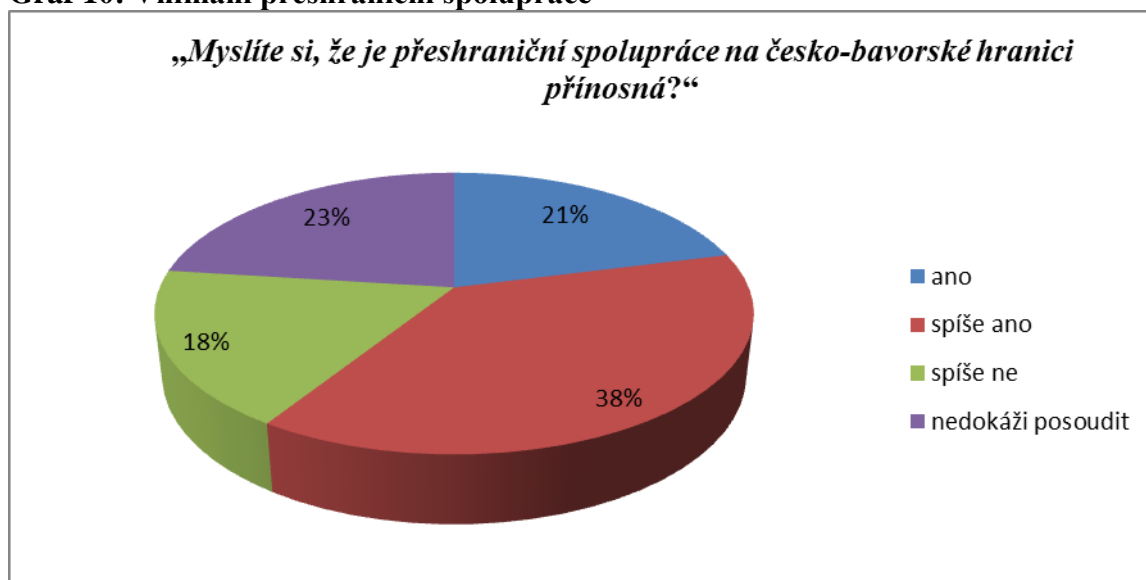
5.3.2.5 Vyhodnocení empirického výzkumu

Výzkum byl zaměřen na vnímání přeshraniční spolupráce na česko-bavorské hranici, konkrétně v okrese Domažlice. Respondentům byly kladeny otázky týkající se

¹⁴⁰ Vlastní zpracování

uvedené oblasti. Jako první byla dotazovaným položena otázka týkající se jejich vnímání přínosnosti přeshraniční spolupráce na česko-bavorské hranici.

Graf 10: Vnímání přeshraniční spolupráce¹⁴¹

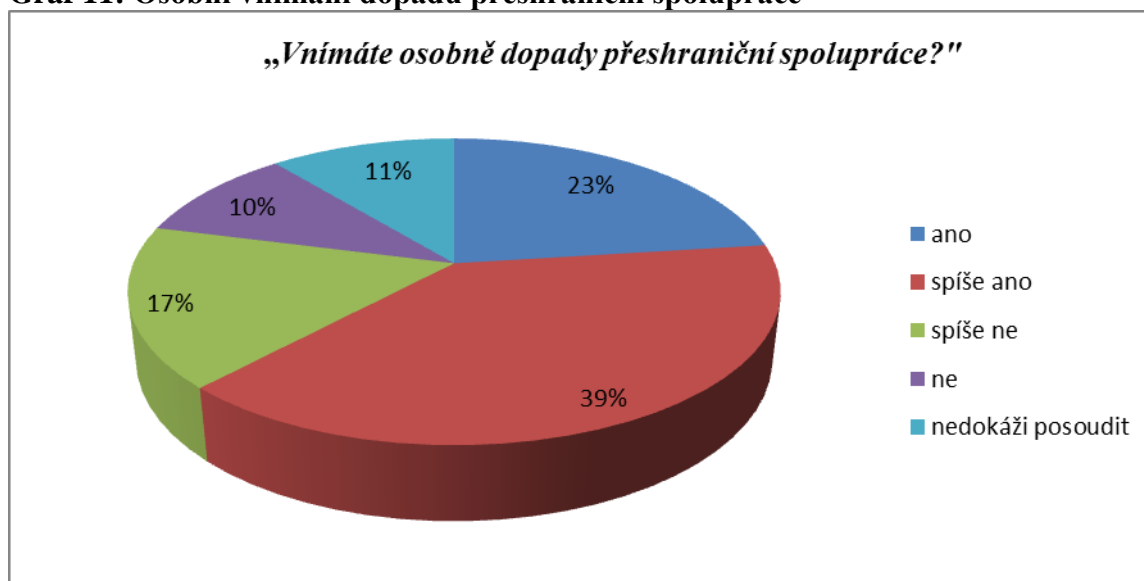

Asi jedna pětina dotazovaných považuje přeshraniční spolupráci na česko-bavorské hranici za přínosnou, možnost „ano“ zvolilo 45 z nich (21 %). Nejčastější odpovědí respondentů byla možnost „spíše ano“, kterou zvolilo 80 dotazovaných (38 %). Přínosnost přeshraniční spolupráce nevnímá 39 dotazovaných (18 %). Zbýlých 23 % tvoří respondenti, kteří přínosnost nedokázali posoudit.

Otázka cílená na vnímání přeshraniční spolupráce dokazuje, že v okrese Domažlice je přeshraniční spolupráce na česko-bavorské hranici vnímána pozitivně.

¹⁴¹ Vlastní zpracování

Graf 11: Osobní vnímání dopadů přeshraniční spolupráce¹⁴²

V otázce osobního vnímání přeshraniční spolupráce byly vyhodnoceny podobné výsledky, když 132 respondentů (62 %) označilo možnost „ano“ a „spíše ano“, naproti tomu 57 dotazovaných (27 %) zvolilo jednu z možností „spíše ne“ nebo „ne“. 24 dotazovaných (11 %) nedokázalo osobní dopady přeshraniční spolupráce posoudit.

V dotazníku následovala otázka, která byla určena pouze pro respondenty, kteří na otázku „Vnímáte osobně dopady přeshraniční spolupráce“ odpověděli „ano“ nebo „spíše ano“. Respondenti měli sami uvést, jakým způsobem přeshraniční spolupráci vnímají. Na otevřenou otázku odpověděli dotazující nejčastěji následovně:

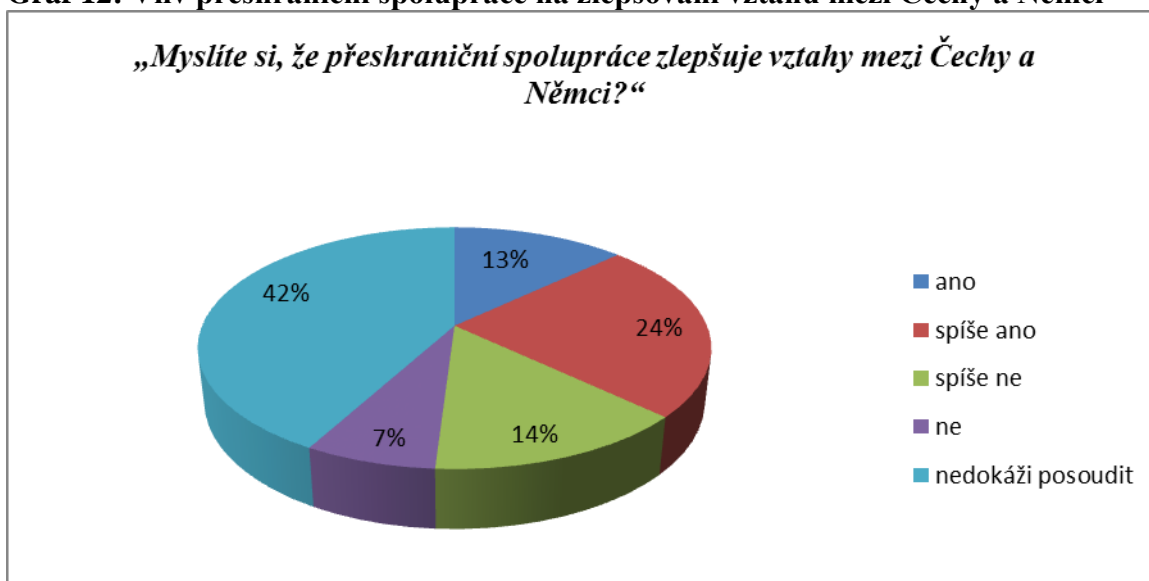
- Společné česko-bavorské kulturní akce
- Údržba, opravy a budování nových komunikací
- Spolupráce bezpečnostních složek obou států
- Vzdělávání – výměnné pobyty

Většina dotazovaných vnímá projekty přeshraniční spolupráce především ve formě společných česko-bavorských kulturních akcí, například Česko-bavorský rockový most, dále projektů na údržbu, opravy a budování nových komunikací umožňujících lepší cestování přes hranice. Zde je nutno uvést, že nejvíce respondentů uvedlo odpověď budování cyklostezek, jejich značení a zavedení do map. Obyvatelé okresu dále

¹⁴² Vlastní zpracování

považují za důležitou spolupráci bezpečnostních složek obou států. V oblasti vzdělání je hlavní přínos přeshraniční spolupráce v možnosti spolupráce škol, od mateřských až po vysoké školy. Respondenti oceňují možnost výměnných jazykových pobytů žáků a studentů, která zvyšuje jejich jazykovou vybavenost. Jako příklad fungující spolupráce lze uvést pravidelné týdenní návštěvy zaměstnanců pracovní agentury z Chamu na domažlickém úřadu práce. Dva z respondentů uvedli, že prostřednictvím této spolupráce našli v Německu práci.

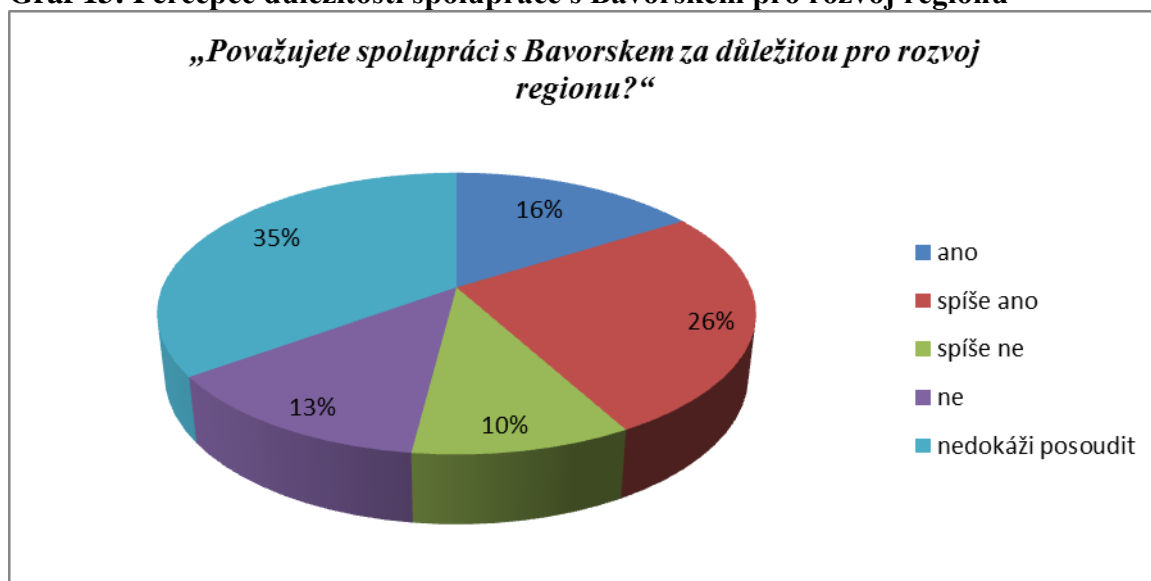
Graf 12: Vliv přeshraniční spolupráce na zlepšování vztahu mezi Čechy a Němci¹⁴³

V otázce vlivu přeshraniční spolupráce na zlepšování vztahů mezi Čechy a Němci odpovědělo pouze 37 % respondentů „ano“ nebo „spíše ano“, nejčastěji volenou odpovědí této otázky byla možnost „nedokáži posoudit“, kterou zvolila téměř polovina všech respondentů (42 %). Zbýlých 21 % dotazovaných zvolilo možnost „spíše ne“ nebo „ne“.

¹⁴³ Vlastní zpracování

Graf 13: Percepce důležitosti spolupráce s Bavorskem pro rozvoj regionu¹⁴⁴

I v této otázce je největší zastoupení možnosti „*nedokáži posoudit*“, kterou zvolilo 75 respondentů (35 %). Spolupráci s Bavorskem a s ním spojený rozvoj regionu považuje za důležitý 89 dotazovaných (36 %), kteří zvolili možnost „*ano*“ nebo „*spíše ano*“. Zbýlých 23 % účastníků výzkumu nepovažuje spolupráci se sousedním Bavorskem za faktor ovlivňující rozvoj regionu Domažlice.

Poslední otázka týkající se percepce přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice měla formu matice, kdy respondent měl určit největší význam přeshraniční spolupráce ve zvolených oblastech. Jako nejvýznamnější byla respondenty určena oblast ekonomické spolupráce, následovala možnost spolupráce ve vzdělávání a společné kulturní a společenské akce. Výsledky této části dotazníku přímo korespondují s výsledky otevřené otázky č. 13) „*Vnímáte osobně dopady přeshraniční spolupráce?*“.

5.3.3 Testování hypotéz – Euroregion Šumava z pohledu respondentů

Tato část diplomové práce je zaměřena na testování hypotéz týkajících se Euroregionu Šumava. Testovány jsou vazby mezi vnímáním Euroregionu Šumava v závislosti na pohlaví, věku, vzdělání a bydlišti respondentů. Dotazovaní se s problematikou setkali prostřednictvím otázky č. 18) „*Máte povědomí o působnosti*

¹⁴⁴ Vlastní zpracování

Euroregionu Šumava?“, kdy měli na výběr ze tří různých odpovědí a to „*ano, vím o něm a zajímám se o jeho aktivity*“, „*o Euroregionu jsem slyšel, ale nevěnuji mu pozornost*“ a „*o Euroregionu Šumava jsem nikdy neslyšel*“. Druhým znakem je poté pohlaví, věk, vzdělání nebo bydliště respondentů.

5.3.3.1 Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na pohlaví

Dle vztahu 1.6¹⁴⁵ byla ověřena závislost vztahů následující nulové hypotézy $H_{0(5)}$:

$H_{0(5)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný genderový rozdíl v povědomí o Euroregionu Šumava.

Pro výpočet testového kritéria bylo využito údajů o pohlaví respondentů a jejich povědomí o Euroregionu Šumava. Prvním znakem testované hypotézy je pohlaví respondentů, které může nabývat hodnot „*Ženy*“ nebo „*Muži*“. Druhým znakem v testovaném vztahu závislosti je povědomí o Euroregionu Šumava, kdy znak může nabývat tří hodnot, a to „*pozitivní*“, který zastupuje možnost „*ano, vím o něm a zajímám se o jeho aktivity*“, „*neutrální*“, který zastupuje možnost „*o Euroregionu jsem slyšel, ale nevěnuji mu pozornost*“ a „*negativní*“, který zastupuje možnost „*o Euroregionu Šumava jsem nikdy neslyšel*“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 14: Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na pohlaví¹⁴⁶

Percepce	Pozitivní	Neutrální	Negativní	Součet
Pohlaví				
Ženy	33	53	46	132
Muži	27	33	21	81
Součet	60	86	67	213

¹⁴⁵ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

¹⁴⁶ Vlastní zpracování

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2=2,511$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(2)} = 5,991$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu $H_{0(5)}$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Z výsledku vyplývá, že ve výběrovém souboru neexistuje se pravděpodobností 95 % statisticky významná závislost mezi pohlavím respondentů a vnímáním Euroregionu Šumava.

Z údajů v kontingenční tabulce je patrné, že nejčastější odpověď respondentů byla neutrální, zvolilo ji 40 % zúčastněných. Téměř shodný je počet odpovědí pozitivních (29 %) i negativních (31 %). Co se počtu negativních odpovědí týče, zde evidujeme větší procento žen (35 %), u mužů je to pouze 25 %.

5.3.3.2 Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na věku

Dle vztahu 1.6¹⁴⁷ byla ověřena závislost vztahů následující nulové hypotézy $H_{0(6)}$:

$H_{0(6)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný generační rozdíl v povědomí o Euroregionu Šumava.

Pro výpočet testového kritéria bylo využito údajů o věku respondentů a jejich povědomí o Euroregionu Šumava. Prvním znakem testované hypotézy je věk respondentů, který může nabývat hodnot „18-25“, „26-35“, „36-45“, „46-59“ a „nad 60“. Druhým znakem v testovaném vztahu závislosti je povědomí o Euroregionu Šumava, kdy znak může nabývat tří hodnot, a to „*pozitivní*“, který zastupuje možnost „*ano, vím o něm a zajímám se o jeho aktivity*“, „*neutrální*“, který zastupuje možnost „*o Euroregionu jsem slyšel, ale nevěnuji mu pozornost*“ a „*negativní*“, který zastupuje možnost „*o Euroregionu Šumava jsem nikdy neslyšel*“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

¹⁴⁷ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

Tabulka 15: Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na věku¹⁴⁸

Percepce	Pozitivní	Neutrální	Negativní	Součet
Věk				
18-25	8	14	10	32
26-35	21	31	22	74
36-45	20	19	18	57
46-59	9	17	13	39
nad 60	2	5	4	11
Součet	60	86	67	213

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2=3,031$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(2)} = 15,507$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu $H_{0(6)}$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Výsledek značí, že ve výběrovém souboru neexistuje s pravděpodobností 95 % statisticky významná závislost mezi věkem respondentů a vnímáním Euroregionu Šumava.

Statisticky nejlepší povědomí o Euroregionu Šumava mají dle tabulky dotazovaní z věkové kategorie 36 až 45 let, ze kterých 35 % zvolilo možnost „ano, vím o něm a zajímám se o jeho aktivity“. Ve stejné věkové kategorii označilo ale 31 % dotazovaných možnost, že o Euroregionu Šumava nikdy neslyšeli. Podobně vyrovnané jsou i odpovědi respondentů jiných věkových kategorií, například v kategorii 18 až 25 let odpovědělo pozitivně 25 % a negativně 31 % zúčastněných. Ve věkové kategorii nad 60 let převažovaly odpovědi neutrální (45 %) a negativní (37 %), aktivně se o Euroregion Šumava zajímají pouze dva z dotazovaných a jejich podíl činí 18 %.

5.3.3.3 Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na vzdělání

Na základě vztahu 1.6¹⁴⁹ byla ověřena závislost znaků následující nulové hypotézy $H_{0(7)}$:

¹⁴⁸ Vlastní zpracování

¹⁴⁹ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

H₀₍₇₎: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl v povědomí o Euroregionu Šumava v závislosti na vzdělání.

Pro výpočet hodnoty testového kritéria bylo využito údajů o vzdělání respondentů a jejich vnímání Euroregionu Šumava. Prvním ze sledovaných znaků je vzdělání respondentů, které může nabývat hodnot „základní“, „středoškolské bez maturity“, „středoškolské s maturitou“ a „vysokoškolské“. Druhým znakem v testovaném vztahu závislosti je povědomí o Euroregionu Šumava, kdy znak může nabývat tří hodnot, a to „pozitivní“, který zastupuje možnost „ano, vím o něm a zajímám se o jeho aktivity“, „neutrální“, který zastupuje možnost „o Euroregionu jsem slyšel, ale nevěnuji mu pozornost“ a „negativní“, který zastupuje možnost „o Euroregionu Šumava jsem nikdy neslyšel“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 16: Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na vzdělání¹⁵⁰

Percepce	Pozitivní	Neutrální	Negativní	Součet
Vzdělání				
základní	1	2	3	6
středoškolské bez maturity	12	15	7	34
středoškolské s maturitou	32	49	31	112
vysokoškolské	15	20	26	61
Součet	60	86	67	213

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2=7,403$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(2)} = 12,592$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu H₀₍₇₎ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Výsledek poukazuje na to, že ve výběrovém souboru neexistuje s pravděpodobností 95 % statisticky významná závislost mezi vzděláním respondentů a jejich vnímáním Euroregionu Šumava.

Největší zastoupení měla skupina respondentů se středoškolským vzděláním s maturitou, kterých bylo 112 (53 %). Z této skupiny 44 % zúčastněných uvedlo, že zná

¹⁵⁰ Vlastní zpracování

Euroregion Šumava, ale žádným způsobem se nezajímá o jeho aktivity. Ostatní dotazovaní se rovnoměrně zařadili do zbylých kategorií, žádné povědomí o Euroregionu má 27 % dotazovaných, zbylých 29 % se o činnost regionu naopak aktivně zajímá. Zajímavé je rozložení vysokoškolsky vzdělaných respondentů, u kterých byla možnost „*ano, Euroregion znám a zajímám se o jeho aktivity*“ minoritní, zvolilo ji pouhých 15 zúčastněných (25 %), i v této skupině převažovala odpověď „*o Euroregionu jsem nikdy neslyšel*“, kterou zvolilo 43 % dotazovaných.

5.3.3.4 Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na bydlišti

Na základě vztahu 1.6¹⁵¹ byla ověřena závislost znaků následující nulové hypotézy $H_{0(8)}$:

$H_{0(8)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl v povědomí o Euroregionu Šumava v závislosti na bydlišti.

Pro výpočet testového kritéria bylo využito údajů o bydlišti respondentů a jejich vnímání Euroregionu Šumava. Prvním znakem je bydliště respondentů, které může nabývat hodnot „*menší sídla*“ nebo „*větší sídla*“. Proměnná „*menší sídla*“ zahrnuje kategorie „*do 500*“, „*501-2 000*“ a „*2 001-5 000*“. Druhá proměnná „*větší sídla*“ zahrnuje kategorie „*5 001-10 000*“ a „*nad 10 000*“. Druhým znakem v testovaném vztahu závislosti je povědomí o Euroregionu Šumava, kdy znak může nabývat tři hodnot, a to „*pozitivní*“, který zastupuje možnost „*ano, vím o něm a zajímám se o jeho aktivity*“, „*neutrální*“, který zastupuje možnost „*o Euroregionu jsem slyšel, ale nevěnuji mu pozornost*“ a „*negativní*“, který zastupuje možnost „*o Euroregionu Šumava jsem nikdy neslyšel*“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

¹⁵¹ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

Tabulka 17: Percepce Euroregionu Šumava v závislosti na bydlišti¹⁵²

Percepce	Pozitivní	Neutrální	Negativní	Součet
Bydliště				
menší sídla	21	34	31	86
větší sídla	39	52	36	127
Součet	60	86	67	213

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2=1,715$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(2)} = 5,991$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu $H_0(8)$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Výsledek poukazuje na to, že ve výběrovém souboru neexistuje s pravděpodobností 95 % statisticky významná závislost mezi bydlištěm respondentů a jejich vnímáním Euroregionu Šumava.

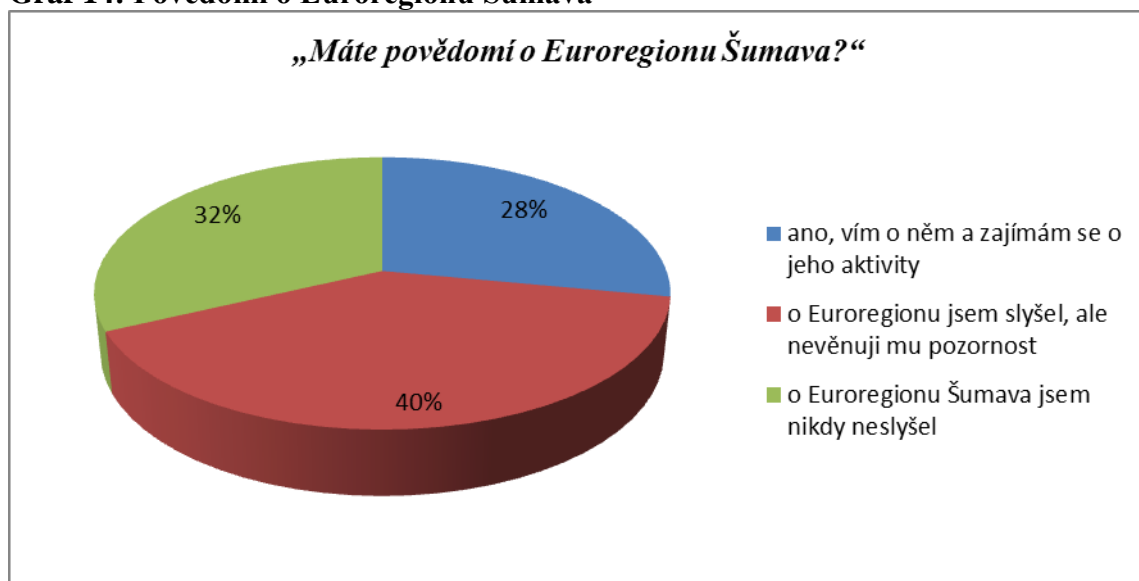
Téměř shodné procento dotazovaných z větších (41 %) i menších (40 %) sídel označilo nejčastěji neutrální odpověď „o Euroregionu jsem slyšel, ale nevěnuji mu pozornost“. Ve větších sídlech zaujala pozitivní odpověď o povědomí o Euroregionu Šumava 30 % dotazovaných, zbylých 29 % respondentů uvedlo, že o Euroregionu nikdy neslyšelo. U menších sídel je viditelná větší diverzita mezi pozitivní a negativní odpovědí, kdy pozitivně odpovědělo 24 % respondentů a negativně 36 %.

5.3.3.5 Vyhodnocení empirického výzkumu

Tato část výzkumu byla zaměřena na vnímání Euroregionu Šumava, který okres Domažlice zahrnuje. Jako první zodpovídali respondenti obecný dotaz zaměřený na jejich povědomí o Euroregionu.

¹⁵² Vlastní zpracování

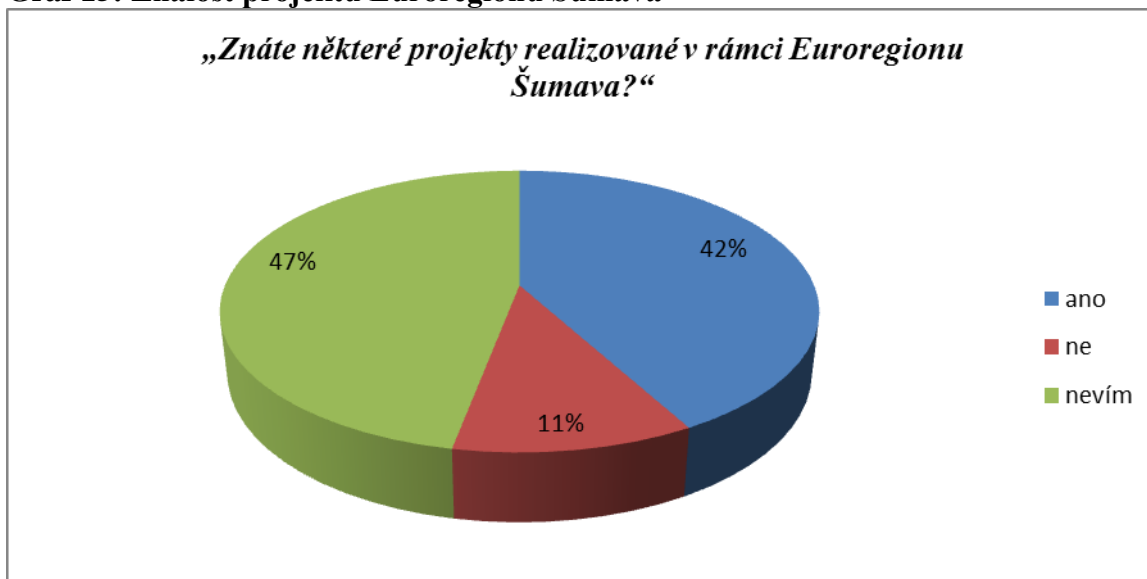
Graf 14: Povědomí o Euroregionu Šumava¹⁵³

Největší počet dotazovaných (40 %) ve výzkumu uvedlo, že má povědomí o existenci Euroregionu Šumava, ale nezajímá se o jeho aktivity. Překvapivě vysoký počet respondentů (67) na stejný dotaz odpovědělo, že o Euroregionu nikdy neslyšelo. Pouze 28 % dotazovaných ví o Euroregionu Šumava a zajímá se o jeho aktivity. Výsledek poukazuje na to, že povědomí o Euroregionu Šumava je víceméně pozitivní, avšak existuje nezanedbatelná skupina lidí, která by měla být s Euroregionem, potažmo jeho aktivitami, více seznámena.

¹⁵³ Vlastní zpracování

Graf 15: Znalost projektů Euroregionu Šumava¹⁵⁴

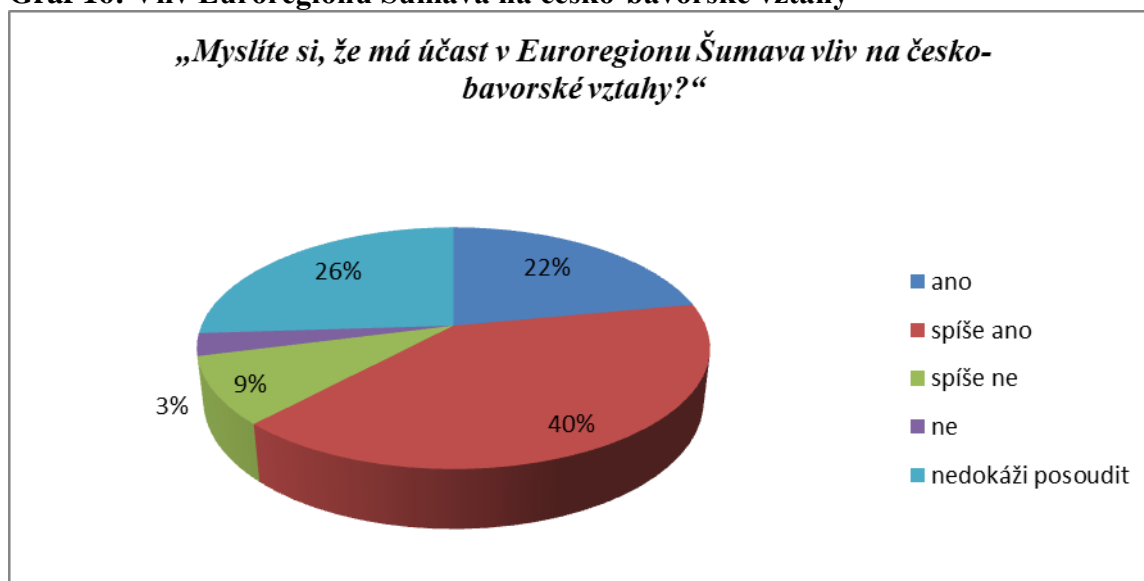

V otázce směřované na povědomí projektů realizovaných v rámci Euroregionu Šumava uvedlo 42 % dotazovaných odpověď „ano“. Pouze 11 % respondentů označilo odpověď „ne“ a zbytek z dotazovaného vzorku zvolil možnost „nevím“. Oproti předchozí otázce došlo k významnému poklesu negativních odpovědí, z čehož lze usuzovat, že někteří z dotazovaných znají projekty realizované pod záštitou Euroregionu Šumava, avšak si výsledek projektu přímo nespojují s Euroregionem samotným.

Následující otázka výzkumu byla určena pouze pro respondenty, kteří v otázce znalosti projektů realizovaných pod Euroregionem Šumava označili odpověď „ano“. Dotazovaní měli v otevřené otázce uvést příklady projektů. Většina zúčastněných uvedla budování cyklostezek, konkrétně se jedná o projekt cyklostezky v úseku Domažlice – Furth im Wald – Drachen See. Jako další příklad uvedli zapojení nového spoje tzv. „zelený autobus“ na Šumavu a autobus pro cyklisty na trase Domažlice – Šumava.

¹⁵⁴ Vlastní zpracování

Graf 16: Vliv Euroregionu Šumava na česko-bavorské vztahy¹⁵⁵

Celkem 62 % respondentů vnímá, že zapojení obcí na obou stranách hranice do projektů Euroregionu Šumava, má pozitivní vliv na česko-bavorské vztahy. 25 (12 %) z dotazovaných zvolilo jednu z možností „spíše ne“ nebo „ne“. Zbytek ze zúčastněných nedokázal vliv účasti v Euroregionu na česko-bavorské vztahy posoudit.

5.3.4 Testování hypotéz – otevření západní hranice z pohledu respondentů

Tato část práce je zaměřena na testování hypotéz týkajících se vnímání otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru v roce 2007. Testovány jsou vazby mezi vnímáním otevření západní hranice v závislosti na pohlaví, věku, vzdělání a bydlišti respondentů. Dotazovaným byla položena otázka č. 22) „*Jaký dopad má podle Vás otevření hranic po vstupu České republiky do schengenského prostoru?*“, přičemž měli dotazovaní na výběr z pěti možných odpovědí a to „*ano*“, „*spíše ano*“, „*spíše ne*“, „*ne*“ a „*nedokáži posoudit*“. Odpovědi dotazovaných jsou jedním znakem nulové hypotézy. Druhým znakem je buď pohlaví, věk, vzdělání nebo bydliště respondentů.

¹⁵⁵ Vlastní zpracování

5.3.4.1 Percepce otevření západní hranice v závislosti na pohlaví

Dle vztahu 1.6¹⁵⁶ byla ověřena závislost vztahů následující nulové hypotézy $H_{0(9)}$:

$H_{0(9)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný genderový rozdíl ve vnímání otevření západní hranice.

Pro výpočet testového kritéria bylo využito údajů o pohlaví respondentů a jejich vnímání otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru. Prvním znakem testované hypotézy je pohlaví respondentů, které může nabývat hodnot „Ženy“ nebo „Muži“. Druhým znakem v testovaném vztahu závislosti je vnímání otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru, kdy znak může nabývat pěti hodnot, a to „pozitivní“, „spíše pozitivní“, „spíše negativní“, „negativní“ a „nedokáži posoudit“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 18: Percepce otevření západní hranice v závislosti na pohlaví¹⁵⁷

Pohlaví	Percepce	pozitivní	spíše pozitivní	spíše negativní	negativní	nedokáži posoudit	Součet
Ženy		33	31	27	15	26	132
Muži		14	31	19	10	7	81
Součet		47	62	46	25	33	213

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2=9,332$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(4)} = 9,488$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu $H_{0(9)}$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Z výsledku vyplývá, že ve výběrovém souboru neexistuje s pravděpodobností 95 % statisticky významná závislost mezi pohlavím respondentů

¹⁵⁶ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

¹⁵⁷ Vlastní zpracování

a jejich vnímáním otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru.

Více než polovina dotazovaných (51 %) považuje otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru za „*pozitivní*“ nebo „*spíše pozitivní*“. Jednu z těchto možností zvolila téměř polovina dotazovaných žen (47 %) a nadpoloviční většina mužů (56 %). Tento rozdíl může být způsoben nabídkou práce v Německu, kdy muži mají větší možnost uplatnění (fyzicky náročné práce). Téměř 16 % respondentů nedokázalo otevření západní hranice posoudit ani negativně, ani pozitivně. Zbytek dotazovaných označil možnost „*spíše ne*“ nebo „*ne*“.

5.3.4.2 Percepce otevření západní hranice v závislosti na věku

Dle vztahu 1.6¹⁵⁸ byla ověřena závislost vztahů následující nulové hypotézy $H_{0(10)}$:

$H_{0(10)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný generační rozdíl ve vnímání otevření západní hranice.

Pro výpočet testového kritéria bylo využito údajů o věku respondentů a jejich vnímání otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru. Prvním znakem testované hypotézy je věk respondentů, který může nabývat hodnot „18-25“, „26-35“, „36-45“, „46-59“ a „nad 60“. Druhým znakem v testovaném vztahu závislosti je vnímání otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru, kdy znak může nabývat pěti hodnot, a to „*pozitivní*“, „*spíše pozitivní*“, „*spíše negativní*“, „*negativní*“ a „*nedokáži posoudit*“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

¹⁵⁸ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

Tabulka 19: Percepce otevření západní hranice v závislosti na věku¹⁵⁹

Percepce	pozitivní	spíše pozitivní	spíše negativní	negativní	nedokáži posoudit	Součet
Věk						
18-25	8	7	6	6	5	32
26-35	15	21	17	6	15	74
36-45	13	18	11	7	8	57
46-59	8	13	10	4	4	39
nad 60	3	3	2	2	1	11
Součet	47	62	46	25	33	213

Kontingenční tabulka obsahuje více než 20 % odpovědí s hodnotou menší než pět, není tedy splněna jedna z podmínek použití χ^2 testu nezávislosti. Pro výpočet je nutné provést korekci sloučením tzv. slabých skupin. Došlo tedy ke sloučení kategorií „ano“ a „spíše ano“, které nahradila kategorie „pozitivní“ a dále kategorií „spíše ne“ a „ne“, kterou nahradila kategorie „negativní“. Po korekci znaků vznikla následující kontingenční tabulka.

Tabulka 20: Percepce otevření západní hranice v závislosti na věku – korekce¹⁶⁰

Percepce	pozitivní	negativní	nedokáži posoudit	Součet
Věk				
18-25	15	12	5	32
26-35	36	23	15	74
36-45	31	18	8	57
46-59	21	14	4	39
nad 60	6	4	1	11
Součet	109	71	33	213

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2=2,989$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(2)} = 15,507$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu $H_{0(10)}$ na hladině

¹⁵⁹ Vlastní zpracování

¹⁶⁰ Vlastní zpracování

významnosti $\alpha = 0,05$. Z výsledku vyplývá, že ve výběrovém souboru neexistuje s pravděpodobností 95 % statisticky významná závislost mezi věkem respondentů a jejich vnímáním otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru.

Z tabulky je patrné, že téměř polovina (49 %) z nejpočetnější skupiny dotazovaných, tedy ve věkové kategorii 26 až 35 let, považují otevření západní hranice za pozitivní. Toto procento ještě roste u respondentů ve věku 36 až 45 let a 46 až 59 let (shodně 54 %) a dokonce i ve věkové kategorii respondentů nad 60 let (55 %). Tento fakt je dán zejména možností pracovního uplatnění v sousedním Bavorsku, které je v důsledku absence hraničních kontrol ještě jednodušší než dříve. U nejmladší skupiny dotazovaných je pozitivní nahlížení na problematiku u 47 % z nich, naopak negativně vnímá otevření západní hranice 38 % z nich. Toto může být ovlivněno především faktem, že mnoho respondentů ze skupiny 18 až 25 let nevnímá přednosti otevřené hranice, neboť v době před vstupem České republiky do schengenského prostoru byl jejich věk příliš nízký. Možnosti před a po otevření západní hranice (možnost pracovního uplatnění, zdokonalování jazykových možností atd.), tedy nemohou plnohodnotně porovnat.

5.3.4.3 Percepce otevření západní hranice v závislosti na vzdělání

Dle vztahu 1.6¹⁶¹ byla ověřena závislost vztahů následující nulové hypotézy $H_{0(11)}$:

$H_{0(11)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl ve vnímání otevření západní hranice v závislosti na vzdělání.

Pro výpočet hodnoty testového kritéria bylo využito údajů o vzdělání respondentů a jejich vnímání Euroregionu Šumava. Prvním ze sledovaných znaků je vzdělání respondentů, které může nabývat hodnot „základní“, „středoškolské bez maturity“, „středoškolské s maturitou“ a „vysokoškolské“. Druhým znakem v testovaném vztahu závislosti je vnímání otevření západní hranice po vstupu České

¹⁶¹ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

republiky do schengenského prostoru, kdy znak může nabývat pěti hodnot, a to „*pozitivní*“, „*spíše pozitivní*“, „*spíše negativní*“, „*negativní*“ a „*nedokáži posoudit*“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 21: Percepce otevření západní hranice v závislosti na vzdělání¹⁶²

Vzdělání	Percepce	pozitivní	spíše pozitivní	spíše negativní	negativní	nedokáži posoudit	Součet
		základní	2	1	1	1	
středoškolské	bez maturity	4	5	7	12	6	34
středoškolské	s maturitou	34	29	22	8	19	112
vysokoškolské		7	27	16	4	7	61
Součet		47	62	46	25	33	213

Kontingenční tabulka obsahuje více než 20 % odpovědí s hodnotou menší než pět, není tedy splněna jedna z podmínek použití χ^2 testu nezávislosti. Pro výpočet je nutné provést korekci sloučením tzv. slabých skupin. Došlo tedy ke sloučení kategorií „*ano*“ a „*spíše ano*“, které nahradila kategorie „*pozitivní*“ a dále kategorií „*spíše ne*“ a „*ne*“, kterou nahradila kategorie „*negativní*“. Po korekci znaků vznikla následující kontingenční tabulka.

Tabulka 22: Percepce otevření západní hranice v závislosti na vzdělání – korekce¹⁶³

Vzdělání	Percepce	pozitivní	negativní	nedokáži posoudit	Součet
		základní	3	2	
středoškolské	bez maturity	9	19	6	34
středoškolské	s maturitou	63	30	19	112
vysokoškolské		34	20	7	61
Součet		109	71	33	213

¹⁶² Vlastní zpracování

¹⁶³ Vlastní zpracování

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2 = 12,405$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(2)} = 12,592$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu $H_{0(11)}$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Z výsledku vyplývá, že ve výběrovém souboru neexistuje s pravděpodobností 95 % statisticky významná závislost mezi vzděláním respondentů a jejich vnímáním otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru.

Stejně procento vysokoškolsky vzdělaných respondentů a respondentů vzdělaných středoškolsky s maturitou (56 %) vnímá otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru pozitivně. Největší počet negativních odpovědí v poměru s početním zastoupením dané skupiny vykazují středoškolsky vzdělaní respondenti, kteří nemají složenou maturitní zkoušku (56%). Odpověď „nedokáži posoudit“ se ve všech kategoriích vzdělání vyskytuje v rozmezí 11 % (vysokoškolsky vzdělaní respondenti) až 18 % (středoškolské vzdělání bez maturity).

5.3.4.4 Percepce otevření západní hranice v závislosti na bydlišti

Dle vztahu 1.6¹⁶⁴ byla ověřena závislost vztahů následující nulové hypotézy $H_{0(12)}$:

$H_{0(12)}$: V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl ve vnímání otevření západní hranice v závislosti na bydlišti.

Pro výpočet testového kritéria bylo využito údajů o bydlišti respondentů a jejich vnímání Euroregionu Šumava. Prvním znakem je bydliště respondentů, které může nabývat hodnot „menší sídla“ nebo „větší sídla“. Proměnná „menší sídla“ zahrnuje kategorie „do 500“, „501-2 000“ a „2 001-5 000“. Druhá proměnná „větší sídla“ zahrnuje kategorie „5 001-10 000“ a „nad 10 000“. Druhým znakem v testovaném vztahu závislosti je vnímání otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru, kdy znak může nabývat pěti hodnot, a to „pozitivní“, „spíše

¹⁶⁴ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. Statistické metody II., s. 14.

pozitivní“, „spíše negativní“, „negativní“ a „nedokáži posoudit“. Znaky jsou pro přehlednost zobrazeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 23: Percepce otevření západní hranice v závislosti na bydlišti¹⁶⁵

Bydliště	Percepce	pozitivní	spíše pozitivní	spíše negativní	negativní	nedokáži posoudit	Součet
		menší sídla	16	23	19	8	
větší sídla		31	39	27	17	13	127
Součet		47	62	46	25	33	213

Pomocí kontingenční tabulky a vztahu 1.6 byla určena hodnota testového kritéria $\chi^2 = 7,421$. Výsledek byl porovnán s tabulkovou kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05(4)} = 9,488$. Na základě rozhodovacího pravidla přijímáme nulovou hypotézu $H_{0(12)}$ na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Výsledek prokazuje, že ve výběrovém souboru neexistuje s pravděpodobností 95 % statisticky významná závislost mezi bydlištěm respondentů a jejich vnímáním otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru.

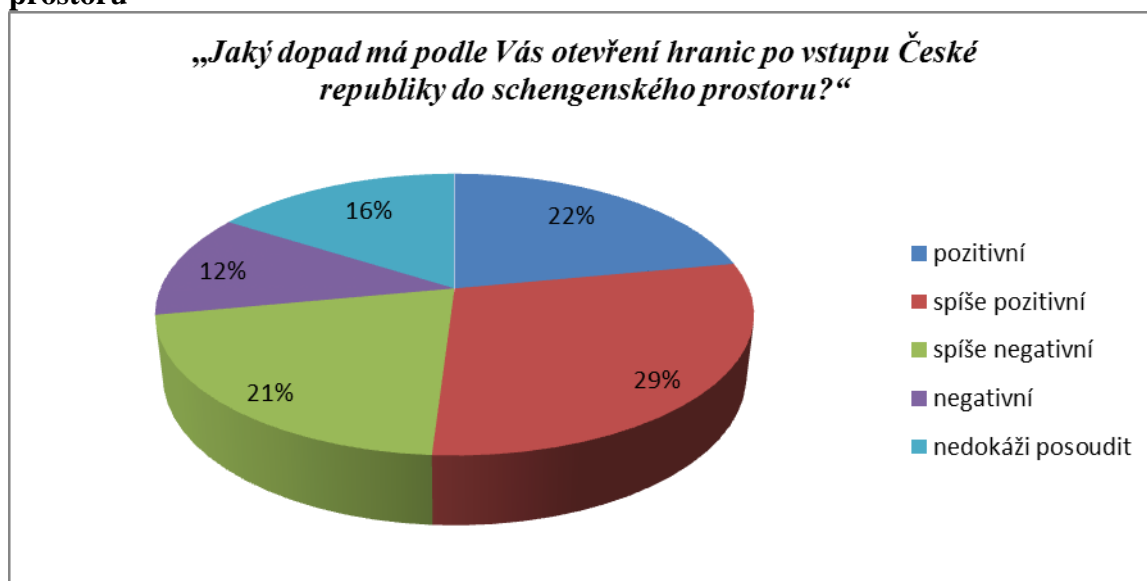
Z kontingenční tabulky je patrné, že nejvíce pozitivních a spíše pozitivních odpovědí v otázce percepce otevření hranic uvedli dotazovaní z větších sídel (55 %), v menších sídlech bylo jejich procentuální zastoupení nižší (45 %). V obou kategoriích bydliště byla nejčastěji volena možnost „spíše pozitivní“, kterou označilo 62 dotazovaných (29 %). Téměř čtvrtina (23 %) zúčastněných s bydlištěm v menším sídle dokázala na otázku odpovědět a označila možnost „nedokáži posoudit“. U respondentů z větších sídel byl tento poměr diametrálně nižší (10 %). Zbylí dotazovaná označili odpověď „negativní“ nebo „spíše negativní“, v kategorii větších sídel celkem 27 % zúčastněných a v kategorii menších sídel 31 % zúčastněných.

5.3.4.5 Vyhodnocení empirického výzkumu

Tato část výzkumu byla zaměřena na vnímání otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru. Respondenti odpovídali jako první na otázku č. 22 „Jaký dopad má podle Vás otevření hranic po vstupu České republiky do schengenského prostoru?“

¹⁶⁵ Vlastní zpracování

Graf 17: Percepce otevření hranic po vstupu České republiky do schengenského prostoru¹⁶⁶

Více než polovina respondentů (51 %) hodnotí otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru pozitivně. Svou odpověď v následující otevřené otázce nejčastěji odůvodnili možností cestování bez hraničních kontrol a nutnosti předkládání cestovního dokladu. Jako další důvod respondenti uvedli možnost práce v sousedním Německu, která jim zajišťuje nadstandardní výdělků a s tím související možnost využívání sociálního systému (zaměstnanci německých společností mají po překročení určené hranice nárok například na příspěvky na děti, na mateřskou dovolenou, důchodový nebo nemocenský příspěvek). Oslovení obyvatelé okresu Domažlice ocenili možnost využívání služeb sousedního státu, ať už v oblasti nakupování, relaxace, nebo cestování, kde uvedli možnost koupě levnějších leteckých zájezdů od německých cestovních kanceláří. Důvod, který byl uveden pouze jednou, ale naprosto vystihuje podstatu přeshraniční spolupráce, byl: „*Možnost komunikace mezi národnostmi a poznávání a pochopení života jinde. Bez vzájemného poznání a kontaktu se dává prostor manipulátorům k uskutečňování jejich cílů, ne vždy dobrých*“.

Třetina respondentů (33 %) naopak vnímá otevření hranic „*spíše negativně*“ nebo „*negativně*“. Negativní nahlížení na otevřené hranice je jednoznačně ovlivněno

¹⁶⁶ Vlastní zpracování

tzv. uprchlickou krizí, o které se v Evropě hovoří v souvislosti s přílivem imigrantů od roku 2015. Dotazovaní nejčastěji svůj negativní postoj odůvodňují možností volného pohybu osob. Jako další negativum vnímají respondenti nárůst kriminality, zejména pašování a prodej drog. Zbýlých 16 % dotazovaných, kteří nedokázali problematiku otevření hranic posoudit, ponechalo otevřenou otázku nezodpovězenou.

6 Výsledky a diskuze

Pro vyhodnocení kvantitativního výzkumu na základě dotazníkového šetření byly výsledky rozděleny do tří oblastí. První oblast se týká otázky vnímání přeshraniční spolupráce mezi obyvateli okresu Domažlice, druhá oblast jejich povědomí o Euroregionu Šumava a poslední oblast percepce otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru v roce 2007.

V oblasti vnímání přeshraniční spolupráce byla zkoumána percepce dotazovaných na uvedenou problematiku. Pozornost byla věnována zejména skutečnosti, zda existuje názorový rozdíl ve vnímání přeshraniční spolupráce v závislosti na pohlaví, věku, vzdělání a bydlišti dotazovaných. Z výsledků výzkumu vyplývá, že jediná statisticky významná závislost byla prokázána u hypotézy H0(4): V okrese Domažlice neexistuje statisticky významný rozdíl ve vnímání přeshraniční spolupráce v závislosti na bydlišti. Podle Cramérova koeficientu kontingence je však tato závislost velmi malá. Žádná další závislost týkající se pohlaví, věku nebo vzdělání nebyla prokázána. Z výsledků výzkumu vyplývá, že většina obyvatel bez ohledu na pohlaví, věk, vzdělání nebo bydliště, vnímá přeshraniční spolupráci v okrese Domažlice pozitivně. Pozitivní postoj uvedlo 61 % žen a 56 % mužů. Ve věkových skupinách je nejvíce pozitivně přeshraniční spolupráce vnímána u zúčastněných z kategorie 26 až 35 let. V oblasti vzdělání je přeshraniční spolupráce nejvíce oceňována u vysokoškolsky vzdělaných respondentů. Přestože 59 % dotazovaných považuje spolupráci se sousedním státem za důležitou, jen 37 % respondentů si myslí, že vzájemná spolupráce přispívá ke zlepšení vztahů mezi Čechy a Němci. 62 % dotazovaných uvedlo, že vnímají osobně dopady přeshraniční spolupráce. Tento výsledek může být způsoben zejména malou informovaností o projektech přeshraniční spolupráce, dále také nezájmem ze strany obyvatel. U akcí přeshraniční spolupráce by měl být kladen dostatečný důraz na informování o pořadatelích akce. V této oblasti výzkumu můžeme konstatovat, že většina respondentů zná problematiku přeshraniční spolupráce a považuje ji za užitečnou, tato znalost je však pouze povrchní.

V části výzkumu zaměřené na povědomí o Euroregionu Šumava nebyla prokázána žádná statisticky významná závislost ve vnímání Euroregionu v závislosti na pohlaví, věku, vzdělání nebo bydlišti respondentů. Oproti přeshraniční spolupráci, která byla

jasně vnímána pozitivně, byla nejčastěji volenou odpovědí v otázce povědomí o Euroregionu Šumava možnost neutrální, tedy potvrzení respondenta, že o Euroregionu již v minulosti slyšel, ale nevěnuje mu žádnou pozornost. Statisticky největší povědomí o Euroregionu a jeho činnostech mají dotazovaní z věkové kategorie 36 až 45 let (35 %). Z oblasti vzdělání se nejvíce o činnost regionu zajímají respondenti se středoškolským vzděláním bez maturity. V kategorii větších a menších sídel je patrná diverzita, kdy ve větších sídlech volilo tuto možnost 30 % dotazovaných, zatímco u menších sídel byl jejich podíl pouze 24 %. Přestože Euroregion Šumava směřuje svoji činnost do mnoha různých oblastí, z nichž každý se dotýkájí života obyvatel regionu více či méně, 58 % dotázaných nezná žádný z jeho projektů nebo si projekt s Euroregionem přímo nespojuje. Zbytek zná projekty orientované na turistiku a cyklistiku. Přestože vnímání euroregionu Šumava je kladné, znalost jeho problematiky je stejně jako u přeshraniční spolupráce pouze okrajová.

Závěrečná třetí oblast výzkumu se zaměřila na percepci otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru. Ani v této oblasti nebyla vyhodnocena žádná staticky významná závislost mezi vnímáním otevření hranice a pohlavím, věkem, vzděláním nebo bydlištěm respondentů. V genderovém porovnání vnímá otevření hranice jako pozitivní statisticky více mužů (56 %) než žen (47 %). Zajímavé je věkové rozložení pozitivně nahlížejících zúčastněných, kdy největší procento představuje věková kategorie nad 60 let (55 %), těsně za ní jsou potom věkové kategorie 36 až 45 let a 46 až 59 let (obě 54 %). Co se týče vzdělání respondentů, zde nejvíce pozitivních odpovědí bylo v kategorii respondentů vysokoškolsky vzdělaných a středoškolsky vzdělaných s maturitou (shodně 56 %). Na otevření hranic se dívá pozitivně 55 % dotazovaných z větších sídel, u menších sídel je to 45 % respondentů. V obecné rovině si respondenti nejvíce váží možnosti překračovat hranice, ať už za účelem práce, nakupování, sportu nebo relaxace. Tato možnost je však v konečném důsledku považována i za negativní a to v kontextu tzv. uprchlické krize, která je v současné době nejkontroverznějším tématem Evropy. Odstranění celních bariér má za následek nedostatečnou kontrolu nad lidmi vstupujícími na území našeho státu. S tím souvisí i nárůst kriminality, kterou dotazovaní také zdůrazňovali.

V budoucnu by bylo možné provést průzkum opětovně, a to zejména s ohledem na dobu, kdy byl průzkum prováděn. Problematikou tzv. uprchlické krize mohl být

výzkum ovlivněn zejména v části percepce otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru a s tím spojeným odstraněním celních kontrol.

7 Závěr

Předkládaná diplomová práce byla zaměřena na téma přeshraniční spolupráce v okrese Domažlice. Jako hlavní cíl práce bylo stanoveno zjistit, jaké povědomí o přeshraniční spolupráci se sousedním Bavorskem mají obyvatelé okresu Domažlice, a jak tuto spolupráci vnímají.

V teoretické části byly na základě prostudované odborné literatury definovány základní pojmy sledované problematiky a to hranice, hraniční efekt, příhraniční oblast a dále pojmy region, regionalismus a mikroregion, jejichž vymezení je základní k pochopení problematiky daného tématu. Práce se dále v obecné rovině zabývala tématy přeshraniční spolupráce, její historií v Evropě, právními aspekty a problematikou euroregionů. V teoretické části práce byla dále zmíněná problematika popsána v souvislosti s českým prostředím. Zvláštní pozornost byla věnována Euroregionu Šumava, který jako jedna z forem přeshraniční spolupráce působí v oblasti provádění výzkumu.

Praktická část práce stručně charakterizovala okres Domažlice z historického, sociologického a ekonomického hlediska. Dále zhodnotila možnosti přeshraniční spolupráce okresu, zejména zapojení do projektů Euroregionu Šumava, partnerství měst, kde například přímo město Domažlice spolupracuje na projektech s bavorským Furth im Waldem, nebo účast ve Svazku českých měst a obcí v česko-bavorském pohraničním prostoru Domažlicko. Popisované formy spolupráce byly doplněny o příklady projektů. Následovalo vyhodnocení kvantitativního výzkumu, který byl prováděn pomocí dotazníkového šetření. Pro výzkum byli osloveni vybraní obyvatelé Domažlicka.

Dotazník byl tematicky členěn do pěti částí, kdy první obsahovala otázky sociodemografického charakteru, druhá otázky zaměřené na jazykové znalosti respondentů a s tím spojenou návštěvnost Německa, třetí obsahovala otázky cílené na problematiku přeshraniční spolupráce, čtvrtá otázky zaměřené na Euroregion Šumava a poslední část zkoumala percepci dotazovaných na otevření hranic po vstupu České republiky do Schengenu v roce 2007. Výzkum byl vyhodnocen pomocí

testovacího postupu χ^2 test o nezávislosti znaků, v případě zamítnutí nulové hypotézy došlo následně k vyhodnocení závislosti pomocí Cramérova koeficientu kontingence.

Kvantitativního výzkumu se zúčastnilo celkem 213 respondentů z okresu Domažlice. Ve sledovaném vzorku převládaly ženy, věková kategorie 26 až 35 let, středoškolské vzdělání s maturitou a bydliště v obci nad 10 000 obyvatel. Respondenti nejčastěji uváděli, že sousední Německo navštěvují jednou za měsíc za účelem nákupů a němčinu ovládají na komunikační úrovni.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že přeshraniční spolupráce byla ve zkoumaném vzorku respondentů vnímána pozitivně. Výsledky přeshraniční spolupráce byly dotazovanými percipovány především v oblastech společenských a kulturních akcí, výměnných pobytů v rámci vzdělávacích institucí, spolupráce bezpečnostních složek obou států a údržbou a budováním nových komunikací. Většina dotazovaných viděla ve spolupráci se sousedním Bavorskem možnost dalšího rozvoje regionu a to především v oblasti ekonomické spolupráce.

Výsledky výzkumu v oblasti percepce Euroregionu Šumava byly v porovnání s problematikou přeshraniční spolupráce značně rozdílné. Většina dotazovaných měla pouze okrajové povědomí o existenci Euroregionu Šumava, ale nevěnovala mu žádnou pozornost. V dotazovaném vzorku existovalo nezanedbatelné množství respondentů, kteří uváděli, že o Euroregionu nikdy neslyšeli, stejně tak neznali žádné realizované projekty. I přesto nadpoloviční většina dotazovaných uvedla, že aktivity provozované Euroregionem přispívají ke zlepšení vzájemných vztahů na česko-bavorské hranici.

V poslední části dotazníkového šetření, která byla zaměřena na percepci otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru lze konstatovat, že i tento krok byl obyvateli okresu Domažlice vnímán pozitivně. Jako největší přínos byla označována možnost překračování státních hranic bez hraničních kontrol, možnost práce v Německu a možnost využívání služeb sousedního státu. Část respondentů ovšem vnímala tuto problematiku nekontrolovaných hranic negativně a to zejména v kontextu s volným pohybem osob.

Výzkum byl zejména v části percepce otevření západní hranice po vstupu České republiky do schengenského prostoru ovlivněn tzv. uprchlickou krizí, která je od roku 2015 v Evropě jedním z nejzásadnějších témat. I tato skutečnost svědčí o závažnosti tématu přeshraniční spolupráce a její budoucnosti v Evropě.

8 Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

BRETLOVÁ, Marie. *Historie a současnost podnikání na Domažlicku*. 1. vyd. Žehušice: Městské knihy, 2006, 167 s. Historie a současnost podnikání v regionech ČR. ISBN 80-86699-36-6.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

DOČKAL, Vít; ŠKODA, Jiří. *Regionální spolupráce a Evropská unie*. In: DOČKAL, Vít a kol. *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality*, s. 29–35. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 140 s. ISBN 80-210-3751-2.

DOKOUPIL, Jaroslav. *Euroregion Šumava/Bayerischer Wald-Unterer Inn/Mühlviertel*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 185 s. ISBN 978-80-7380-404-6.

DOKOUPIL, Jaroslav. *Hranice a hraniční efekt*. In: JEŘÁBEK, Milan, DOKOUPIL, Jaroslav, HAVLÍČEK, Tomáš a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 47–58. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 296 s. ISBN 80-200-1051-3.

DUDÁK, Vladislav (ed.). *Český les: příroda - historie - život*. Vyd. 1. Praha: Baset, 2005, 880 s. ISBN 80-7340-065-0.

HOUŽVIČKA, Václav; JEŘÁBEK, Milan; ZICH František. *Reflexe sudetoněmecké otázky a postoje obyvatelstva českého pohraničí k Německu*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1997, 94 s. ISBN 80-85950-27-8.

JEŽEK, Jiří. *Přeshraniční hospodářské vztahy a jejich vliv na vývoj západních Čech*. In: Západočeská univerzita, Ekonomická fakulta. *Vybrané aspekty regionálního rozvoje*, s. 65–67. Vydavatelství ZČU v Plzni:Plzeň, 1998. ISBN 80-7082-498-0.

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava. *Historické aspekty přeshraniční spolupráce v ČR*. In: *Euroregiony, státní správa a samospráva: sborník příspěvků z vědecké konference Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě: VŠE Praha 2. 12. 2005*. s. 25–33. Praha: Ústav geoniky AV ČR, 2005, 118 s. ISBN 80-86407-08-X.

FIALA, Petr; PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie. 2., dopl. a aktualiz. vyd.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

GABBE, Jens; MALCHUS, Viktor; MARTINOS, Haris. *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*. Brusel: Asociace evropských hraničních regionů, 2000.

HAVLÍČEK, Tomáš; JEŘÁBEK, Milan. *Přeshraniční spolupráce ve středoevropském prostoru*. In: JEŘÁBEK, Milan; DOKOUPIL, Jaroslav; HAVLÍČEK, Tomáš a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 179–187. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 296 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 80-200-1051-3.

HETTNE, Björn.; SÖDERBAUM, Fredrik. *Theorising the Rise of Regionness*. In: *New Political Economy*. 2000. Vol. 5, No. 3.

CHOVANČÍK, Martin; DOČKAL, Vít (ed.). *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 140 s. ISBN 80-210-3751-2.

JEŘÁBEK, Milan. *Pohraničí s přeshraniční spolupráce v regionálním rozvoji*. In: JEŘÁBEK, Milan; DOKOUPIL, Jaroslav; HAVLÍČEK, Tomáš a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 75–85. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 296 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 80-200-1051-3.

JEŘÁBEK, Milan. *Regionální rozvoj českého pohraničí*. In: JEŘÁBEK, Milan; DOKOUPIL, Jaroslav; HAVLÍČEK, Tomáš a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 187–201. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 296 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 80-200-1051-3.

JEŘÁBEK, Milan; DOKOUPIL, Jaroslav. *Hraniční regiony Evropské unie*. In: JEŘÁBEK, Milan; DOKOUPIL, Jaroslav; HAVLÍČEK, Tomáš a kol. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*, s. 163–177. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 296 s. ISBN 80-200-1051-3.

JEŘÁBEK, Milan (ed.); POHAJDOVÁ, Blanka (ed.); RAŠKA, Pavel (ed.). *Regionální výzkum v česko-německém pohraničí*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2010, 137 s. Acta Universitatis Purkynianae. ISBN 978-80-7414-236-9.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava; KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Zuzana. *Region a regionální vědy: (vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty)*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008, 77 s. ISBN 978-80-7408-009-8.

KREJČÍ, Tomáš. *Regionální rozvoj: teorie, aplikace, regionalizace*. 1. vyd. V Brně: Mendelova univerzita, 2010, 155 s. ISBN 978-80-7375-414-3.

KURAL, Václav. *Konflikt místo společnosti?*. 1.vyd. Praha: R, 1993, 271 s. ISBN 80-901431-3-X.

MAREK, Dan; BAUN, Michael. *Česká republika a Evropská unie*. Vyd. 1. Brno: Barrister & Principal, 2010, 227 s. ISBN 978-80-87029-89-3.

NETOLICKÝ, Václav. *Euroregiony: úvod do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007, 75 s. ISBN 978-80-86754-78-9.

PEŠEK, Pavel. *Možnosti a formy rozvoje euroregionů (příklady ze severních a severozápadních Čech)*. In: *Euroregiony, státní správa a samospráva: sborník příspěvků z vědecké konference Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě: VŠE Praha 2. 12. 2005*, s. 74–78. Ústav geoniky AV ČR, 2005, 118 s. ISBN 80-86407-08-X.

Sborník z mezinárodní konference EuroRegio 2004: Břasy u Plzně, Česká republika 7.- 8. Října 2004. Cheb: MIM Consulting, 2004, 194 s. ISBN 80-239-3392-2.

SVATOŠOVÁ, Libuše; KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II*. 1. vyd. (2. dotisk). Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2009. 105 s. ISBN 978-80-213-1736-9.

VAISHAR, Antonín (ed.). *Regiony v pohraničí: (případové studie vybraných periferních regionů jednotlivých úseků českého pohraničí) : výstup projektu Národního programu výzkumu II číslo 2D06001 : rozvojové zájmy pohraničních regionů (na příkladu Orlicka)*. 1. vyd. Brno: Ústav geoniky Akademie věd České republiky, 2011, 133 s. Studia Geographica, 103. ISBN 978-80-86407-16-6.

ZICH, František. *Přeshraniční společenství na česko-německé hranici*. In: *Pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony: sborník tematického okruhu PSE:XX. jubilejní sjezd ČGS:Ústí nad Labem 28. -30. 8. 2002*. s. 43–47. ISBN 80-7044-412-6.

Oficiální dokumenty:

Ministerstvo hospodářství ČR. *Program Phare v České republice*. Ministerstvo hospodářství ČR, 1995, 62 s.

Ministerstvo pro místní rozvoj. *Finanční zdroje EU poskytnuté České republice před vstupem do Evropské unie v letech 1990–2003*. Vyd. 1. Praha: Odbor vnějších vztahů Ministerstva pro místní rozvoj, 2003, 51 s.

Internetové zdroje:

AEBR. [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://www.aebr.eu/en/index.php>

CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČR. [online] . [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/o-nas/o-nas/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Katalog produktů*. [online]. 2014. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/7B0027B57B/\\$File/137205m.pdf](http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/7B0027B57B/$File/137205m.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/seznam_euroregionu_v_prihranicnich_oblastech_cr

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Euroregiony v ČR*. [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: [https://www.czso.cz/documents/11252/17843158/euroregiony.jpg/c892dbfc-293e-4f93-8171-](https://www.czso.cz/documents/11252/17843158/euroregiony.jpg/c892dbfc-293e-4f93-8171-4747161c69dd?t=1433747554873&redirect=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Ffxu%2Fdomov%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26_3_groupId%3D0%26_3_keywords%3Deuroregiony.jpg%2B%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26_3_redirect%3D%252Fc%252Fportal%252Flayout%253Fp_1_id%253D13472%2526p_v_1_s_g_id%253D0%26_3_y%3D13%26_3_x%3D10)

[4747161c69dd?t=1433747554873&redirect=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Ffxu%2Fdomov%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26_3_groupId%3D0%26_3_keywords%3Deuroregiony.jpg%2B%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26_3_redirect%3D%252Fc%252Fportal%252Flayout%253Fp_1_id%253D13472%2526p_v_1_s_g_id%253D0%26_3_y%3D13%26_3_x%3D10](https://www.czso.cz/documents/11252/17843158/euroregiony.jpg/c892dbfc-293e-4f93-8171-4747161c69dd?t=1433747554873&redirect=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Ffxu%2Fdomov%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26_3_groupId%3D0%26_3_keywords%3Deuroregiony.jpg%2B%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26_3_redirect%3D%252Fc%252Fportal%252Flayout%253Fp_1_id%253D13472%2526p_v_1_s_g_id%253D0%26_3_y%3D13%26_3_x%3D10)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11252/17843452/euroregion_sumava.jpg/284709d3-af5f-4eae-94c1-e8df74bfa5f1?version=1.3&t=1433746963081

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika okresu Domažlice*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_domazlice

EUROPEAN COMMISSION. *Tacis*. [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-92-54_en.htm

EUROSKOP. [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/168/sekce/predvstupni-pomoc/>

EUROSKOP. [online]. [cit. 2014-27-10]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/289/sekce/o-q/>

EUROSKOP. [online]. [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/291/422/clanek/t-u/>

EUROPA. *Schengenský prostor a spolupráce* [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/133020_cs.htm

EUROREGION ŠUMAVA. *Logo_euregio*. [online]. [cit. 2015-11-29]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

EUROREGION ŠUMAVA. *Oslavy 25 let pádu železné opony*. [online], 2015. [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=37&lang=cz&sm=1>

EUROREGION ŠUMAVA. *Strategie přeshraniční spolupráce* [online]. [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

EUROREGION ŠUMAVA. *Cyklostezky v okrese Domažlice*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=87&idp=326&lang=cz&sm=3&task=on>

EUROREGION ŠUMAVA. *Mezinárodní symposium Aradecor Kdyně 2009*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=87&idp=313&lang=cz&sm=4&task=on>

EUROREGION ŠUMAVA. *Výroční zpráva 2007*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=519&p1=1&lang=cz>

JANŠOVÁ, M. *Evropská charta místní samosprávy* [online]. 2001. [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <http://myop.wz.cz/pdf/evropska.pdf>

JIROUŠEK, J. *Euroregiony*. [online], 2003. [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>

KRAJSKÝ ÚŘAD PLZEŇSKÉHO KRAJE. *Schválené projekty*. [online], 2010 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: WWW: <http://www.kr-plzensky.cz/article.asp?sec=1795>

KOMORA, J. *Mapa okresu Domažlice*. [online]. [cit. 2015-07-07]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=mapa+okresu+doma%C5%BEllice&espv=2&biw=1920&bih=955&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjK4JHKtrbJAhXDvBQKHT4UCjAQ_AUIBigB#imgsrc=Zw3cTrr8iG6IOM%3A

MĚSTA, OBCE. *Okres Domažlice*. [online]. [cit. 2015-10-16]. Dostupné z: <http://mesta.obce.cz/vyhledat2.asp?okres=3401>

MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Základní informace o schengenské spolupráci*. [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Program Phare v ČR úspěšně ukončen*. [online], 2007. [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2007/2007-01-15-tiskova-zprava-5755-5755>

POLICIE ČR. *Schengenský informační systém* [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/schengensky-informacni-system.aspx>

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Česko-bavorská kuchyně*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=25485>

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Sport bez hranic – ukaž, co umíš*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=19014>

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *První mezinárodní česko-bavorský nordic walking den*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=17984>

REGIONÁLNÍ POLITIKA. *Interreg: European Territorial Cooperation*. [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/cooperation/european-territorial/

SURVIO, S.R.O. *Analýza výsledků*. [online], 2015. [cit. 2015-08-10] Dostupné z: <https://my.survio.com/O3Z3H7P6Q2I2S0E3V4A4/data/index>

SVAZEK ČESKÝCH MĚST A OBCÍ V ČESKO-BAVORSKÉM PROSTORU DOMAŽLICKO. *K historii svazku*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.svazekdomazlicko.cz/o-sdruzeni/k-historii-svazku/>

SVAZ MĚST A OBCÍ ČR *Mapa partnerských měst*. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.partnerskamesta.cz/mapa/default.aspx>

ÚŘAD VLÁDY ČR. *Madridská úmluva* [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/673c05a558563cf7802566d7002fff15?OpenDocument>

ÚŘAD VLÁDY ČR. *Stanovy Svazu měst a obcí České republiky – výňatek*. [online]. [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/7f723857997b924bc1257926004bd509/a1dc8b478976c2e5802566d7004d532f?OpenDocument>

ÚŘAD VLÁDY ČR. *Cesty do Evropské unie*. [online]. [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/7f723857997b924bc1257926004bd509/69d06b1b1b5691e3802566da00553904?OpenDocument>

WILAM, P. *Přeshraniční spolupráce* [online]. 2003. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://www1.osu.cz/home/Rumpel/JEAN%20MONET/Texty/Preshranicni_spoluprac_e_text_Wilam.pdf

ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon o obcích*. [online]. 2000. [cit. 2015-18-11]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

ZÁKONY ČR. *Občanský zákoník*. [online], 2007. [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/040-1964-sb-obcansky-zakonik.html>

ZEMĚDĚLSKÝ TÝDENÍK. [online], 2006. [cit. 2010-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.zemedelskytydenik.cz/webmagazine/articles.asp?ida=1716&idk=614>>

9 Přílohy

Příloha č. 1: Vzor dotazníku

Vážená paní, vážený pane,
jmenuji se Ivana Drofová a jsem studentkou navazujícího magisterského programu Hospodářská politika a správa na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity. Pro potřebu výzkumu do své diplomové práce s názvem „Přeshraniční spolupráce. Příklad okresu

Domažlice v letech 1989 – 2007“ byl vytvořen dotazník, který Vám nyní jako vybranému kandidátovi předkládám. Dotazník obsahuje celkem 22 otázek a jeho vyplnění Vám nezabere více než 20 minut. Všechny odpovědi zůstanou anonymní a budou využity pouze pro statistické vyhodnocení výzkumu. Dotazník obsahuje dva druhy otázek – uzavřené a otevřené, žádná z uvedených možností odpovědi není správná ani špatná, odpovídejte prosím podle Vašeho uvážení. U uzavřeného typu vyberte vždy odpověď z nabízené škály možností, u otevřeného typu naopak, prosím, uveďte konkrétní případy Vy.

V případě dotazů mne můžete kontaktovat elektronicky na adresu ivana.drofova@seznam.cz.

- 1) Jaké je Vaše pohlaví?
 - žena
 - muž
- 2) Jaký je Váš věk?
 - 18 – 25
 - 26 – 35
 - 36 – 45
 - 46 – 59
 - nad 60
- 3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - základní
 - středoškolské bez maturity
 - středoškolské s maturitou
 - vysokoškolské
- 4) Kolik obyvatel má obec, ve které žijete?
 - do 500
 - 501 – 2 000
 - 2 001 – 5 000
 - 5 001 – 10 000
 - nad 10 000

- 5) Jak často navštěvujete Německo?
- denně
 - jednou za týden
 - jednou za měsíc
 - jednou za rok
 - méně než jednou za rok nebo vůbec
- 6) Za jakým účelem Německo nejčastěji navštěvujete? (U otázky je možné vybrat více možností)
- práce
 - nákupy
 - sport a turistika
 - kulturní akce
 - jiný:.....
- 7) Ovládáte německý jazyk?
- ano, výborně
 - ano, na komunikační úrovni
 - ano, na základní úrovni
 - ne, jazyk vůbec neovládám
- 8) Vnímáte neznalost německého jazyka při návštěvě Německa jako omezující?
- ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - ne
- 9) Svou odpověď, prosím, odůvodněte:
-
-
-
- 10) Vnímáte znalost německého jazyka při cestování do Německa jako pozitivum?
- ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - ne
- 11) Svou odpověď, prosím, odůvodněte:
-
-
-

12) Myslíte si, že je přeshraniční spolupráce na česko-bavorské hranici přínosná?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- nedokáži posoudit

13) Vnímáte osobně dopady přeshraniční spolupráce?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nedokáži posoudit

14) Pokud ano, jak?

.....
.....

15) Myslíte si, že přeshraniční spolupráce zlepšuje vztahy mezi Čechy a Němci?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nedokáži posoudit

16) Považujete spolupráci s Bavorskem za důležitou pro rozvoj regionu?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nedokáži posoudit

17) V jakých oblastech má podle Vás přeshraniční spolupráce největší význam? Ohodnoťte od 1 (nejnižší) do 5 (nejvyšší):

- ekonomická spolupráce:.....
- kulturní a společenská spolupráce:.....
- spolupráce ve vědě a výzkumu:.....
- spolupráce ve vzdělávání:.....
- spolupráce v rámci ochrany životního prostředí:.....
- upevnění vztahů mezi sousedními státy na státní úrovni:.....
- upevnění vztahů mezi obyvateli regionů:.....

- 18) Máte povědomí o působnosti Euroregionu Šumava?
- ano, vím o něm a zajímám se o jeho aktivity
 - o Euroregionu jsem slyšel, ale nevěnuji mu pozornost
 - o Euroregionu Šumava jsem nikdy neslyšel
- 19) Znáte některé projekty realizované v rámci Euroregionu Šumava?
- ano
 - ne
 - nevím
- 20) Pokud ano, jaké?
-
-
-
- 21) Myslíte si, že má účast v Euroregionu Šumava vliv na česko-bavorské vztahy?
- ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - ne
 - nedokáži posoudit
- 22) Jaký dopad má podle Vás otevření hranic po vstupu České republiky do schengenského prostoru?
- pozitivní
 - spíše pozitivní
 - spíše negativní
 - negativní
 - nedokáži posoudit
- 23) Svou odpověď, prosím, odůvodněte:
-
-
-

Děkuji za Váš čas, který jste věnovali vyplnění dotazníku.